

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1625

Tractatvs Tertivs. De Sacramento Poenitentiae, eiusque partibus: ac de
perfecta vitæ reformatione, ad quam illud dirigitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39652

TRACTATUS TERTIVS,
DE SACRAMEN-
TO POENITENTIAE,
EIVSQVE PARTIBVS: AC DE
PERFECTA VITAE REFORMA-
tione, ad quam illud dirigitur.

CAPVT I.

EXCELLENTIAE ET VTILITATES S. SACRA-
menti POENITENTIAE.

I Sancta Baptismi & Confirmationis Sacramenta ita nos in DEI gratia confirmarent, vt ab ea excidere non possemus, non fuisset (vt ait S. Concilium Tridentinum) opus alio Sacramento ad eam reparandam: Sed experientia ipsa docet, raros esse a *Iustis*, qui in accepta Sanctitate tanquam *Sol* immutabiles permaneant: plurimos verò tanquam *Luna* mutabiles, amittentes pulchritudinem & splendorem gratiae, quā Sol Iustitiae illis communicat. Quemadmodum enim corpus mille morbis est obnoxium, & aliquibus quidē ita lethalibus, vt reuera priuetur vita: Ita anima est virijs & passionibus obnoxia: & incidens in lethale aliquod peccatum, amittit vitā gratiae, cuius peccati adeo est horrida & infernalis furia, vt b *impetu vno octingentos interficiat*: Charitate scilicet, exercitumque virtutum Moralium, & Infusarum, & septē Spiritus S. dona destruens: imò & ipsum Spiritum S. ex anima, in quamanebat, expellat: in cuius locum succedit Sathanas, vt antiquam suam habitationem possideat. & quod in posterum securior in ea permaneat, solet c *secum adducere septem alios spiritus nequiores se*, qui suis tentationibus miseram animam in alia plurima peccata lethalia praecipitant: nec solum infelicem illam gratiae vita spoliant, sed defaudent, ac d *super carbones denigrant*, quemadmodum lamentatur Ieremias de Nazareis loquens, qui Iustos significabant, Deo per Baptismum consecratos: ex quo *candidiores nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, & Saphyro pulchriores prodeunt*. quorum postea facies per peccata turpiores apparuerunt, & carbonibus nigriores, peccata

enim

Sess. 14. c. 1.

a Eccl. 17. 12

Peccati dā-
na.

b 2. Re. 21. 8.

c Mat. 12. 45

d Thre. 4. 7.

Peccatores
carbonibus
similes.

c Apoc. 21.
27.

flere. 2. 22.

I.
g Heb. 16. 4.
Pœnitentia
reparatur
vita gratia.
h Ioa. 20. 23.
i Mat. 18 18

Peccata re-
missa nun-
quam re-
deunt.

k Rō. 11. 29.

Mich. 7. 19.

enim destruunt *nimis* candorem, animæ scilicet sanctitatem; *lactis* dulcedinem, quæ suauitas & iucunditas est bonæ conscientie, *eboris* splendorem, hoc est feruorem charitatis; & *Saphyri* pulchritudinem, quæ est vita cælestis cum ornamentis virtutum. Aptè verò eos comparat carbonibus, qui prius ignis prunæ valde splendentes fuerunt: quæ tamen aqua, tetraveextinctæ, factæ sunt carbonēs nigri: peccatum enim ignem amoris Dei suffocat; eosq; qui tanquā prunæ ardentes erant, ita frigidos reddit, turpes, ac utionum instar nigros: vt nulli alteri vsui esse possint, nisi vt æternorū igniū fomentum sint & alimentum. ac prouide cœli ianuas ocludit, quæ fuerant per Baptismum reſerata, e in eam enim ciuitatem (vt S. Ioannes ait) non intrabit aliquod coinquinatū, aut abominationē faciens & mendaciū: sed quotquot eò peruenient, necesse est, esse instar *nimis* candidos; sicut lac nitidos, vt *ebor* rubicundos, & pulchros vt *Saphyrus*. Quis verò tot malis remedium afferre potest: quis hos mortuos suscitare? quis candorem illum, nitorem, splendorem, & pulchritudinē reparare: num tantæ vires esse in terra possunt, vt id præstent: *si laueris te nitro* (ait Dominus) & multiplicaueris tibi herbā borith: maculata es iniquitate tua coram Deo, nisi de aliquo balneo siue lauacro Deus ipse tibi prospiciat, quod te lauandi virtutem habeat. At quoniā Baptismus iterari nō potest: Nam (vt Apostolis ait) *impossibile est, eos qui semel sunt illuminati, & prolapsi sunt, rursus eadē via reuocari* statuit Christus D. N. PœNITENTIAE Sacramentū in forma Iudicij in quo peccator ipse comparet, suaq; contritione & Confessione ad peccatum suum delendum cum Iudice ipso, qui Sacerdos est, concurrat: Sacerdos verò sententia lata, eum absoluit: quam Deus ipse in cælo ratam habet, iuxta ipsius Christi verba: *h quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & illa: i quacunque solueritis super terram, erunt soluta & in cælo*. Quæ sacerdotis sententia adeo firma est, & irreuocabilis: vt nunquam Deus æterna pœna in altera vita puniat peccata, quæ semel fuerunt in hac vita dimissa. Estque tantæ efficacitatis hoc Sacramentum, vt (teste. S. Gelasio Papa) numquam amplius peccatum aliquod viuat, quod fuerit semel dimissum. Quamuis enim ingratus valde ac infidelis sit is, qui, postquam Deus illi peccata dimisit, audet eundem iterum offendere, ac propterea maiori sit pœna dignus, eò quod peccatum ipsum sit maius: at hoc ipsum non efficit, vt præterita reuiuiscant: sed æternū illa extincta manent. k *Dona enim Dei* (vt ait Apost. *sine pœnitentia sunt*: ideoq; nunquam reuocat, quam semel concessit remissionem. ac propterea ait Propheta, quod *l proiciet in profundum maris omnia peccata nostra*. Quemadmodum enim lapis decedens in profundum maris non amplius exit, nec comparet: ita peccata, quæ Deus proijcit in mare pœnitentiæ, æternū manent submersa, & obliuioni tradita. Et quemadmodum Moyses po-

pulo

pulo Israel dixit: *m Aegyptios, quos nunc videtis, nunquam ultra videbitis* VSQVE IN SEMITERNUM: quia omnes submergentur in mari rubro, vt nunquam eos amplius viuētes videatis: Ita etiam peccata, quæ huius Sancti Sacramēti mare rubrum ingrediuntur, ita virtute sanguinis Iesu Christi submerguntur, & sepeliuntur, vt nunquam possint eadem redire.

SED NON min⁹ eminet misericordia diuina, cū dicitur: *n si impius egerit poenitentiam, omnium iniquitatum eius non recordabor amplius*: etiam si illæ sint innumera: quia omnes simul in profundum maris projiciam, nulla earum lethali in anima relicta; quia nunquam DEVS remittit vnā talem sine altera. Et quemadmodum omnes Aegyptij submersi fuerunt, & perierunt, ita vt *o nec vnus quidem supersuerit ex eis*: ita omnia peccata mortalia submerguntur in hoc poenitentia Sacramento, vt nec vnicum supersit: Nam gratia diuina, quæ animam per poenitentiam ingreditur, omnem culpā ab ea expellit quæ DEO inimicam reddere possit. Et quælibet contritio quantumuis parua, modò ex amore oriatur, omnia peccata delet: quia omnia detestatur, etiam si eorum non recordetur. Et in ipsa Confessione non solum ea remittuntur, quæ poenitens confitetur; sed omnia etiam, quæ vel ex ignorantia, vel ex obliuione, vel ex aliqua causa non culpabili omittuntur. Nam Deus, est Iudex iustus, eiusque iudicium est plenū. Esset verò (ait S. Augustinus) quoddam genus infidelitatis, expectare ab eo iudicium aliquod aut remissionem dimidiatam. Quare simul totum remittit, quo peccator reddebatur iniustus, vt eius amicus esse possit.

§. 2. *Alia eiusdem Sacramenti excellentia.*

EX dictis licet alias etiam huius Sacramenti excellentias cognoscere: in quo si peccata extinguuntur, id sit, vt vita detur peccatoribus. Nam quemadmodum in mari rubro Aegyptij submersi remanserunt, Hebræi verò viui & sani inde exiuerunt: Ita in hoc poenitentia mari peccata submerguntur: sed viui remanent peccatores. quia Dominus noster reddit illis supernaturalem gratia vitam, Charitatemque, dona ac virtutes, quas in Baptismo receperunt. Quemadmodum apparet in conuersione filij prodigi, quem Pater iussit *a stola prima indui, darg. anulum in manū eius, & calceamenta in pedes eius*, quibus ornari consueuerat, antequā ex paterna domo discederet. quo ornatu (vt supra est dictum) dona significantur Iustificationis, per quam, *qui mortuus erat, renixit*. Quemadmodum etiā Christus D. suscitauit filiam Iairi Principis Synagogæ *b non permittens intrare secum quemquam, nisi Petrum, & Iacobū, & Ioannem, & Patrem, & Matrem puella*, significans hoc facto animæ, quæ culpa mortua fuerat, resurrectionem: ad quam concurrunt tres illi actus *Contritionis, confessionis, & satisfactionis*, qui significantur per tres Apostolos; & actus duarum virtutum Theologicarum Fi-

m Exod. 14.
13.

2.
n Exe. 18. 21.

o Exod. 14.
28.

Lib. de vera
& falsa poenitent. c. 6.
in rom. 4.

3.

a Luc. 15. 22.
23.

Tract. 1 c. 10

b Luc. 8. 51.
Marc. 5. 37.
40.

Tract. 1. c. 11.

dei & Spei, quæ sunt tanquam Pater & Mater demortuæ: & impetrant resurrectionem, quemadmodum suo loco diximus. Coram hisce quinque testibus, in tribunali hoc pœnitentiæ secretissimo, resuscitat Christus D. N. peccatores per Sacerdotem, qui illos à peccatis absoluit; restituitque vitam gratiæ, & ius ad æternam vitam: Clauibus, quas Christus illi dedit, occludens portas inferni, quas illi suis peccatis aperuerant; referans verò cœli, quas illi sibi clauferant: quæ semper illis apertæ manebunt, nisi recentibus culpis easdem iterum occludant.

4.

c Zach. 13. 1.

Pœnitentia
restituit de-
corem.

d Isai. 1. 18.

HINC transire licet ad aliam pœnitentiæ excellentiam, quod illa sit adeo potens, ut non macrum, maculatum, aut deformem resuscitet peccatorem: sed cum pristino candore & pulchritudine. Illa enim est c fons ille patens, quem per Zachariam Prophetam DEVS promisit *habitantibus Ierusalem in ablutionem peccatoris & menstruatae*: ita ut nulla in eis macula remaneat.

c Ps. 50. 9.

Nā d si fuerint (inquit Isaias) *peccata vestra sicut coccynum, quasi nix dealbabitur*. non quod ipsa peccata dealbentur, sed peccatores ipsi. dicit verò, ipsa peccata dealbanda, ut significet: nec vestigium aut maculam vllam eorum remansuram. Aptā verò est comparatio huius candoris cum *niue*, quæ descendit de cœlo: hic enim candor pœnitentiæ totus est *cœlestis*; & quidem e *supra* ipsam *niuem*, ut dixit Dauid. Licet faciem habeas carbone nigriorem: si tamen viuā aqua gratiæ in hoc fonte ablueris, restitueris in statum Nazareorum, faciesque tuæ conscientiæ super niuem dealbabitur: eritque nitidior lacte; ebore rubicundior; & pulchrior Saphyro. Et si magis eris leprosus & maculatus, quàm fuerit f Naaman ille: si tamen in *Iordane* pœnitentiæ laueris, restituetur anima tua, sicut anima pueri parvuli: tanta suscepta puritate, ut valde similis sit puritati innocentia; & pulchritudini, quæ semper est illi coniuncta. Scriptum est enim: *g confessio & pulchritudo in conspectu Domini*. Si pulcher esse vis: (ait S. Augustinus) confitere. Confessio enim est ipsa met pulchritudo. eras deformis (confitere, & pulcher euades. O quàm amabilem DEVM habemus, qui dilexit deformes, ut formosos redderet! quomodo autem illos dilexit? nonne ad pœnitentiam eos vocando, & exhortando ad confessionem? Quamobrem si amissam pulchritudinem diligis, Confessionem dilige & Pœnitentiam: sic enim eam recuperabis.

f 4. Re. 5. 14.

h Psal. 95. 6

Confessio
pulchrum
facit.

5.

h Luc. 11. 22.

Christus pœ-
nitentia
vincit.

i Luc. 15. 7.

HVC pulchritudini renouatio coniungitur, & ornatus templi, domusque illius, in qua Spiritus S. habitare consuevit. Qui libenter ad eam inhabitandam reuertitur, ad cuius aduentū fugit Sathanas, & h fortis armatus vincitur, qui eam possidebat: quia *vniversa eius arma*, tentationes scilicet, in quibus confidebat, ei auferuntur, & peccatorum spolia distribuuntur, cum magna Angelorum lætitia: qui hanc victoriam solenniter celebrant. Nam, ut ipse Saluator noster dixit: *i gaudium est in cœlo super vno peccatore veram pœnitentiam agente; quàm supra nonaginta nouem Iustis, qui ea non indigent*: idque ob

gloriam, quæ Deo attribuitur: eò quòd hostem adeò fortè vicerit; & ut fili-
um, qui mortuus fuerat, reuiuisceret, effecerit; ipsumq; peccatorè à pericu-
lo, in quo versabatur descendendi ad infernum, eripuit. O pœnitentiam sa-
lutarem! ò confessionem gloriosam & admirandam! quibus encomijs lau-
des tuas potero celebrare? omnes enim, quas in medium produxero exiles
erunt valdè. quas enim culpas non remittis? quas pœnas æternas non com-
mutas? quas temporales non exoluis? quas passionès non domas? quos
prauos mores non permutas? quos non resuscitas mortuos? quos Dæmo-
nes ex suis habitationibus non expellis? Tu clavis es, qua fores inferni oc-
cluduntur, cœli verò panduntur; per te, qui fuerant latrones, in paradysum
admittuntur; & qui publicani, in æternum regnum: Tu Aethiopum pel-
lem commutas. Tygridum maculas lauas; Nazareis restituis pulchritudi-
nem, & purificas templum, in quod Spiritus S. cum donis suis ingreditur.
Nam diuinus hic spiritus nunquam vacuus accedit ad domum, in qua ho-
spitio excipitur: sed præclarissimis donis eam beat, ac fœlicitat. Pœnitentia
(inquit S. Augustinus) morbos curat, leprosos sanat, mortuos resuscitat, vi-
tia destruit, virtutes acquirit, spiritum corroborat, & sanitatem auget,
quam conseruat. Claudis gressum, aridis copiam, cæcis restituit visum.
Temperat succensus, constringit impetus, moderatur excessus. Ignorans se,
per hanc se recognoscit; quærens se, per hanc se inuenit. Hæc est quæ homi-
nes ad Angelos ducit, & creaturam reddit Creatori: ista ouè perditam mon-
strauit quærenti; & decimâ drachmâ obtulit anxianti. Hæc dissipatorè filiū
ad patrè reduxit. & vulneratū à latronibus, custodi curandum reseruauit. In
hanc omne bonū innititur, per hanc omne bonū cōseruatur: fugat tenebras,
inducit lucem, excoquit omnia, ipsa ignis consumens. O pœnitentia (ait S.
Chrysost.) quæ peccatū, miserante Deo, remittis, & paradysum referas: quæ
contritū sanat hominē, & tristē exhilaras: vitā de interitu reuocas, statum re-
stauras: honorē renquas, fiduciā das: & reformas vires; gratiāq; abundatio-
rē refundis. O pœnitentia, quid de te notū referā? omnia ligata tu soluis, om-
nia soluta referas; omnia aduersa tu mitigas; omnia contrita tu sanas; om-
nia confusa tu lucidas; omnia desperata tu animas! O pœnitentia rutilan-
tior auro, splendidior Sole, quam nō vincit peccatum, nec defectio superat,
ne desperatio delect. Pœnitentia respuit auaritiā, horret luxuriam, fugit fu-
rorem, firmat amorem, calcat superbiam, linguam continet, componit mo-
res, odit malitiam, excludit inuidiam. Perfecta pœnitentia cogit peccatorē,
omnia libenter sufferre, si violentus quærat, quæ habet, non vetat; si vestem
dirimat, non refragatur; percutienti maxillam præbet alteram; iam angaria-
tus, vtrò adijcit: castigatus, gratias agit; prouocatus, tacet; exasperatus,
blāditur; superiori supplex est, inferiori subiacet; in corde eius cōtritio est,

Pœnitentia
encomia.

Lib. de vera
Pœnit. c. 1.

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

in ore eius confessio, in opere tota humilitas. Hæc est perfecta & fructifera
 pœnitudo. Sic pœnitenti præsto est Deus, esurienti nutritor, sitiens pota-
 tor. Sapienti, quod stultum putatur, sapit, quod triste est, placet; quod mol-
 le est, displicet; quod fluxum est, horret. O pœnitentia, misericordiæ mater,
 & magistra virtutum! magna opera tua, quibus reos resoluisti, ac reficisti de-
 linquentes; lapsos releuasti, recreasti desperatos. Per te nobis Christus regnū
 cœlorum appropriatum designat, dicens: Pœnitentiam agite, appropinqua-
 bit enim regnum cœlorum: ita & Baptista clamat: facite fructus dignos pœ-
 nitentiæ: quoniam ecce adest regnum Dei. Per te subito rapuit latronem
 Christus ad regnum; per te Dauid, post flagitiū felix iterū recepit Spiritus S.
 per te Manasses, post cruenta facinora, ecce, meruit fieri acceptabilis; per te
 Petro Apostolo; postquam ter negauit, data est indulgentiæ dextera; per te
 filius prodig⁹ regressus ad patrē, nō solū amplexū osculūq; paternū, sed etiā
 epulū vituli saginati, vestēq; insignē promeruit adipisci; per te mulier for-
 nicaria vberes stillauit lacrymas, fontēq; sui Baptismi protinus lauit pedes
 Christi, crineq; deterfit: per te Niniue ciuitas magna, populusq; integer
 Barbarorū subito Deū sapuit; virtutē tuā sensit; odorē tuū accepit; saporem
 tuū trinxit; dulcedinē tuā gustauit ciliciū contraxit, lacrymas tuas profudit,
 gemitū tuū, suspiriūq; perlenit; fructusq; vbertatis tuæ abundanter exhi-
 buit: & sic per opera tua non solum decretæ mortis discrimen euasit, sed et-
 iam vitæ incognitæ coronam accepit. Cuius similitudini pœnitentiam cō-
 paremus? Sic est, quomodo ager fructifer, aut vinea fecunda, aut etiam ar-
 bor fructifera: fructus eius edidit peccator famelicus, proficit in fiducia Dei,
 acceptaque remissione pinguescit in vita. Hæc S. Chrysostomus.

6.

3. Hypogno.
c. 9. tom 7.

k Eze. 33. 12

Heb. 6. 10.

His addo: adeo feruentem esse posse peccatoris contritionem ac dispo-
 sitionem: vt non solum gratiæ dona virtutesque huius Sacramenti propriæ
 ei concedantur: sed omnes etiam illæ, quæ peccatum præcesserunt, resti-
 tuantur. Nam pœnitentia (vt S. Augustinus ait) excellens adeo est & efficax,
 vt omnes defectus reuocet ad perfectum; possitque sanitatem in ea excel-
 lentia reparare, quæ ante fuerat, atque si nulla culpa præcessisset. Propterea
 enim dixit Deus: *impietas impii nō nocebit ei, in quacūq; die cōuersus fuerit ab
 impietate sua.* nam feruens eius pœnitentia, amissa omnia bona recupera-
 bit; integrumque ius reparabit, quod ad gloriæ coronas, quas bonis
 suis operibus prius erat promeritus, habebat. Quæ bona opera, mor-
 tali admissa culpa, fuerant mortificata: quo tamen impedimento sub-
 lato in pristinum suum valorem viuificata restituntur. *I non enim* (ait
 Apostolus) *iniustus est Deus, vt obliuiscatur operis vestri ac dilectionis.* nec
 prætermittet mercedem reddere, quam vestris obsequijs fueratis prome-
 riti: modò peccati obicem remoueatis. Cū itaque pœnitentia tantum
 possit, vt spirituale coniugium Spiritus Sancti cum anima renoue-

cur non sufficere restituere sponsæ suæ monilia, quæ prius ei donauerat: si ingenuè ac generosè ipsa ad sponsi sui amorem, & obsequium reuertatur? Ipse ex infinita sua charitate Sponsam, in qua fornicata est cum amatoribus multis inuitat, vt ad se reuertatur: & promittit, se eam suscepturum. Si igitur illa, erubescens & compuncta reuertatur: facile credendum est, ipsum admissurum eam ad pristinam amicitiam: qui enim spontè offert reuertenti veniā ac dona: non erit parcus in reddendo; si illa, ad ea recipienda, sese disponat. Nouerat benè Pater noster celestis, se disponere gratiæ suæ in thesauros in vasculis fictilibus, quæ facillimè confringuntur: fuissetque, iustis ingens afflictio ac desolatio, si quos thesauros magno suo labore ac diuturniore tempore sibi comparassent, omnes illos amitterent ob aliquod mortale peccatum, ex hac sua fragilitate admissum: ita vt æquè illis esset laborandum ad thesauros illos recuperandos: atque si nunquam antea laborassent, eosq; promeriti: non fuissent. Quamobrem liberali suâ misericordiâ statuit ipse ac decreuit: si vas poenitentia repararetur, posse thesauros pristinos hoc ipso recuperari: ne (vt Apostolus ait) *eorum labor inanis esset.*

PRÆTEREA: cum gratia sit pignus hæreditatis, quæ filiis promittitur; & arrhæ, quæ dantur sponis: si DEVS dignatur eos ad totum præmium admittere, quod antea illi fuerunt promeriti: dabit procul dubio feruentibus poenitentibus statim pignus & arrhæ, quibus hæreditas illa innititur vt incipiant statim his talentis negotiari; donaq; ipsa maiori feruore augere. Denique cum Baptismus & Confirmatio non, nisi semel in vita suscipiatur; conferant verò Christianis specialem gratiā vt sint fideles Christi milites: credendum omnino est si eam culpâ aliquâ suâ amittant, eandem per poenitentia totam reparare: vt perseuerare & progredi possint in militia spirituali, & obligationibus satisfacere statim, quem per Sacramentum acceperunt.

His Sacramenti ipsius Poenitentia excellentijs addere possumus heroicos virtutum actus, qui in ea exercentur. quod ita DEVS disposuit, vt, *p ubi abundauit delictum, superabundet gratia.* constituens nos & occasionem offerens præclare exercendi nobilissimas vitæ perfectæ virtutes. Quædā enim præcedunt; tanquam dispositiones ad Confessionis Sacramentum: aliæ eandem comitantur: aliæ deniq; tanquam fructus ab ea proueniunt: ita vt in lege Euangelica, in solo feruore Confessionis locū habeat, quod Ecclesiasticus dixit: *q melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens.* Nam (vt S. Gregor. interpretatur) feruentes tot commoda ex peccatorum suorum confessione acquirunt, vt promereantur, multoq; plus hac ratione lucrentur, quàm repidi bonis suis operibus. In hoc siquidem solo bono opere elucet eorum obedientia, humilitas, fortitudo, patientia, & plures aliæ virtutes: de quibus sensim inferius dicetur

m Iere. 3. 15

n 2. Cor. 4. 6.

o 1. Cor. 15.

18.

Galat. 3. 4.

p Rom. 5. 40

Confessionis
virtutes

q Eccl. 42.

14.

Lib. 17. Mo
ral. c. 29.

§. 2. *Quadam Sacramenti Pœnitentiæ proprietates.*

1.
S. Thom. 3.
p. q. 84. a. 10.
a. Matt. 18.
22.
Pœnitentia
iterari po-
test.
S. Thom. 3. p.
q. 84. a. 6.
c. 10. 1.

2.
Multa &
magna pec-
cata remis-
sit.

b. Matt. 1. 16
19. c. 18.
18.
c. Matt. 12. 31
Lib. de Lap-
sis, & Epist.
52.
S. Chrysost.
homil. 52. in
Matth.
S. Tho. 2. 2.
q. 14. a. 3.
Act. 2. 38.
d. Exec. 37. 4.
3.
Trid. Concil.
Sess. 14. c. 5.

IMPONAMVS iam Sacramenti huius excellentijs finem, addita magni Dei nostri immensa liberalitate, qua noluit terminum & numerum prescribere, hoc Sacramentum recipiendi. optimè enim sciens mutabilitatem & fragilitatem nostram, quamdiu in hac vita versamur: liberam fecit potestatem omnibus, turbulentum huius mundi mare nauigantibus, vt si a septies, imò septuagies septies, & millies millies naufragium patiantur, possint semper per pœnitentiam emergere, & salui euadere: quia ex sententiâ communi Patrum, pœnitentia est secunda tabula post Baptismum: ne peccator naufragio pereat. Et quid de nobis fuisset: si, redeunte infirmitate, non potuisset idem antidotum adhiberi! noluit cœlestis Medicus minus esse in sanando liberalis: quàm homo fragilis in morbo contrahendo. Quare si agrotus curari volet, non deerit cœlesti Medico misericordia, vt sanare illum velit: nec potentia ad id exequendum, per Sanctum hoc Sacramentum.

Cuius præstantia etiam in hoc cernitur, quòd nec grauitatis, nec numeri peccatorum, quæ in eo condonanda sunt, mensura aliqua sit constituta. licet enim peccatorum numerus numerum excedat capillorum capitis, marisque arenarum; illa quæ sint grauiora & horrenda magis, quàm fuerint Sodomorum, & Iudæ, ac reliquorum qui Saluatorem nostrum crucifixerunt: omnia tamen possunt remitti: modò peccatorem eorum pœniteat, & quauis in huius mundi tribunalibus soleant supremi Iudices grauiora quedam crimina sibi reseruare at in hoc Ecclesiæ tribunali nullum est soli Deo reseruatum delictum: siquidem absolute & absque vlla reseruatione dixit

CH R I S T V S Dominus noster, Sancto Petro: *b. Ego dabo tibi clauis regni cœlorum: & quodcunqve solueris super terram, erit solutum & in cælo: & quorum remiseris peccata, remittuntur eis.* Et quando idem dixit Phariseis: *c. blasphemiam in Spiritum Sanctum nō dimitti, neque in hoc seculo, neque in futuro.* non negauit etiam hoc genus peccatorum per Sacramenta dimitti; sed insinuauit (vt ait Cyprianus) maximam difficultatem in huiusmodi peccatoribus, ad se disponendum ad pœnitentiā. Quæ tamen difficultas ab eiusdem Spiritus Sancti inspiratione superatur: qui re ipsa per Sancti Petri prædicationem multos tales blasphemos; & qui Christum crucifixerant, conuertit. Nam quamuis peccatores instar, d. ossium, quæ vidit Ezechiel, aridi sint: resuscitari tamen poterunt, quemadmodum in primo Tractatu est dictum.

SE D vterius progressa est Christi D. N. liberalitas in hoc Sacramento: cum voluit etiam peccata venialia ac leuia materiam esse sufficientem ab-

solutio-

olutionis: ut iusti feruētes, qui ex Dei gratia per multos annos viuunt ablque mortali peccato, sed leuiter septies in die cadunt, frui possent fructibus huius Sacramenti; & maiorem puritatem, gratiæque augmentum; & heroicorum actuum, qui in eo exercentur, meritum obtinere: sicut dictum est. Et quamuis alia quoque sint media, ad leuia hæc peccata purganda: nulum tamen magis aptū & accommodatum est, quàm hæc sit ablutio à Christo D. instituta, etiam ad leues culpas applicato sui sanguinis pretio, quem admodum ipse Christus S. Petro dixit: *equi lotus est non indiget, nisi ut pedes lauet*, culpas scilicet leues, quibus etiam, alioqui valde mundi, sæpius obfuscat. Ideoq; dixit S. Augustinus: semper confitere, qui semper quod confitearis habes: ut Confessionis remedio in puritate crescas.

Etiam venialia remittit.

e Ioan. 13. 10. In Psal. 99.

INTENDIT autem magnus DEVS noster omnes vires suas, ut ostenderet, quanto affectu ac desiderio teneatur, ut copiosos huius Sacramenti fructus iusti percipiant. quamuis enim statuere potuisset, ne ab eisdem peccatis absolutio Sacramentalis repeteretur: (sicut in exteriori foro, cum definitiua sententia de aliquo delicto profertur; non amplius idem delictum reddit ad iudicem) noluit tamen hæc rationem in huius Sacramenti tribunali seruari, sed permisit absolutionem toties repeti, quoties eorundem peccatorum confessio repeteretur. ut iustus magis magisque ab eis purificaretur nouis gratiæ incrementis, quæ animæ puritatem semper promouent

4.

CAPVT II.

QVOS ACTVS SACRAMENTVM POENITENTIAE complectatur: ac diuinam Vocationem ad eos exhortari.

POE NITENTIAE Sacramentum, cuius excellentias hactenus retulimus, multos actus complectitur, ad suam integritatem & perfectionem necessarios. quosdam ad ipsum Pœnitentem, alios ad Confessarium spectantes. Qui ad pœnitentem, tres sunt præcipuè: CONTRITIO: CONFESSIO, & SATISFACTIO, qui plures alios in se continent. Nam CONTRITIO supponit aliquas considerationes, quibus peccatorum dolor excitetur; & aliqua proposita, ut peccatorum detestatio sit perfecta. CONFESSIO supponit exactum Conscientiæ examen, quo admissæ culpæ inueniantur, & cognoscantur: quam Confessionem, dum fit, excellentissimi alij actus comitantur. SATISFACTIO fit varijs pœnalibus operibus, quibus pœnas ob culpas nostras debitas exoluimus. Hos omnes actus Confessarius suis actibus

Actus pœnitentis.

adiuuat,

Confessio.

Satisfactio.
a Coloss. 3.9
Renouatio.

adiuuat, quibus supplet pœnitentis defectus. extimulando illum ad veram contritionem; dirigendo ad Confessionis integritatem; & corrigendo, atque docendo, quid facere debeat; designans aliquam pœnitentiam faciendam; & absolvens à peccatis: ac in omnibus eum dirigens, quæ ad perfectam vitam morumque reformationem sunt necessaria. Quod totum acceptare & implere meritò debet, qui perfectus est pœnitens. ad quam perfectionem trium dierum veluti itinere peruenitur. *Primo* à culpis expurgatur per contritionem & confessionem, accedente Sacerdotis absolutione: *Secundo* à pœnis debitis liberatur per ieiunia, eleemosynas, orationes, aliaque pœnalia exercitia: ad quod iuuant indulgentiæ & Sacrificia: *Tertio* mores reformantur, vitæque noua instituitur, a *exuendo* vitia omnia, & *veterem hominem cum aëlibus suis*; nouum verò eiusque opera & virtutes induendo, donec perfectionem Christiani hominis propriam maxima qua poterit firmitate consequatur: quam in Sacramentis Baptismi & Confirmationis fuit professus.

§ I. Diuina ad omnes hos actus Vocatio.

a Exod. 5.3.
b cap. 3.18.

Pestis gladii.

b Prou. 4.
15.
Tres dies
Desertum.Epist. de 42.
mansioni.
vide Riber.
in Osea. 6.8
c Exo. 22.37

AD prædictos omnes actus exhortatur diuina vocatio modis ac medijs in præcedentibus Tractatibus indicatis: quorum summa delineata est in ijs, quæ Israelitæ, cum captiui in Ægypto tenerentur, Pharaoni proposuerunt. a Devs inquit *Hebraeorum vocauit nos, ut eamuis in trium dierum in solitudinem, & sacrificemus Domino Deo nostro: ne forte accidat nobis pestis aut gladius.* Quæ autem sunt hæ trium dierum viæ, quas Dei vocatio captiuis ob peccatum sub Dæmonis potestate proponit, nisi trium dierum itinera proximè insinuata: quæ instar viarum sunt, quas oportet peragere, ut ab ea captiuitate liberati, in libertate perfecta constituentur. si enim diuinæ vocationi resistentes, eas conficere neglexerint: superueniet eis pestis, aut gladius. *pestis* scil. vitæ deprauatæ, quæ ab vna culpa in aliam sine remedio labitur; & *gladius* iræ Dei, qui vindictam de eorum pertinacia sumet: permittendo eos in sua culpa mori. Hæ trium dierum vitæ in die, & in deserto peraguntur. præcedit enim & comitatur pœnitentem diuina illustratio, eum deducens & adiuuans, & à peccati tenebris exeat: & quasi b lux matutina splendens procedat ac crescat usque ad perfectam sanctitatis diem. quamuis ipsa via aspera ex se sit, & laboriosa: propter quod, *desertum* appellatur. non quod boni comites illi desint, qui consolentur & adiuuēt: sed quod improbos deferat, quos eousque habuerat.

PRIMA via est Pœnitentiæ: quatenus illa per dolorem & Confessionem peccatorum, causa est iustificationis peccatoris. quæ, teste S. Hieronymo. significatur per primam Hebræorum stationem in c *Ramasses*, quæ vox

turba

in *unum commotionem*, aut *amaritudinem*, aut *gaudii tonitru* significat
 si enim ex Aegypti strepitu per poenitentiam exeas, quamvis prauam &
 profanam *turbationem* deseras; ingrederis tamen (vt ait David) in aliam
 sanctam & salutarem, d *commouens ac turbans* teipsum: vt, tua peccata de-
 flens, offeras Deo in hoc deserto e *Sacrificium primum contriti & humiliati*
cordis, cum spiritus *amaritudine*, quæ mox in dulcedinem vertitur: cum
 audis tonitru illud *gaudii* ex Confessarij ore procedens. Ego te absoluo. & tunc
 implet Deus, quod aliàs dixit: *in cunctis Deus Aegypti faciam iudicia ego Do-*
minus. Nam vt S. Hieronymus declarat, qua nocte Deus Hebræos ab A-
 gyptijs liberauit, vindictâ sumpsit de omnibus idolis Aegypti: quæ destruxit,
 & eorum templa vastauit, quod factum significat iudicium, quod in Sacra-
 mento Poenitentiae de nostris peccatis facit. Diximus enim, Sacramentum
 hoc formam habere iudicij, in quo sententiâ iustâ damnatur, & deuastatur
 maledicta idola: vt verus Deus solus, nec ullus alius in anima viuat, quæ e-
 ius est creatura; a qua semper adoretur, ipsique seruiatur

SEd non sistit hic diuina vocatio: nam mox inspirat viam *diei secunda*
 nempe Satisfactionem: vt fiat transitus, quemadmodum fecerunt Hebræi
 ex *Ramasse in Socoth*, quod significat *peregrinantium tentoria*. Salus enim
 poenitentiae, brevis vt plurimum est; & aliquid super est soluendum atque
 sanandum. nec (vt supra fuit dictum) ad hoc sanat, vt otiosus subsistas: sed
 vt pergas omnino, ipsoque exercitio conualescas, offerens Deo secundum
 h *Sacrificium iustitiae*, in abundantia bonorum operum, ad exoluenda omnia
 debira & peccatorum reliquias mortificandas. Eadem verò opera augende
 quoque sunt virtutes, ducendo in hoc mundo vitam, tanquam peregrini &
 proficiscentis; quærendo (vt ait S. Bernardus) præcipua tua stabilia bona,
 non in hoc terræ exilio, sed in caelo: quod est patria tua, pergendo semper in
 via præceptorum, ac consiliorum diuinorum, donec ad illam peruenias.

Ad quod diuina vocatio diei tertiæ viam inspirat; vt transeas quem-
 admodum Hebræi in *Etham*, quod significat: *immaculatus*, seu *perfectus* ero.
 Præcipuus enim finis tuus in hac vita debet esse, quærere summam, quâ po-
 teris cordis mundiciem, & supremum Christianæ perfectionis gradum, cum
 integra totius vitæ reformatione: offerens Deo tuo *tertium Sacrificium*
 & holocaustum perfectissimi amoris, cuius superius meminimus. Et tunc
 ait S. Hieronymus, impleri Scripturam dicentem: *k Dominus precedebat eos*
ad ostendendam viam per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis: vt
dux esset itineris viroque tempore. Idem enim DEVS, qui te vocat, vt ex Dæ-
 monis tyrannide exeas; te quoque illustrat, accendit, deducit, auxiliumq;
 præbet in omnibus vijs tuis; & in omni tempore prospero & aduerso, ne
 aberras à via: sed eius ductum sequens, perfectus euadas;

Ramasse.

d Psal. 59.

e Psal. 50.

Sacrificium

primum.

f Exo. 12. 1.

Ibid.

2.

Socoth.

g Exo. 12. 37

Traff. 2. c.

1. §. 4.

h Psal. 4. 6

Sacrificium

secundum.

Serm. 7. de

Resurrect.

3.

i Exo. 13. 20.

Etham.

Tertium

Sacrificium

Traff. 2. c. 6

k Exo. 13. 21

Num. 14. 14

sionem præstare debeas, addit idem Propheta: *statue tibi speculam, pone tibi amaritudines: dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti: reuertere sterilis virgo Israel, reuertere ad ciuitates tuas istas. vsquequo delitiis dissolueris filia vaga? quia creauit Dominus nouum super terram*. F O E M I N A in se CIRCUMDABIT VIRVM. Videtur Ieremias in spiritu locutus cum modernis, qui in Ecclesia nunc sunt, peccatoribus; eosque ad obscenarum voluptatum pudorem, & ad peccatorum poenitentiam permouere: ideoque iubet consendere speculam Fidei, & infinitam Dei charitatem perpendere: qui nullis nostris meritis, sed solâ suâ misericordiâ creauit, & excutus est N O V V M illud inauditum, quod virgo Spiritus sancti virtute conciperet, & in vtero suo infantem quendam circumdaret, qui similesset vir perfectus in Sapientia & Sanctitate; qui est Christus D E V S & Homo verus: cuius meritis captiui Dæmonis consequuntur veram libertatem: & anima, quæ virgo erat sterilis, & inutilis b *concipit & quasi parit spiritum salutis, donec formetur Christus in ea* habitetque cum illa per Fidem & Charitatem.

S E D quoniam opus habet aliquo, à quo iuuetur exire ex ea captiuitate, ait Propheta, vt statuatur sibi speculam, siue, vt LXX. vertunt *speculatorem*, hominem scil. qui speculatoris officio fungatur: ad poenitentem enim spectat, doctum & prudentem Confessarium sibi eligere: vt vterque simul deprehendant quicquid in conscientia continetur: præterita omnia rimando diligenter, & futura præueniendo. Vera enim poenitentia, quemadmodum præterita mala cogitat, vt deleat; ita præuidet futura, vt effugiat & quemadmodum infixis iam vulneribus adhibet antidota, vt curentur ita prospiciet de alijs ne, postquam conualuerit ægrotus, in eadem recidat.

I N eum finem *ponas tibi* (vt ait Propheta) *amaritudines*, recensēbis scil. omnia peccata tua coram Confessario, cum ingenti cordis tui amaritudine ac dolore, simul constituens ante oculos tuos causas & rationes, cur meritis de eis admissis dolere debeas. Quemadmodum idem Propheta innuauit, dicens, d *scito & vide: quia malum & amarum est reliquisse Dominum Deum tuum; & non esse timorem eius apud te*. Nominatim autem cōijces oculos in omnes amaritudines, quas tuus Saluator perpeffus est à tēpore, quo in vtero materno sese contraxit, vsque dum expirauit in cruce. Quomodo enim non tibi amarescant peccata tua, si attendas tantam Deum tuum amaritudinem pro eisdem tolerasse? quam ipse semper ante oculos habuit, vt eandem tu haberes coram tuis & ad poenitentiae amaritudinem ferendam incitareris tam eam, quæ prouenit ex pudore Confessionis; quàm, quæ ex satisfactionis operibus oritur; teque ipsum offerres, ad omnia ea sustinenda vt amarum hoc antidotum animam tuam expurget, & sanitati restituat.

Peccatores
vocat Deus.

b Isai. 26. 18
c Gal. 4. 19

1.
c. 88. vide
Notationes.

Confessarius
Speculator.

2.
d Iere. 2. 19

Peccata tua
Christo a-
mara fuerunt.

3.
Primus fer-
ior opera
exhibendus.

: Apoc. 2. 5.

Cap. 38.

4.
Constantia
in bonis.

Isaia 7. 14.
Matth. 1. 23.

8 Isaia. 4. 1

Christus fi-
lucia nostra

IVBET Propheta tertio, vt *cor tuum dirigas ad viam rectam, in qua ambula-*
sti: reuocans scilicet ac repetens bonos tuos gressus, exercitiaque virtutum
quæ antea habebas, cum Baptismi & Confirmationis gratia adhuc recens
in te manebat: qua feruenter ad Christianam perfectionem contendebas.
Statuas itaque ferio ad eandem illam redire viam; eodemq; aut maiori et-
iam feruore, quàm alias in ea pergere: amplectens Christi D. N. admoni-
tionem, dicentis cuidam pœnitenti: *memor es, unde excideris: & age pœniten-*
tiam, & prima opera fac. Nam vera pœnitentia non sistit in solis affectibus
aut sensibus internis; sed progreditur ad exteriora opera. quemadmodum
LXX. Interpretum versio magis declarat, dum ait: *da cor tuum super humeros*
tuos. Quod S. Hieronymus exponit, quasi dixerit: coniunge cogitationi-
bus opera: & onus, quod desiderio offers te laturum, impone humeris, in-
cipiens statim illud reipsa portare.

A c denique danda tibi opera est, vt *reuerteris ad ciuitates tuas*, domum-
que Dei, & iustorum congregationem, vnde te subtraxisti: vt animo de-
liberato ac certo in ea impofterum habites, profundas iaciens radices in
gratia & perfectione: quam per pœnitentiam reparas, ne vitam tuam te-
xendo & retexendo, extruendo & destruendo consumas: sed in bono sta-
bilis sis atque firmus. Quod si nouum tibi arduumque videatur: attende
quid Propheta addiderit. *fecerunt Dominus NOVVM super terram, virgo conci-*
piet virum: qui, quod sit vir nouus, gloriatur se nota facere, cum mortuos
resuscitat, inueteratos renouat, cor mutat, roborat imbecilles, qui in ipsius
habitant Ecclesia. Adde etiã impleri illud: *fœmina circumdabit virum*: congre-
gatio enim iustorum circumdat verè, & in medio sui retinet Salvatorem
hunc omnipotentem, ipseque libens inter eos manet, vt iunget, foueat, &
confortet; & vt à suis hostibus defendat, & vitiorum ac passionum oppro-
brium ab eis remoueat. Quod etiam significauit Prophetia Isaia dicentis: *g*
apprehendent septem mulieres, multitudo videlicet fidelium animarum, *virum*
vnvm, Christum scilicet: *petentes*, se ab eo protegi, & *opprobrium* quod susti-
nebant auferri. Si itaque vnus tu esse vis eorum, qui virum hunc Saluato-
rem circumdant: & statuis firmiter apprehendere, fiduciam tuam in eo col-
locando: experieris, quantum in eo auxilium repositum habeas, ad nouam
vitam illius vitæ similem ducendam, ac opprobrijs expeditam, quæ adfert
recidua in peccata. Hæ sunt generatim Pœnitentium viæ, actusque
per quos in eis progrediuntur: de quibus in sequentibus Capi-
tulis agetur, adductis jis, quæ ad singulos in par-
ticulari pertinent.

CAPVT III.

DE ATTRITIONE ET CONTRITIONE PECCATORVM. & propositis quæ illa complectuntur; ac moti-
uis quibus eadem inmituntur.

DEO est immensa cœlestis nostri Patris Charitas, vt statim at-
que iustus labitur in peccatum, ingentis illius stragis, quam il-
lud in anima fecit, compassione tangatur; & misericordiæ suæ
visceribus velit, eum à tanta miseria liberare. Ideoque eum vo-
cat, & ad pœnitentiam impellit. Id quod facit nunc per *syndare-*
sm, aut naturale lumen, dictamen scilicet ipsius conscientiæ, ipsum cor pû-
gentis, ac de culpa sua erubescens; propter quam inquieta, turbata, & in
timore est: donec ab ea liberetur: nunc verò per specialem suam inspiratio-
nem, ac vocationem accedit ipse; primumque imperfectum actum excitat,
quem ATTRITIONEM vocamus: quo dolet peccator de admissa culpa ob eius
faditatem, aut inferni timorem, & pœnam, quàm propterea iudicat se pro-
meritum. Hęc enim duo motiua sunt imbecillis hominis constitutioni pro-
portionata. Et ideo innox atq; Adamus in paradiso peccauit, accurrit Deus
ad ipsum querendum, animo ac desiderio remedium ipsi afferendi: venit
autem cum strepitu adeo tremendo: vt Adam præ metu totus tremens sese
absconderit. Non enim ait S. Augustinus) propterea se abscondit, quòd ex-
istimaret, se posse occultare DEO: sed quod timor, pudorque ad effugium il-
lud querendum impulerint: externo illo indicio ostendens, quantopere e-
rubesceret, indignumque Dei conspectu se iudicaret. Qui, vt ei mederetur,
clara distinctaque voce eum a *vocauit* dicens: *Adam vbi es?* qua vocatione (ait
S. Ambrosius) Deus in memoriam Adamo reuocauit ipsius miseriam, vt e-
rubesceret magis, & compungeretur: quasi moneret: attende, quid prius e-
ras, & quid nunc sis. de quibus bonis, de qua beatitudine, de qua gratia, in
quam miseriam incidisti? dereliquisti vitam æternam & attumulus es
morti: confectus errori. Vbi est illa tua benè sibi conscia confidentia? ti-
mor iste culpam fatetur, latebra præuicationem. Vbi ergo es? hoc est, non
in quo loco sis quæro, sed in quo statu: quo te perduxerunt peccata tua, vt
fugas DEVM tuum, quem antea quærebas? Antea noui te, quia statum, in
quo eras approbaram, tanquam à me tibi datum: iam verò te nō noui, quia
statum illum improbo, quem tua culpa elegisti. Vbi est serpentis illa
promissio: eritis sicut Dij! quem exitum habuit prohibiti pomi deliba-
tio, tuæque uxori Eux placendi studium? pœna, quam iam sentis, malitiam
declarat, quam habes. Has & alias eiusmodi considerationes vocatio diuina

I.
*Syndaresis.**Trident.*
Cōcil. sess.
14. c. 4.
*Attritio.**Lib. 11. super*
Gen. ad li.
ter. c. 23.
S. Tren lib.
3. aduersus
heres. c. 37.
a Gen. 3. 9.
Lib. de pa-
*radiso c. 14.**Adam vbi*
es?

b Rom. 6. 21.

peccatoribus inspirat, cum admissorum peccatorum eos pudet: quasi illud Apostoli eis obijciat: *b quem fructum in eis rebus habuistis, in quibus nunc erubescitis? nam finis illarum mors est: culpa præterijt, manet verò pudor, confusio, timor, turbatio, nuditas, desertio Dei, reatus mortis, & æternæ condemnationis periculum.*

2.
Adami At-
tritio.

Non vult tamen Deus, nos hic sistere. nam respondente Adamo: *voce tuâ audiui in paradiso: & timui, eo quod nudus essem, & abscondi me.* Vidit Deus, parum eum delicti sui gravitatem cognovisse, ac penetrasse: qui potius timebat, seseque abscondebatur ob pudorem, quo nudum in corpore se videns, afficiebatur: quàm quod creatorem suum offenderet. Ut itaque ad perfectiorem pœnitentiam eum induceret: occasione ex eius verbis accepit ad animæ nuditatem, culpæque gravitatem ei aperiendam, dixitque: *quis indicavit tibi, quod nudus esses, nisi quod ex ligno, de quo præceperam tibi, ne comederes, comedisti?* quasi diceret: ne listas in hac externa nuditate; sed ex ea iniquitatem tuam agnosce, quam in præcepti mei transgressione commisisti. ex ea. n. euenit tibi, vt innocentia iustitiæque originali & reliquis gratijs, quibus te exornaueras, fueris spoliatus. Quâobrem pudore suffundere ob admissum malum, quo me offendisti: vt sic tui peccati veniâ obtineas. Hac ratione timor *seruilis* quasi manu ducit *filialem* in animam; pudorque *infamia* gradum facit ad ipsius *culpæ* pudorem: vt ascendatur ad perfectum peccatorum dolorem, quem CONTRITIONEM appellamus. Qui dolor innitur sincero puroque Dei amoris, detestando culpâ super omnia execrabilia, temporalia, & æterna: dolemus enim, quod eam admiserimus, propterea quod Deum summum bonum, nostrumque benefactorem infinitum offenderimus: amamus verò, eumque rebus omnibus creatis præferimus: statuentes firmiter, peccata nostra iudicio Confessionis suo tempore subijcere: nunquam verò amplius eadem repetere, ne eum offendamus, quem mille rationibus diligere, ei que seruire tenemur.

Contritio.

3.

c 2. Reg 12.
13.
Dauidis
Contritio.

QUONIAM verò in hoc adeo generoso actu, tanquam in suo semine, pœnitentiæ Sacramentum continetur: statim absque vlla mora Deus peccata remittit, gratiæque & charitatis vitam restituit. quemadmodum statim atque Dauid dolore cordis tactus, Nathan Prophetæ respondisset: *c peccavi Domino: è vestigio Nathan respondit: Dominus quoque transtulit peccatum tuum.* dolor. n. Dauidis fuit perfectissimus: nec tam ob horrendas minas, quas Prophetæ, Dei nomine proposuerat, cōceptus; quàm quod agnosceret, peccasse se contra Dominum, à quo tot acceperat beneficia. Est verò is liberalis adeo & misericors: vt satis sibi esse reputet, si adsit efficax certa que voluntas implendi Confessionis præceptum. ideoque prius peccata dimittit, quàm re ipsa Cōfessio peragatur. quemadmodum ipse Prophetæ dixit: *d dixi*

d Psal. 31. 5

conspice-

confitebor aduersū me iniquitatem meā Domino: & tu remisisti impietatem peccati mei. ad eū. n. desideras me videre sanctificatū, vt vel ipsum propositum, animiq; mei decretū acceptes. Quod cōfirmatur ex eo, quod iubente Christo D. N. e decē leprosus ire, & ostendere se Sacerdotibus, dum irent, mundati sint. Ex quo intelligitur, culpæ lepram abstergeri ab habente eius contritionem, antequam eandem Sacerdoti manifestet: modō sit animus, firmūque propositum eam manifestandi. Quod statuit Saluator noster, vt nos magis vrgeret, ad non harendum in statu peccati: cū vel vnico actu interno, qui in momento fieri potest, liceat remedium obtinere: & vt studium, quod in præparando nos ad confessionem posuerimus, vtilius & efficacius esse possit, vtpotē in Dei gratia, & cum merito æternæ vitæ adhibitum: Item, vt ipsum confessionis Sacramētum cum maiori dispositione suscipiatur: ac proinde copiosorem conferat gratiam. Certum est enim, multo maiorem gratiam illi cōferre, qui verē Contritus accedit, quā si solum Attritus: & quo dolor fuit intensior, eō copiosorem conferre gratiam: ac denique quod confessario deficiente, non deficit pœnitenti remedium; nec periculo exponitur, ob talem defectum moriendi in statu peccati.

Ex his apparet, veram Contritionem haberi posse absque actuali memoria omnium peccatorum, quæ in particulari admisimus, nec opus esse speciatim de singulis dolorem habere: propterea quod D. N. contentus sit generali omnium memoria ac dolore, qui vel in vno momento haberi potest. Est tamen valdē expediens, & confert plurimū ea omnia in memoriam reuocare, non solum ad faciendam confessionem, sed ad ipsam etiam habendam contritionem. eō quod in singulis specialis aliqua ratio esse soleat, quæ ad nouum prouocet dolorem, aut eum augeat. Propterea enim Deus per Ezechielem Prophetam dixit: *quod impius considerans & auertens se ab omnibus iniquitatibus suis, vita viuet.* quæ sententia insinuat, (vt ait S. Chrysost.) cōsiderantem solum in genere se esse peccatorem, nec ad particularia peccata inspicienda descendentem, rarō ab eisdem se auertere. Quam ob causam ait idem Sanctus, expedire antequam Sacerdoti in confessione manifestentur, eadem ipsi Deo confiteri, ac in cordis secreto recensere, iuxta illud quod idem Dominus per Isaiam dixit. *g. dic tu prius iniquitates tuas, ut iustificeris:* per contritionem scilicet, quam de eis habueris.

Denique, ex dictis intelligitur, perfectam contritionem non exigere necessario lacrymas, aliosve teneros sensibilis deuotionis affectus: sufficit enim, corde ipso peccata prædicto modo summē detestari: quamuis ex fermenti interno dolore soleant prouenire, & oriri ex considerationibus inferius subiiciendis: Sed potius donum Dei censendæ sunt: quem supplex meritis orabis, vt tibi h det irriguū superius & irriguum inferius, quæ (vt S. Gre-

Luc. 17. 4.

Contritio
sollis pec-
cataContritionis
utilitates.

4.

Considera-
tio peccato-
rum utilis.

f Ezec 18. 28

Hom. 9.

S. lib. 1. de
compun. cor-
dis. Hom. 4.
de Lazaro
& diuites.g Isa. 43. 26
iuxta LXX.

5.

Compunctio
cordis.

h Ios. 15. 19.

Lib. 3. Dial.

6. 34.

gorius

Donum lacrymarum.

gorius interpretatur) sunt lacrymæ, quæ ab amore nascuntur, & quæ proueniunt à timore: vt vtræque copiosè rigent aridam tui cordis terram: quam faciant, veræ pœnitentiæ fructus proferre.

§. 1. *Proposita quæ Continentur in contritione.*

Contritio est odium omnium peccatorum.

a Iaco. 2. 10.

Seff. 12. c. 4. *Proposuit non peccandi.* Rom. 33. in Euangel.

b Eccl. 34. 3. 3 p. Pa stor. Ad monit. 31. Et in Psal. 50.

Lib de Sum. bono c. 16.

Confessio sine proposito e- mendatia- nis sacrilega.

2.

VT hic peccatorum dolor verus sit ac perfectus, continere intra se debet efficacia aliqua proposita, quæ in eo fundantur, quod CONTRITIO sit odium quoddam, ac detestatio generalis peccatorum omnium lethaliū, prætorum, præsentium, ac futurorum, nullo omnino excepto. Licet enim præcipue respiciat iam admissa, vt ea destruat: vniuersim tamen omnia detestatur. Nam eadem ratio, quæ ad illorum detestationem inducit, etiam ad reliquorum odium impellit: eò quod omnia offendant DEVM, Sanctamque eius legem transgrediantur. Nam quemadmodum S. Iacobus Apostolus dixit: a quicumque totam legem seruauerit, si offendat in vno, factus est omnium reus. Nam vel vnico mortali crimine separat se peccator à summo bono, suoque vltimo fine: sicut qui plura committit. Ita igitur, qui vnus lethalis criminis Contritionem habet, dolet virtualiter de omnibus simul: nam in illo inuenitur ratio & causa omnia detestandi.

HINC deducitur, veram CONTRITIONEM, sicut Concilium Tridentinum testatur, in seipsa includere efficacius propositum amplius non peccandi mortaliter. Vera enim pœnitentia (vt S. Gregorius ait) est, *præterita mala plangere, & firmiter statuere: plangenda iterum non committere.* Quod propositum, imposterum abstinendi, si absit: manifestum est signum, non esse verum prætorum odium. Et in eum sensum explicat idem Sanctus sententiam illam Ecclesiastici: b qui baptizatur à mortuo, hoc est, qui, quod tetigerit corpus mortuum, sese lauat: Et uerum tangit eum, quid proficiat lauatio illius: sic homo, qui ieiunat in peccatis suis, id est dolet, quia peccauit: & iterum eadem faciens: quid proficit humiliando se? Quare si desleas & confitearis tuas culpas: habeas verò animum ad easdem redeundi, frustra laboras, teque humilias. nam etsi in specie videaris lauari, maculatus tamen manes: si ea mente ad Sacramentum tentes accedere. Illudor, ait S. Isidorus, & non pœnitens censendus est, qui id facit, aut facere cogitat, cuius dolorem præ se fert. Id quod ad eò est verum, vt neque ipsa venialia peccata remittantur, quamdiu non adest firmum propositum ab eis abstinendi: ac proinde qui absque tali proposito ea confitetur, verè non absolueretur ab eis: imò, nisi aliquod confiteatur cum firmo voluntatis decreto, ad illud non reuertendi, ipsa confessio esset sacrilega. eò quod sufficiens ad Absolutionem materia illi deesset: talis enim materia non potest alia esse, quam peccatum cum ea de testatione & odio, quo diximus,

PROPTER eandem causam vera contritio non patitur secum vel vni-

cum

cum inordinatum affectum ad aliquod peccatum lethale, etiam si reliqua omnia detestetur: Nam, qui in corde suo dat locum, fouetque aliquem Dei hostem: manifestum est signum, quod nec reliqua propterea detestetur, quod aduersentur Deo, sed ob humanos alios respectus: & quamuis, ut dixit David: *mentita sit iniquitas sibi*: D E V M tamen ipsius fictionem videntem, non potest decipere. Quemadmodum scelestus Rex Antiochus magnam dolorem ac poenitudinem prae se ferebat, ob damna à se Iudæis illata: quibus etiam plurima bona se facturum proponebat. de quo tamen diuina Scriptura ait: *orabat hic scelestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecutus*. quicquid enim in hoc genere faciebat, id erat in specie tantum, absque verò proposito suum peccatum deferendi.

PROPTER eandem causam aliud quoque firmum propositum est necessarium, remouendi scilicet statim proximas omnes occasiones, ac pericula in eadem peccata relabendi. Nam ut Sapiens ait: *e qui amat periculum, in illo peribit*: & *si quis tetigerit picem, inquinabitur ab ea*. signum est enim eum verè non optare mundus esse, qui non statuit à tangenda pice abstinere. Et in eum sensum dixit Christus D. N. *g si oculus tuus scandalizat te, erue eum*: & *si manus tua, vel pes scandalizat te, abscinde, & proice abs te*. deferendo sc. societate & cõtuberniũ cuiusvis personæ, siue maioris, siue minoris aut æqualis, quæ inducit, aut occasione tibi est mortiferè peccandi. Quare siue famulus sit, siue famula: discedere oportet ab eo hero vel Domino, qui ipsos scandalizat: & ipse Herus expellere ex domo sua debet ancillam, cum qua peccat: & frater vel amicus fugere debet sibi æqualem, à quo ad peccandum incitatur. Quod si re ipsa non possis talem societatem deferere; necesse saltem est, firmiter statuere, eam deferere, euellendo ex corde tuo prauam, quæ te scandalizat, affectionem. Ad eum modum, quo David dixit: *h in matutino interficiebam omnes peccatores terre*: non re ipsa, sed efficaci firmoque animi proposito; quod ob suam firmitatem cum ipso opere æquiparabatur, suo tempore executioni mandando. Simile quoque esse debet propositum deferendi officinam, aut munus periculolum, quemadmodum Sanctus Matthæus suum omninò deseruit, ad quod non amplius sit redeundum: propositum item res alienas & honorem restituendi; & quoduis damnum, & iniuriam, quam proximo intuleris, reparandi. Nisi enim hæc adsint proposita, non potest dimitti peccatum. Adeo verò certum ac resolutum propositum esse debet, ut Confessario tuo dicas quod Zachæus Christo D. N. *i ecce dimidium bonorum meorum, Domine, Do pauperibus*; &, *si quid aliquem defraudauit, REDDO quadruplum*. non dixit *dabo & reddam*, sed *DO & REDDO*, quia id facere adeo firmiter statuebat ut, factum reputaret.

Omnia peccata detestanda.

c Ps. 2. 6. 12.

d 2. Mach. 9. 3.

3.

e Eccl. 3. 27. f c. 13. 1.

g Mat. 18. 8. Occasiones proxima deferenda.

h Ps. 100. 8.

Minimum affectu.

Restitutio facienda. i. Luc. 19. 8.

DE N I Q V E firmilimum etiam propositum adesse debet vitam tuam emendandi, & omnia præcepta legis diuinæ Ecclesiæ, & quæ status tui sunt propria custodiendi nullo prætermisso, quod grauis culpæ te reum constitueret: etiam si hoc nomine quemuis laborem, & incommodum temporale subiturus esses. Et quamuis opus non sit, huiusmodi comparationes facere: expedit tamen eas facere, vt certior sis de tui propositi firmitate circa ea, quæ ordinariè occurrunt. Nec opus est exprimere v. g. etiam si afficiar ignominia, aut fortunæ bonis spolier, aut vitam amittam, quemadmodum Martyres: tale peccatum non admittam. Expedit tamen expressè dicere: quamuis iterum occurrat mihi occasio, tentatio, quæ nuper me superauit non patiar me iterum superari. Nam *primum* natura ipsa includitur in Contritione; neque est cur ea exprimendo, qui imbecilles sunt, periculo exponantur titubandi, si tales faciant comparationes: *Secundum* verò magni momenti est, vt præsens resolutio firmior sit, quàm præcedens: statuendo nunc, difficultatem omnem superare, ac deuorare, quæ causâ fuit præcedentis lapsus.

Proposita
vera non
semper effi-
cacia.

Eadem pro-
posita requi-
runtur ad
Attritio-
nem.

NON tamen existimandum est, proposita non fore vera & sufficientia, ad Contritionem & Confessionem, propterea quod in eorum executione postea deficias: possunt enim hæc duo esse simul: vt aliquid firmiter apud te constituas, innixus diuinæ gratiæ: sed in executione deficias, ob tuam debilitatem. Illud quoque aduertendum: omnia prædicta proposita non solum ad Contritionem, sed etiam ad veram Attritionem esse necessaria: hoc enim solum interest, quod Contritionis sint ex amore, Attritionis verò ex timore.

§. 2. Contritionis motiua.

a Ierem. 3. 6.

SUPEREST doloris peccatorum motiua indicare. nam licet is dolor sit donum DEI: procurandus tamen est nobis aliquibus considerationibus, ad eum impetrandum efficacibus. ne nobis obijciat DEVS, quod dixit per Ieremiam: *a nullus est qui agat penitentiam super peccato suo, dicens: quid feci?* ingredi igitur intra te ipsum, si vis ad perfectam tuorum peccatorum Contritionem impelli & reuocans ea in memoriam, vt magis erubescas, dicastibi ipsi, QUID FECI, cum peccaui? quid contra Creatorem meum feci? quid contra meum Redemptorem? quid contra meam animam? quid contra proximos? & quid contra omnem Creaturam?

I.
Peccatum
Creatorem
offendit.

ET incipiens à primo: dic tibi ipsi quid ego feci contra meum Creatorem qui tanta pro me fecit? ipse me ex nihilo creauit, & ego ipsum pro nihilo offendi; ipse me ad suam imaginem & similitudinem fecit, ego imaginem illam deleui, ac dæmonis similitudinem indui; ipse mihi potentias & sensus largitus est, vt ei seruirem, & ego eisdem abusus sum, vt

eum

cum offenderem: Mundum hunc visibilem pro me creauit, & ego, quantum in me fuit, totum contra illum conuerſi. Hæc feci contra meum Creatorem. ſed quid contra meum Redemptorem, qui tanta fecit ac perpeſſus eſt in mei gratiam? quid mea gula intemperantia feci, niſi Redemptori meo ſel & acetum iterum propinare? quid mea ſuperbia, feci, niſi eiſdem caput ſpinis iterum pungere? quid proprio mei amore, niſi lancea latus eius aperire? quid furtis & concupiſcentijs meis, niſi doſum eius flagellis lacerare? quid prauis meis deſiderijs & actionibus, niſi pedes & manus eius clauis transfigere, meisq; peccatis iterum crucifigere Filium Dei?

QVOMODO autem exprimere ſciam, quid contra meipſum fecerim? animam enim meam culpa occidi, gratiaque & charitate expoliaui; DEI amicitiam perdiſi, & cœleſtem hæreditatem; feci meipſum Diaboli mancipium, & in perpetuum inferni carcerem me conieci: quis maiori me odio habuit, quã ipſemet me oderim. O quis crudelis adeo meus fuit inimicus, atque ipſum meum peccatum. O me miſerum QUID FECI?

QVID etiam feci contra meos proximos? Nam alios temporalibus bonis per fraudem ſpoliaui, alijs per murmuraciones honores detraxi; alijs, ob ſcandala illis à me data, animæ vitam perdiderunt; alijs per iram meam, corporis damnum ſubierunt. Denique peccatis meis matrem meam Eccleſiam contriſtaui; iuſtos fratres meos afflixi; Angelos pacis ad planctum prouocauit; &, quod in me fuit, creaturas feci prodiſtrices, dum eis ſum uſus contra communem Creatorem. Si itaque tantum eſt malum, quod perpetravi, quid faciam, ut illud diſſoluam? quomodo Creatorem meum placabo? Redemptori meo reconciliabor? quid faciam, ut amiſſa recuperem, & proximis, quod male illis abſtuli reddam? Scio, quid faciam, ibo cum b *Maria Magdalena ad pedes Ieſu Chriſti Domini mei*, facti mei pœnitentia ac dolore cor meum ibi conteram; lacrymarum torrentes, propterea, quod ipſum offenderim, affundam: & ad pedes Miniſtri eius omnes meas culpas aperiam; meque omnino ei ſubijciam, ut, quæcunque in earum ſatiſfactionem ille mihi iniunxerit, ſubeam: per quod medium de miſericordia Domini mei confido, quod gratia ſua dignabitur totum damnum diſſolvere: quod mea ego culpa contraxi.

HUNC in modum ſeruens illa pœnitens peccata ſua ad CHRISTI pedes deſcendit. de qua Sanctus Gregorius: *conſiderauit quod fecit, & noluit moderari quid faceret*. Viua enim eorum, quæ fecerat, conſideratio eam impulit, ut extraordinarijs illis, quæ refert Euangelium, medijs, ea, quæ fecerat, diſſolueret: quemadmodum ad finem primi Tractatus indicauimus.

EXTOLLAMVS adhuc quatuor has conſideraciones quatuor alijs, quas indicat S. Bernardus his verbis: cogita in Deo tuo quatuor hæc occurre-

2.
Redemptorem.

3.
Animam propriam.

4.
Proximos.

Creaturas.

b Luc. 7. 12.

Homil. 2. in Euang.

Serm. 16. in
Cant.

re, quod sc. sit CREATOR, quod sit BENEFACTOR, quod sit PATER, &
DOMINVS. Ad omnia reus es, plange per singula. Ad primum & vltimum
respondeat timor tuus: ad duo media pudor. PATER sanè non metuitur,
cùm pater sit: Patris enim est misereri semper & parcere. Et si percutit, vir-
ga non baculo percutit; & cùm percusserit, sanat. paterna vox est: percutiam
& ego sanabo. Non est proinde, quod à patre formides, qui etsi quandoque
feriat, vt emendet; nunquam tamen, vt vindicet. At verò cogitantem, quod
PATREM offenderim, est certè quod pudeat: etsi non quod terreat. Volun-
tariè genuit me verbo veritatis, non stimulo carnalis cupiditatis excussit,
quemadmodum genitor carnis meae. Deindè etiam nō pepercit vnigenito,
pro sic genito. Ita ipse quidem patrem se exhibuit mihi, sed non ego me illi
vicissim filium. Quanam fronte attollo iam oculos ad vultum patris tam
boni, tam malus filius? Pudet indigna gessisse genere meo, pudet tanto patri
vixisse degenerem. *Exitus aquarum deducite oculi mei: d operiat confusio faciem
meam, vultum meū pudor suffundat, occupetque caligo. e Deficiat in dolore
vita mea, & anni mei in gemitibus. Proh pudor, quem fructum habui, in quibus
nunc erubescō! si in carne seminavi, de carne, non metam nisi corruptionem: si in
mūdo, & h ipse transit & concupiscētia eius. Quid? caduca, vana, & propè nulla;
& quorū finis mors est. infelix & insanus præferre non erubui æterni Patris
amori & honori! Cōfundor, cōfondor audire: i si ego Pater: ubi est honor meus?
Sed & si Pater nō esset: obrueret me beneficijs. Instaurat aduersū me testes
(vt alia innumera taceam) huius corporis victū, & vsum temporis huius, &
super omnia sanguinē dilecti filij clamantem de terra. Pudet ingratitudinis:
quanquam ac confusions cumulum, arguat etiam k reddidisse mala pro bonis
& odium pro dilectione. Minimè quidē mihi à BENEFACTORE, sicut nec à pa-
tre timendum. Verus quippè beneficus est, dans affluenter, & non impro-
perans. Non improperat dona quia dona sunt: & beneficia sua mihi dedit
non vendidit. Denique sine pœnitentia sunt dona eius. Atquātò de illo be-
nignius; tantò de me indignius sentire cogor. Erubescē & dole nihilomi-
nus anima mea quoniam etsi illum non repetere & non improperare de-
cet: nos tamē omninò dedecet ingratos immemoresque extitisse. Heu, quid
vel nunc tandem retribuam Domino pro omnibus, quae retribuit mihi? Quod si
segnior fortè suas partes minus exequitur pudor: timor sanè excitetur in
adiutorium. EXCITETVR, vt EXCITET. Sepone parum pia vocabula
benefactoris & patris, atque ad austeriora conuertere. Nempè qui legitur
in Pater misericordiarum & DEVS totius consolationis: Legitur nihilo-
minus: n DEVS ultionum Dominus. Legitur: o DEVS iudex iustus & fortis.
Legitur: p terribilis in consilijs super filios hominum. legitur DEVS Zelans.
Quod pater est, quod beneficus est, tibi est: quod Dominus ac creator, sibi.*

Etenim

Etenim propter semetipsum fecit omnia, scriptura teste. Qui ergo, quod tuum est, tibi defendit ac seruat: putas & pro se aliquando non celabit? putas sui non requireret principatus honorem? q̄ *Propter hoc irritauit impius Deum, quia dixit in corde suo, non requireret.* Et quid est in corde suo dicere, non requireret, nisi non metuere, quod requirat? Sed requireret vsque ad nouissimū quadrantem: requireret & *retribuet abundanter facientibus superbiam.* Requirit à redempto seruitium, honorem & gloriam ab eo, quē psalmauit. Esto quod dissimulet pater, ignoscat beneficus: sed nō DOMINVS & Creator. Et qui parcat filio, non parcat figmento, nō parcat seruo nequā. Pensā; cuius sit formidinis & horroris, tuum atque omnium contempsisse factorem, offendisse DOMINVM maiestatis. Maiestatis est timeri, DOMINI est timeri, & maxime huius maiestatis, huiusque DOMINI. Nam si reum regie maiestatis quamuis humanæ, humanis legibus plecti capite sancitum sit, qui finis contemnentiū diuinam omnipotentiam erit? tangit montes & fumigant: & tam tremendā maiestatem audet irritare vilis puluisculus, vno leui flatu mox dispergendus, & minimè recolligendus: ille *stimendus est, qui postquā occiderit corpus, potestatem habet mittere in gehennam.* Pauco gehennam, pauco iudicis vultum, ipsis quoque tremendum Angelicis potestatibus. Contremisco ab ira potentis, à facie furoris eius, à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à tempestate valida, à voce Archangeli, & à verbo alpero. Cōtremisco à dentibus bestię infernalis, à ventre inferni, à rugientibus præparatis ad escam: horreo vermem rodentem, & ignem torrentem, fumum & vaporem & sulphur, & spiritum procellarum. Horreo tenebras exteriores. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum* vt præueniam fletibus fletum, & stridorem dentium, & manuum pedumque dura vincula: & pondus catenarum prementium, stringentium, vrentium, & cōsumementium? Heu me Mater mea, vt quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis & plorationis æternæ! *u cur exceptus genibus, cur lactatus uberiibus,* natus in combustionē, & cibus ignis? Hucusque S. Bernardus, qui non minus eleganter, quā pie hortatur nos ad considerationem eorum, quæ filialē *timorem* & sanctum *pudorem* in nobis excitent ob Deum offensum, sicut & timorē pœnæ lubeundæ. Nechi timores erunt sicut *x Baculus Elisæ*, qui per manum Giezi superpositus mortuo neq; vocem ei dedit neq; sensum, nam baculus diuini timoris, si cor tuum tēgat, etiamsi propter culpam sis mortuus, excitabit te, vt eam sentias; aperietque os tuum, vt clamans ad Deum, veniam petas de tuis erratis; & oscitare incipies, gratiæque vitam recipere: non enim baculum hunc ponit Giezi, puer Prophetæ, sed ipsemet Prophetæ: nec seruorum est timor, sed filiorum, qui virtutem habet ad illos per amorem cum Patre suo reconciliandos.

CAPVT IV.

CONSIDERATIONES SEPTEM DE PECCATIS, quatenus illa diuinam Maiestatem & Christum Seruatorem nostrum offendunt: quæ inuaniunt ad perfectam Contritionem.

QVAMVIS in nostro libro MEDITATIONVM aliquot fuerint posita de peccatis: ad perfectum eorum dolorem & Contritionem concipiendam: subiiciemus tamen hic septem adhanc Contritionem perfectius consequendam, quæ proinde vsui esse poterunt, reparantibus se ad Confessionem: ijs præcipue, qui illam frequentant. Nam hac varietate tandem remouebitur, dolorque & lacrymæ crescent, expensis veritatibus adeo claris ac firmis, ut exijs, quæ in singulis subiiciemus, apparebit.

Consideratio prima de peccatis, quæ tendunt contra Dei naturam eternam & infinitam.

I.
Deus æternus & infinitus.

1. Punctum.
a Exod. 3. 14
b Isai. 40. 17

Peccatum est infinita Dei iniuria.
1. 2. 9. 87. a.
4. & 3. p. p. 1.
a. 2. ad 2.

c Psal. 6. 6.

d Iacob. 2. 10

e Psal. 39. 13

CONSIDERANDVM itaque primum est, DEVM D. N. esse naturam quandam infinitæ perfectionis, adeo ut solus ipse dicatur ESSE, a QUI EST, & b omnes gentes, quasi non sint, sic esse coram eo; & quasi nihilum & inane reputari: & in eo inueniri perfectiones oēs rerum creaturarum, & quæ creati possunt; & quidem vnamquamque cum eminentia quadam infinita: ex quibus omnibus oritur adeo immensa pulchritudo, ut rapiat cor cuiusvis eam aspicientis; sitque impossibile, clarè eam videre, & summa charitate eam non amare. Ex quo fit, ut lethale peccatum, eò quod, teste S. Thoma; tendat contra infinitam hanc Dei naturam, sit quædam iniuria infinita: in qua innumeri inueniantur malitiæ modi, & singuli quasi infiniti: eò quod iniuria illa sit contra infinitam bonitatem Dei, contra infinitam eius charitatem, misericordiam, & iustitiam: & quemadmodum impossibile est, vel cogitare rem aliquam Deo maiorem, aut præstantiorem: ita nulla potest esse iniuria maior, quam quæ fit Deo. idè enim dixit David: c tibi soli peccaui. cum. n. omnes creature coram eo sint nihil: etià iniuriæ contra eas, sunt quasi nihil; si cum eius offensione conferantur. Ac propterea etiam S. Iacobus Apostol. d quicumque offendit in vno, factus est omnium reus: nam offendit Deum, qui est natura quædam infinita, in quo omnia continentur. o DEVS meus & omnia! fateor: e peccata mea multiplicata esse super capillos capitis mei, & super arenas maris. Nā vel vnico eorum infinitas perfectiones tuas offendi. o si possem infinitos

sentire

sentire dolores, cum sint infiniti tituli & causa, quæ ad eos concipiendos me urgeant: peccaui in bonitatem tuam, quam diligere debebam; in iustitiam, quam timere; in supremam excellentiam, quam adorare ac venerari, ei que servire tenebar: per easdem peto supplex, peccatorum meorum veniam. Et hunc in modum ratiocinari licebit per reliqua diuinitatis attributa.

DE INDE considerandū: hanc Dei naturā ita esse vnā in se, vt sit impossibile plures esse Deos: & qui tentaret plures introducere, eum esse tanquā proditorem; qui, cum in toto regno vnicus tantum sit Rex legitimus; id agit vt eo repulso, alius constituatur; aut vt regni comes illi adiungatur. vtrumq; aut horum crimen esse læsa maiestatis: ac proinde horrendo supplicio dignū. Ex quo intelliges tui peccati grauitatē, directē contra hanc Dei vnitatem tendentis: tot enim Deos tibi constituis in corde tuo, quos sunt creaturæ, quas contra ipsius voluntatem diligis, collocans in eis vltimum tuum finē. hoc enim factū (quod in te est) studes spoliare Deū vnico suo E s s e & maiestate; aut socium illi adiungere; collocando, sicut fecerunt *Philisti* in eadem arca Testamenti, & *idolum Dagon*. Nam licet fide credas & fatearis, vnum esse solum verū Deum: opere tamē plures Deos nouos, & falsos admittis. Attende itaq; proditor, tuæ proditiōis grauitatē: qua insurgis contra Deum infinite maiestatis, conādo adiungere illi in socium creaturā, que est infinitæ vilitatis. Ex vtraq; itaq; parte scelus tuū sine mensura crescit, de quo Deus ipse conqueritur, dicens per Prophetā: *g cui assimilastis me, & adæquastis, & comparastis me, & fecistis similem; vilissimæ creaturæ, quæ h corā me quasi nihilum est, & mane!* o stulte, i cui similem fecisti Deum? cui eum coæquasti, qui æquale non habet: nec in cælo, nec in terra est, qui possit cum illo cōparari. Gētes (ait Sapiens) *k incommunicabile Dei nomen lapidibus & lignis imposuerunt*, tu verò ventri & pecuniæ; & cuicunq; alteri rei, propter quā peccatum admittis, Dei nomen imponis. o Deus infinite, quomodo tantā iniuriā tolerasti! o pater æternæ, qui tuā diuinitatem filio & Spiritui S. communicas, quomodo non sumpstisti vindictā de prauicatore, qui conatus est diuinitatem tuam creaturæ, in qua vltimum suū finem collocauit, cōmunicare? dimitte mihi, Domine, hanc iniuriā, quam admisi: vt *l per dona tua efficiar diuinae tue consors naturæ*; gratiæque tuæ similitudo mihi reddatur.

Hocipsū poteris adhuc magis perperdere, si naturæ huius diuinæ æternitatem aspicias: quæ nec initiū habuit, nec finē; aut mutationē aliquos iā in suis omnib⁹ perfectionibus habere potest. Et quicunq; temerē tētare bellū in Deum mouere, & aliquid eorum, q̄ in se habet, detrahere: similis ei erit, qui expuit in cælū, & sputū ipsum super oculos eius cadit: Nā talis conatus nō potest Deum attingere, cui nihil nocere potest: Ideoque pœnam accipiet stultā suā audaciā dignam. Talem (ait S. Bern.) esse voluntatem propriam,

dum

2. Punctū.

1. Reg. 5. 2.

g Isai. 46. 5.

h Cap. 4. 18.

i Psal. 88. 7.

k Sap. 14. 21.

Vilem rem
Deo prapo-
nit.

l 2. Petr. 1. 4.

3. Punctū.

Serm. 3. de
Resurrect.

dum peccat: nam, quod in se est, omnia, quæ Dei sunt, tollit & diripit: imò & ipsum Deum perimit. omninò enim vellet, Deum peccata ipsius aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire: vult ergò, eum non esse Deum: quæ quantum in ipsa est, vult eum aut impotentem, aut iniustum esse, aut insipientem. Crudelis planè & omninò execranda malicia, quæ Dei potentiam, Iustitiam, Sapientiam perire desiderat; qui æternus est & immutabilis! ô quàm iustè Deus me horrendum puniuiſſet, siquidem vel manum ad gladium apponere contra Regem tali pœna mulctatur. O si quis in oculis meis daret fontem lacrymarum, ut plorarem die ac nocte mea scelera: n quia te dereliqui fontem aquæ vivæ, fodi vero cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas: siquidem æternū bonū cū perituro, & infinitū cum bono valdè limitato commutavi.

Secunda Consideratio de peccatis, quæ sapientia & immensitate Dei aduersantur.

II.

Deus sapiens
& immensus.
1. Punctum.
Deus omnia
videt.

a Prov. 15. 3.

b Habac. 1.

c. 1. 1.

c. 1. 15.

d Psal. 43.

24.

Coram Deo
peccare ma-
gna impu-
dentia.
e Ps. 50. 6.

f Luc. 15. 18.

2. Fundum.

CONSIDERA primū infinitam Dei sapientiam, qua cognoscit, & clarissimè videt res omnes etiam occultissimas; cui nulla omninò potest abscondi ex omnibus quæ cogitantur, dicuntur, & fiunt in mundo: ac proinde cū peccabas, Deus te peccantem aspiciebat: a in omni enim loco (ait Sapiens) oculi Domini contemplantur bonos & malos. quamvis ipsa iniquitas aded sit horrida, b oculi verò ipsius adeo mundi, ut alter Propheta dicat, quod respicere ad iniquitatem non possit, ut eam scilicet approbet, quā potius reprobet & peccatorem odit: quia ea delectatur. propterea enim dicitur, quod cauerat oculos suos & d faciem suam à peccatoribus, vertatque illis dorsum, tanquam hostibus suis.

QVID igitur facitis oculi mei? cur non lacrymas funditis, quod Deum vestrum coram ipsius oculis offendere ausi estis? ô me cæcum, qui non attendi, quod me Deus aspiceret, cū peccabam? agnosco, Domine, culpam meā & peccatum meū coram me est semper, conscientiam meam crucians: quia e tibi soli peccaui & malum coram te feci, hoc est, quod me maximè confundit, & pudorem affert: quod peccauerim coram te, qui solus es Deus meus, Iudex meus & Pater meus. O Pater mi, f peccaui in calum & coram te! qui ergò me peccantem patienter aspexisti, aspice & nunc benignè penitentem.

PERGES vlteriùs considerare, quod, quando tu peccabas, Deus non solum à longè & ex cœlesti throno gloriæ suæ te aspexerit, sed etiam ex proximo: quia & ipse propè te erat & tu propè illum: nam immensitate sua carlos & terram implet, nihil relinquens vacuum; & tu intra ipsum versaris, sicut piscis in aqua, aut infans in vtero materno: ita enim ipse Deus

loqui-

loquitur: *g qui portamini à meo viro vsque ad senectam: ego ipse & vsque ad ca-*
nos ego vos portabo. Quæ ergo tanta fuit temeritas tua, vt Deum offenderes
 non solum in eius cōspectu, sed propè ipsum, imò intra ipsum manens? ge-
 stabat re ipse intra sua viscera, quæ tu tanquam viperinus fœtus, quod in te
 fuit, lacerare voluisti, vt extra illa vitam in laxitate duceres. ipse te propè te
 habebat, vt defenderet; tu eras propè ipsum, vt offenderes. O Deus immen-
 se, quàm es propè me, & quàm procul à me? propè: quia in te viuo; longè ve-
 rò ob dissimilitudinem vitæ meæ à tua. Ignosce, Domine, ex misericordia, &
 fac me propè accedere in sanctitate vitæ.

Adhuc vltius considerabis, non solum re intra ipsum Deum vitam a-
 gere: sed etiam Deum ob suam immensitatem esse intrate; tuumq; corpus
 & animā magis intimè penetrare, quàm anima ipsa corpus penetret. quam-
 obrem quemadmodum corpus tuū dicitur animæ tuæ habitatio, ita dicere
 licet suo modo, quodd anima tua, & corpus tuū habitatio sit diuinitatis, in-
 tra te ipsum per Essentiam, præsentiam, & potentiam, sicut in alijs creaturis
 existentis. Quare cum corpus tuū & animam peccatis maculas: Deo præbes
 hospitium sordidum, horridū, eiusq; puritate infinita indignū: simulq; cum
 illo in eandē habitationē recipis eius hostē Dæmonē, qui habitat vbicum-
 que est mortale peccatū. Et quamuis nihil Deo ex nequam hoc hospite ad-
 harreat: tibi tamen ipsi non expedit, eum illi aded inurbanè adiungere, tra-
 dereque Dæmoni optimam tui hospitij habitationem, ipsum scilicet cor-
 tuum: & expellere inde Deum, ne per gratiam in te habiret. O Deus vltio-
 num! quomodo tantam meam inurbanitatem toleras? quomodo non re-
 degisti in nihilum domum hanc, in qua manebas: ne cum tali comite in ea
 habitares? Cum igitur ex misericordia me sustinueris, destrue in me peccat-
 um, vt tu in posterum habites in me solus.

*Tertia Consideratio de peccatis, quæ aduersus Dei omnipotentiam & prou-
 dentiam tendunt.*

CONSIDERA primū, Deum omnipotentem, omnipotentiam suam
 in conferendis tibi innumeris gratijs ac beneficijs occupare. Quot-
 quot enim bona intra & extra te habes: omnia ab hac omnipotentia proce-
 dunt; quæ illa contulit, & vt essent, dedit; eademq; illa conseruat, sine qua
 neq; ad momentū durare possent: *a appendit enim te tribus suis digitis, cogni-
 tione scilicet sua, amore, ac potentia.* Qui si te dimitteret: mox redires in nihi-
 lum. Quomodo ergo nō aduertis hic innumera doloris motiua: cum vides
 te Dominum aded potentem, & benefactorem infinitum offendisse: Crea-
 torem & conseruatorem perpetuum? Ille te ex nihilo condidit: tu ob nihi-
 lum eum offendisti; ille tuæ conseruationi attendit: tu eius offensionem; pen-
 des ex eius digitis: ex quibus etiam iniuriū nō dimittit; vteris eius creaturis

g. Isai 4613.

3. Punctum.

3.

Deus omni-

potens &

providens.

1. unctum.

Tres digiti

Dei

a Isai. 4. 1.

12.

Beneficia

Dei infini-

ta.

Tom. I.

Pp

in eius

in eius offensionem: quas tamen non propterea tibi subtrahit: ostendens in his omnibus non minorem esse suam charitatem, quam sit omnipotentia: quia etsi hac posset te in nihilum redigere; illa tamen eum continet, & ad te sustinendum inclinatur. Adiuuet, quæso Domine, tua omnipotentia: ut semper in tuo perseverem obsequio, sicut tu in beneficijs conferendis.

2. Punctum.

Deus operatur in omnibus creaturis.

b Isai. 26. 12.

E M I C A T verò multò amplius hæc Dei omnipotentia, cum concurrat continuè, adiuuatq; omnes creaturas in omnibus earum actionibus: cum sole enim concurrat actu, ut illustret; cum igne, ut calefaciat; cum aqua, ut refrigeret; cum cibo, ut tibi sapiat; cum vino, ut oblectet atq; confortet. Concurrat cum animalibus ad omnia eorum opera, quæ ad tuam utilitatem & oblectationem faciunt; cum omnibus hominibus ad ea, quæ in tuum faciunt commodum; & super omnia continuè est paratus, concurrere tecum in usu omnium potentiarum & sensuum tuorum: ipsius enim actuali auxilio audis, vides, comedis, ambulas, cogitas, vis, facisq; omnia tua negotia. Ita ut si concursus hic Dei tibi deesset: nihil omnino efficere posses. b Deus enim (ait Isaias) omnia opera nostra operatus est in nobis: eiusque auxilio nos ea facimus. Hinc magnè licet haurire admirationem, & stuporem, tam de beneuola Dei omnipotentia, quæ in omnibus tuis operibus, etiam in quibus eum offendis, quoad id quod culpa non est, te adiuuat, tecumq; concurrat: quàm de summa tua ingratitude & impudentia, qua diuinam eius omnipotentiam eiusque concursu vteris, ad ea, quæ ipsum offendunt. O infans! quis tuos oculos, auresq; adiuuat: ut videant & audiant: nisi Deus! cur ergo arma efficis ad illum offendendum, ex potentijs & auxilijs, quæ tibi dedit ad ipsi seruiendum? cur deseruisti Deum, ut abutereris creaturis, quibus ipse suum præbet concursum: ut earum usu tu illi seruias. O si tot doloris actus habere possem: quot illæ sunt res, quibus in meam oblectionem sum abusus!

3. Punctum.

Deo cura est homo; Deus homini contempletur.

c Dent. 32. 6.

P E R P E N D E S denique exactissimam Dei circa res tuas providentiam, quam per suam omnipotentiam stupendè efficacitate exequitur. Nam ab ipso de, quo te creauit, semper tui curam gessit, prospiciens de alimento, vestitu, habitatione & suppellectili necessaria: attendens tuam vitam, salutem, oblectationem, honorem, & fortunas: liberauit te ab innumeris periculis, morbis, ignominijs, indigentijs & calamitatibus: & in his omnibus innumera tibi contulit beneficia occulta, præter manifesta, quæ tu agnoscis. Quæ omnia ut tibi conferret, totam huius mundi machinam disponit, ac dirigit: providentiam suam exequens per cælos, per Elementa, cæterasq; spectabiles creaturas; & per ipsos angelos, quibus earum gubernationem commisit. te verò iubet omnes tuas curas in eius providentiam projicere: se enim ea omnia in se recipere, ut tu liberius in eius seruitio occuperis. Sed eousq; tua ingratitude peruenit: ut semper in eius offensione te occupaueris. Convertere itaq; in teipsum, di-

cens

cens tibi illud Moyſis: *c Hæcine reddis Domino, homo ſulte & inſpiens: nunquid non ipſe eſt Pater tuus, qui poſſedit, & fecit, & creauit te: cur ergo pro tot beneficijs, tot illi peccata redidiſti? Patrem tuum iniuria affeciſti: creatorem contempſiſti: geſtante te in vlnis ſuis tanquam nutricem, veſtiente tuā nuditatem, ſamem ſaturantem, dante tibi quicquid habes: huic inquam tot reddis iniurias? redeas igitur ad teipſum ſicut filius ille prodigus: & proſterne te humiliter cœleſti tuo Patri: ſiquidem amica eius & beneuola prouident; ætiam ipſam tuam pœnitentiam complectitur, vt propter eam te liberet à tua miſeria.*

Quarta Conſideratio de peccatis, quæ infinitam Dei charitatem & miſericordiam offendunt.

CONSIDERA primum: DEVM Dominum noſtrum ab ipſa ſua æternitate, & à quo Deus eſt tui memoriā habere, teque diligere: non ob tua merita, neque propter obſequia, quæ illi eras præſtiturus; ſed ex ſua ſola bonitate ac miſericordia, miſerans miſeriæ, quæ in immenſam nihili abyſſum eras immerſus: videns enim ſapientia ſua innumeros homines in ea abyſſo: coniecit in te oculos ſuos, teque amauit ac dilexit, ſtatuens dare tibi eſſe cum omnibus naturæ bonis & ornamentis, quæ nunc habes. Et quoniam Dei amor non ſiſtit in verbis, ſed progreditur ad opera: ſuam illam beneuolentiam tempori eſt per ſuam omnipotentiam executus; addens ſemper charitatem in ijs beneficijs, quæ tibi confert. Cum amore enim te condidit, & conſeruat; cum amore te ſuſtentat, tecumque concurrit, hac ratione te obſtringens, ad redamandum, te prius amantem; & cum amore faciendæ ea, quæ ipſius ſunt obſequij: quemadmodum ipſe cū amore facit opera tibi vtilia & ad illum continuè in tua memoria habendum, vt ipſum colas, ei que obediās: quemadmodum ipſe ab æterno te habuit in ſua memoria, vt tibi faueret, ac indulgeret. Tu verò miſer, quid feciſti, aut iam facis? obliuiſceris a eius, qui nunquā tui obliuiſcitur; deſes ex tuis manibus eū, qui in ſuis te deſcripſit; eum non amas, qui ſemper te diligit: & potius eum ſæpè odio habes. & ſicut alter ille populus ingratus, oblitus eſt Dei creatoris tui, Saluatoris, & potentiſſimi auxiliatoris. Nam ipſe ait: *b et ſi mulier oblita fuerit infantem ſuum, vt non miſereatur filij vteri ſui: ego tamen non obliuiſcar tui.* tu verò eius obliuiſceris, qui te geſtat in vlnis ſuis, *c virgo non obliuiſcitur ornamenti ſui, nec ſponſa ſcizia pectoralis ſuæ: tu vero oblitus eſt Dei te diligentis, omniaque largientis, quæcūque habes.* O Deus benigniſſime, quid iam mihi faciendum, niſi vt amoris lacrymas fundam ob admiſſa peccata contra eum, qui me adeò diligebat: ſperans de tua miſericordia. quod quemadmodum Magdalena, dices anime meæ: *d remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum; & cum amore* niam eorum petijt.

*Deus bonus
& miſericors.*

*1. Punctum.
Ab æterno
dilexit nos
Deus.*

*In tempore
exequitur.*

*1ſai. 4. 9. 15
Peccator obliuiſcitur
Dei.*

1ſai. 49. 15.

c lere. 2. 3.

*Amantem
redama.*

d Luc. 7. 47.

2. Punctum.

e Matt. 5. 45
Deus pecca-
ta odit, pec-
catorem a-
mat.

f Iere. 31. 3.

g Cant. 8. 7

3. Punctum.
h Ps. 102. 17Amor Dei
est & erit
aeternus.

VLTERIVS perge, infinitam hanc Dei charitatem & misericordiam perpendere: quæ in eo adhuc plurimum emicat: quod non destiterit ab amore, & misericordia sua erga te, etiã postquam eum offendisti, factus es eius inimicus, adeoq; ingratus omnibus beneficijs ab eo acceptis. Nam potius e *pater hic celestis, qui solem suum oriri facit super bonos & malos: pluitq; super iustos & iniustos*, eodem modo tecum perrexit, quo antea: largiendo tibi vitam, facultates, honores, & bona reliqua temporalia: vt hac misericordiæ & immensæ charitatis exhibitione te prouocaret ad desistendũ ab eius offensione; & incipiendum diligere eum, qui nõ solum te dilexit, cum non promeritus esles eius amorem, eo quod nihil esles: sed etiam cum ob tua peccata indignus esles, quem ipse diligeret. Quamuis enim tua peccata detestetur, amattamen bonum naturæ, q; in te posuit; optatq; illud suâ gratiâ reformare: teq; vt ad id te disponas, hortatur, & impellit. idque totum facit æterno quodam amore. Nam à sua æternitate id facere decreuit: *fin charitate*, ait, *perpetua dilexi te: ideo attraxi te miserans tui.* ò amator æternæ, qui me, à quo Deus es, diligis: cuius g *charitas* tanta fuit, vt *aqua multa* mearum culparum non potuerint accensas eius flammæ *extinguere*! optarem te dilexisse, tibiq; in omnibus placuisse à primo instanti, quo fui rationis vsum affectus; nec vnquam hunc amorem meis peccatis rupisse: sed quia id hæcenus non præstiti, per amorem illum, quo me prosequeris, peto, mihi ignosci & auxilium conferri, ad te semper diligendum, sicut tu me diligis: vt nullæ tribulationum aquæ hunc amorem culpis nouis extinguant.

AD HVC ascendit altius Dei charitas, & h *misericordia* erga te. Nam quæ admodum illa est ab æterno: ita, quod in se est, cupit eam esse sine fine, vsque in æternum; eo animo, vt singularia dona ac beneficia tibi conferat, tum in mortali hac vita, tum etiam in æterna. Quare non solum teneris Deum diligere, ei que ex animo seruire ob amorem, quem hæcenus erga te habuit, & habet; & præterita & præsentia beneficia: sed etiam ob ea, quæ conferre tibi cupit per totam æternitatem. Quid itaq; existimas, ò infelix homo, te facere, cum lethaliter peccas: nisi quod manifesto periculo Deum in æternum odio habendi te exponas: si enim in eo peccato ex hac vita excederes, odium illud tuum esset æternum? & quomodo tua culpa non censebitur infinita, quæ tendit contra innumera & infinita beneficia, non solum præterita, & præsentia, sed etiã futura, quæ Deus; quod in se est, tibi offert: ò quàm benè collocaretur æternus quidam dolor ad satisfaciendum pro tali peccato! offero tibi, Domine, desiderium quoddam, illud per totam hanc vitam deslendi, etiam si æterna esset; & aliud simul te diligendi; tuamque sanctam legem æternum custodiendi: vt æternus sit amor meus erga te, sicut est tuus erga me.

Confi-

*Consideratio quinta de peccatis quæ Dei Iustitiæ
& misericordiæ aduersantur.*

PRIMUM considera, DEVM D. N. non minus esse Iustum, quam misericordem. ad Iustitiam autem eius spectat, æquè peccatores castigare atque remunerare Iustos. Statim autem atque aliquis peccat, peccatum ipsum ante diuinum eius tribunal clamat, petens Iustitiam contra ipsum peccatorem. Et nonnunquam ex occultis Dei iudicijs exauditur primi peccati mortiferi clamor: ferturque definitiua sententia, qua peccator damnatur ad infernum, quæ sententia statim executioni mandatur, quemadmodum euenit Apostatis Angelis, ob primum peccatum in cælo admissum; & innumeris hominibus, quos in primo delicto mors deprehendit. Interdum autem suspenditur sententia vsque ad secundum peccatum: & tunc promulgatur, & executioni mandatur. alias verò plura peccata expectantur, vt plus temporis pœnitentiæ relinquatur: donec eorum clamor, quemadmodum Sodomorum, multiplicatus, ita vrgeat diuinum ipsum tribunal, vt sententia eò seuerior expediatur, quod fuit patientia diuina diuturnior: vt simul omnia, & vno momento luant, quæ longo tempore perpetrarunt. Quod cum ita sit: quos clamores dederint tua peccata ad Iustitiæ diuinæ tribunal, iustam contra te ultionem petentia? quis autem eam continuit, ne ad primum peccatum, aut ad secundum saltem, vel tertium de te vindicta sumeretur? Quis ipsum Indicem flexit, vt diutius te expectaret, & longius tempus darèt pœnitentiæ? Quod cum opera tua non promererentur, signum est diuinam misericordiam se inerpofuisse, ac iustitiam ipsam continuasse: vt sic ad dolorem tuorum peccatorum, vitæque emendationem prouocareris. O Iustissime Iudex fateor, me iuxta diuinæ tuæ Iustitiæ leges promeritum fuisse infernum: sed cum tua misericordia à tanto periculo me hætenus liberauerit: ego meum peccatum lugebo semper; non tam ob pœnam promeritam, quam ob amorem, quo illam auertisti. En constituo me ante iustitiæ tuæ tribunal, cui diuina tua etiam misericordia affideat: vt in hac vita earatione me punias, vt gratiæ tuæ restituat. *Hic vre, Domine, hic seca vt in aeternum parcas.*

DEINDE considera, apud idē diuinæ Iustitiæ tribunal ipsa peccata petere vt etiam temporalia supplicia peccatoribus inferantur, ad aliorum exemplum & cautelam: Et huiusmodi petitiones sæpè exaudiri ideoque Dominum D. N. mittere morbos, rerum penuriam, ignominias, rerum pretiosissimarum & charissimarum iacturas, aliæque mille infortunia, quæ oculis tuis quotidie perspicias etenire tuis concubibus: & cum tua peccata similem etiam vindictam de te sumi petierint, distulit Iustitia diuina manumque retraxit à grauib. & ignominosis pœnis, quas intulit alijs. quæ

*Deus iustus
& misericors.*

1. Punctum

*Peccata nos
accusant.*

Genes. 18.

S. August.

2. Punctum.

*Temporales
pœnæ peccatis
debitæ.*

quas tu non minus fuisti promeritus, quam illi. Nullam enim poenam aut supplicium sustinet vnus peccator, quod non sit etiam promeritus alter: cum quodcunque sit minus ipso inferno, quem est promeritus. Quoties ob tuam gulam aliamve sensualitatem promeritus fuisti sanitatem amittere, aut in morbum graue incidere? à quo tamen te Deus præsauerat: Quoties in aliquod peccatum incidisti, quod si alijs innotuisset, euasisses infamis, aut bonam opinionem amisisses: Deus vero ita rem disposuit, vt maneret occultum: vt sic honori tuo consulere: cum tu peccatis tuis honorem illi detrudere stunderes? Quis hoc totum effecit, nisi diuina misericordia, quæ misericordiae tantæ misera, diuinæ Iustitiæ rigorem temperauit? Quod si aliquam tibi misit calamitatem: voluit, vt eò citius peccatum desereret, gemens ob causam, quam tali poenæ dedisti. Nunc ergo lacrymas funde: non tam ob supplicium, quod es promeritus, quam ob Deum ad eò bonum offensum. qui cum iuste potuisset iustitiæ rigore in te animaduertere: sese tamen continuit, & misericordiae magnitudinem potius ostendit, miserans tui ob tuam imbecillitatem; aut tanquam filium puniens; commutans seueri Iudicis officium in beneuoli Patris animum.

a Osee 29.

COGITARE etiam licet, ad idem tribunal diuinum millies accessisse Demones petentes, integrè & plenè ipsorum te manibus tradi; aut potestatem sibi fieri, te grauioribus tentationibus, alijsque aduersitatibus prosequendi: Et similiter peruenisse aliquos homines à te affectos iniuria, petents & orationibus obsecrantes vindictam de te, quam ipsius Iustitiæ committebant: ipsas quoque creaturas, rationis & sensus expertes, quibus cum Creatoris iniuria abuteris, veluti clamare ad idem tribunal, petentes liberari à tyrannide, qua in tua potestate premuntur. Et quauis cōtra alios huiusmodi clamores sepe exaudiantur, nō tamē sunt cōtra te exauditi: vt hac ratione moneris audire clamores, quibus diuina misericordia te prouocat & impellit ad clamandum, vt tuorum peccatorum veniam lacrymis ac gemitibus obtineas.

3. Punctum
Virga & corona.
b Matth. 25.
41. 34.

DENIQUE cogitabis, Iudicem tuum iustissimum in suæ Iustitiæ tribunali sedentē, & in sinistra manu ferreā virgā tenentē, ad impios, qui in die Iudicij ad eam manum stabunt, puniendos & conterendos: quibus dicit b *discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & angelis eius;* in dextera verò habentem coronam gloriæ, ad bonos, qui tunc ad latus eius dextrum stabunt, remunerandos, quibus dicit b *venite benedicti Patris mei possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi.*

COGITARE deinde, quod nunc audias benignissimi huius Iudicis verba, qui ferream virgā tibi ostendens, dicat; si vt mea Iustitia exigit, tuaque peccata promeretur, vellem tecum agere; merito possem hac virgā te com-

minue-

minuere, & in infernum precipitare, quod, cum facere nouerim, contere ipsemet cor tuum magna contritione, ego enim *cor contritum & humiliatum non despiciam*; ostendens verò coronam gloriæ, tibi dicat: iuxta meam iustitiæ rectitudinem, iam ob tua scelera coronam hanc amiseras: quam tamen hæcenus ex magna misericordia tua tibi reseruauit, cupiens, te ea gaudere, si pœnitentiam agas, & vitam emendes.

Quæ uerba ubi audieris profundè te supremo huic iudici prosterne: qui benignum ad eò Patrè se tibi præbet; gratiasq; ages maximas ob tot beneficia, dicens cum Dauide. *d. benedic anima mea Domino, & omnia que intra me sunt nomini sancto eius: benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius: qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas: qui redemit de interitu uitam tuam, qui coronat te in misericordia & miserationibus.* Quomodo verò non censebitur corona misericordiarum, cuius nec sit initium, nec finis: siquidem ab ipsa æternitate uoluit te misericordijs replere: quibus etiam per totam æternitatem te coronare intendit? Quam obrem desleas peccata tua pœnitentia uera: ut reddat tibi *DEVS coronam quam daturum se promissit ijs, qui cinere se operiunt.*

Sexta Consideratio de peccatis nostris, qua sunt contra Christi D. N. Redemptionem.

CONSIDERA imprimis, infinitam Dei Maiestatem, cum innumera hominum peccata & tua ipsius in illis cerneret, decreuisse, ex mera sua misericordia, fieri hominem, ut remedium illis afferret; quo remedio omnes admirandas suas perfectiones manifestaret; quas proinde omnes tu offendis, cum peccas: eadè uerò te ad dolendum & pœnitendum prouocât.

INFINITAM suam CHARITATEM ostendit PATER, a sic diligens mundum, ut filium suum unigenitum daret: ut omnis qui credit in eum, non pereat; sed habeat uitam æternam. Tu uerò ad eò fuisti malus, ut nec eum dilexeris, qui ad eò te dilexit; nec magnificeris donum ad eò pretiosum ab ipso tibi oblatum: sed illud reieceris: ut expleres quod tuo palato arridebat. Et licet Fide credas, & b. confitearis te nosse Deum, quia tamen *falsis eum negasti*, indignus factus es uita æterna.

IMMENSAM suam BONITATEM FILIUS ostendit, cum infinitam suam personam humanæ naturæ communicans, cum omnibus hominibus cō sanguinitatem iniit: ut donis à se oblati eos deuinceret: & ipsi tanquā cognati ipsiusmet Dei incarnati ad ipsum accederent. Tu uerò ab hac nobilitate degenerasti, teque abiecasti, ut fieres peccati uile mancipium: potius honori tibi ducens, fieri filium Sathanæ, quam filium esse DEI, & Christi fratrem.

MISERICORDIAM suam manifestauit, compassus suorum inimico-

rum

c Psal. 50. 19
Mors & uita in manibus tuis.

3.

1 Psal. 102. 1.

Corona misericordiarum æterna.

c Isai. 61. 3.

VI.

Deus redemptor.
1. Punctum

2.

a Ioan. 3. 16.
Patris charitas.

b Tit. 5. 16.

3.

Filij bonitas.

3.
Misericor-
dia.

rum miseriis eorumq; debita in se recipiens: vt exquilita, subiens tormenta, ea ipse exolueret, illi verò liberi manerent. Sed tu ad eò in eum durus fuisti, & crudelis; vt pro alleviatione tanti oneris, nouis illud culpis auxeris, eum quodammodo cogens, ad novos dolores tolerandos, si eorum esset capax; & ad noua subeunda tormenta, nisi quæ iam passus est, ad id suffecissent.

4.
Omnipot-
tia.

OMNIPOTENTIAM suam patefacit, dum res ad eò distantes, DEVM scilicet & hominem in vna persona coniunxit: vt omnes homines cum ipso per gratiam vnirentur; & tandem etiam vni ionem gloriæ assequerentur. Tu verò procul valde ab eo te per superbiam separasti; eamque similitudinem, quam ille tibi offerebat, amisisti: vt eam indueres, quam serpens Eue obtulit, si prohibito sibi fructu vesceretur.

5.
Iustitia.

IUSTITIAM suam in eo ostendit, quòd noluerit dicta absque pœna condigna relinqui impunita: ita tamen vt eadem pœna potēs esset, ad culpæ damna reparanda. Tu verò multiplicas nihilominus delicta, tanta contra diuinam Iustitiam irreuerentia, atque si huiusmodi solutio non præcessisset: dum, quod in te est, id efficis, pro quo non potest reddi æquale, nisi is reddat: qui DEVS sit & homo.

6.
Virtutes &
alia.

DENIQUE hic ostendit LIBERALITATEM & FORTITUDINEM, & infinitas suas virtutes: vt exemplum tibi præberet, quod imitaberis; & ea subsidia tibi compararet, quibus ad talia opera perficienda indigeres. Quæ tamen omnia tu peccando contemnis, nihili faciens exempla & auxilia, quæ tibi obtulit; nec labores: quos pro te suscepit. Quamobrem meritò existimabis, tuum peccatum esse maius, quàm fuerit *Demonum*. nam illud non fuit contra DEVM incarnatum; nec contra Iesu Christi redemptionem, qui nō est pro illis mortuus: Tuum verò summam continet ingratitudinē, vtpotè contra beneficium, quod non Angelis, sed solis hominibus fuit concessum. quod ad eò est præstans, vt par nullum habeat. Hæc omnia simul, & eorum singula te ad peccata tua vehementissimo dolore deslenda prouocant, eò quòd contra DEVM ad eò tibi beneuolum, tantumque tuum benefactorem, atque in supremo hoc beneficio apparet, sint facta.

2. *Præsum.*

CONSIDERA deinde licet Christus D. N. quocunque actu suo sufficienter exolueret pro nostris peccatis, eò quòd fieret à Deo & homine, à quo illi valor infinitus proueniebat; voluisse tamen eam solutionem ac redemptionem fieri intensissimis doloris, ac tristitiæ actibus; nominatim ob nostra peccata; vt eo exemplo nos doceret, veram contritionem, eorumq; dolorem concipere, propterea nominatim, quòd essent contra infinitam Dei bonitatem, & innumera eius beneficia; ipsa enim ratio dictat, vt de propriis tuis peccatis ita tu doleas, sicut ipse doluit de alienis. Aspice itaque tuum Saluatorem tuis peccatis oneratum, quæ in sua memoria præsentia

habebat.

habebat: quorū adeo vehementi dolore afficiebatur, ut nullus tueri, nec in hac vita sit vnquam futurus illi par. Ut propterea optime illi conueniat illud Ieremias: *cattendite & videte, si est dolor, sicut dolor meus.*

INGENTIS eius doloris tria fuerunt indicia manifesta. Primum apparet ex ijs, quæ referunt Euangelistæ, cum dicunt, quod d *coeperit contristari, missus esse, & parere ac tedere, & esse in agonia.* Aspiciebat enim hic Dominus super le peccata nostra: ex quibus, eò quod & horrida essent, totiesq; repetita, *tadio* afficiebatur; *parebat* verò, eò q; adeo essent fera, ac temeraria; *tristabatur*, eò quod voluntati gloriæq; æterni sui patris aduersaretur; in *agonia* etiā fuit, quā illi afferebat obligatio pro eis satisfaciendi, ne homines dānarentur.

Ex quo *secundum* processit indicium, prodigiosus scilicet ille *sudor*, quo per omnes corporis poros sanguis erupit: ut cor, eius multitudine oppressum, subleuaretur: quo satis ostendebat eius anxietatem, & quā essent terribilia peccata, quæ eam afferebant.

Hic accessit *tertium* indicium. nam cum in superiori spiritus sui parte summo gaudio lætitiæque frueretur, ob claram Dei visionem: hic nihilominus peccatorum aspectus sufficiens ei fuit, ut profundam adeo tristitiam agoniamque sentiret. ut ex hoc intelligeretur, quanta sit peccati fœditas: ut quæ sufficiat, quantumcumq; gaudium diluere in eo, qui sit alicuius pœnæ capax: etiamsi esset alioqui beatus. Quare hoc Saluatoris tui exemplum pro primario exemplari accipiens, aliis res easdem considerabis, quas ille: cōtendendo tantum sensum habere, ut te prauæ tuæ vitæ plurimum *tadeat*; *pareas* verò, timeasque ad eandem redire; summè *tristeris*, quod in tantam deueneris miseriam; concipias etiam *agoniam* & anxietatem maximam, ut ex tanta miseria libereris: tantam in orando vim adhibens, ut præ anxietate *sudor* erumpat: donec impetres, quod à Deo petis; etiamsi ad obtinendum sanguinem fundere sit necesse.

TERTIO considera: quamuis ad nostram Redemptionem, interni Seruatoris nostri dolores suffecissent, eum tamen voluisse horrendos quoque dolores *externosque* cruciatus addere: magnasque *ignominias* & contemptus sustinere: ut tu exactius cognosceres grauissimam tuarum *culpā* malitiam, & iniuriam; *pœnarum* verò terribilitatem, quarum propte reas factus es reus: ut sic vtriusque fugias, culpas præcipue: summè dolens, quod illæ causa fuerint, cur tuus Saluator tot cruciatus sustineret. Eò respexit illa ipsius ad filias Ierusalem sententia: *g noli flere super me, sed super vos ipsas fle-te, & super filios vestros*, quasi diceret, et si meos hosce labores, & cruciatus deflere par sit; multò magis tamen vestra peccata, quæ illorum fuerunt causa, & incomparabiliter sunt peiora, ac digniora, quæ defleantur: nullū siquidem peccato & culpa grauius est malum, nec pœna maior inferno: quod de-

Thre. 1.12.

I.

Mat. 26.

Mar. 14. 33.

Luc. 22. 43

Agonia.

2.

Sudor.

3.

Christus esse
beatus ob
peccata do-
lere voluit.Imitatio
Christi

3. Functum.

Dolores
Christi ex-
terni.

Luc. 23. 28

uenietis propter vestram in peccato obstinationem. *quia si in viridi ligno hæc faciunt: in arido quid fiet?* si aliena peccata horrendos adeò cruciatus innocenti afferunt: quales afferent peccatori? Ex his quos ego patior, cognoscere licet eos, qui vos expectant: nisi de vestris peccatis pœnitentiam egeritis.

1.
in domo
Caipha.

Hæc itaq; adeò tremenda Saluatoris sententia permotus, eius labores perpende; tua peccata, quæ illorū fuerunt causa defle: Accede ad domū *Caipha*, & aspice à vili & abiecta turba circumdatū; quæ iniurijs illū afficiebat, & mille modis vexabat, quibus omnibus tu eundem peccatis tuis crucias & torques. Tu illū *conspis*, cum ex ore tuo horrida fœdaque verba profers; tu eius oculos velas; immemor quod ipse te videat: & quasi te nō aspiciat, eū tractas; tu *colaphis* eū cedis, eū opera mala facis; tu eius euellis *capillos*, cū tuis scādalis proximos tuos ab eo retrahis; tu *blasphemias* & iniurias in eū iacis, quādo tua causa, Dei nomē blasphematur, & iniurijs ab alijs afficitur. Qui ergo vicē eius doluisses, si vidisses hos cruciatus sustinentem: doleas nunc multò amplius, ob tuas culpas, quæ eorum fuerunt causa: petasque de eis veniam.

2.
in pratorio
Pilati.

Hinc consideratione tua perge ad prætoria *Pilati*, vbi copiosam flendi materiam reperies ob ea, quæ tuus Saluator patitur: quorum tu causa fuisti. Ineptæ enim & peruersæ electiones tuæ *Barrabam* ei proponunt; cupiditates & inobedientiæ tuæ terga eius *flagellis* aperiunt; curiositas in tuis vestibus *purpura* illum ob illusionem induit; ambitiones tuæ *spinis* eum coronant; vanitates tuæ *arundinem* pro sceptro ei porrigunt; tuæ hypocrites tanquā fictum *Regem* eum tractant; & peccatorū tuorum multitudo contra eum clamat: *crucifige*: crucifige cum sit multò æquius, contra teipsum clamare defle, defle; crucifige, crucifige teipsum cum sit magis cōsentaneum, ut ipsemet peccator pœnam luat, qui culpam admisit.

3.
in monte
Caluaria.

PERGE denique mente & consideratione ad montem *Caluaria*, vbi adhuc maiorem multò deflendi materiam inuenies. Peccatorum enim tuorum pondus grauem illam *crucem* humeris eius imponit; voluptates tui gulsus vinum illi cum *felle* & *myrrha* propinant; voluptates sensuum tuorum nudo existenti pudorem afferunt; mali tui gressus eius *pedes*, & prauæ tuæ opera *munus* configunt, amor tuus proprius lancea *latus* eius aperit, & quoniam tu gratiam eius destruxisti, perdidit ipse *vitam*: Et tu repetitis *cupis* huiusmodi crucifigis tibi ipsi *Filium Dei*, i quem conculcas, sanguinemq; eius pollutum ducis. Cum igitur hæc Seruatoris nostri passio multis, qui ei interfuerunt, magnam attulerit compunctionem, ita ut *k videntes quæ fiebant, percutientes pectora sua reuerterentur*. A terra mota fuerit, *petra scissa*, & monumenta aperta; æquum omnino est, ut & tu tremas, paueasq; diuinam iustitiam; tuumque eorum contritione frangas, & conscientia sepulchrum per confessionē aperias: ut corpora mortuorum, scilicet peccatorum, ex eo prodeant.

Conside-

h Hebr. 6. 6.
Cap 10. 29.
k Lu 23. 48.
Mat. 27. 52.

Consideratio septima de peccatis, quæ tendunt contra specialia beneficia, quæ à Christo Seruatore nostro accepimus.

CONSIDERA primum, particulare illud beneficium, quod à Christo D. N. in Baptismo accepisti: quo simul cum charactere & Christianismi signo, gratiam infudit, & Charitatem, Fidem, Spem, reliquasque virtutes ac dona Spiritus Sancti, imò & ipsum Spiritum Sanctum, tanquam animæ tuæ hospitem: Sed contra peccatis tuis quadruplicem huic beneficio iniuriam intulisti. *Prima* est, quæ ab ea vita degenerasti, quam talis professio exigit. *a* habes enim nomē quod viuis, & tamen mortuus es; cognominaris Christianus & vitam ducis Gentilis. *Deinde* iniuriā intulisti gratiæ & charitati acceptæ: eius pulchritudinem maculans ac deformans venialibus peccatis: lacerans deinde ac destruens pretiosam hanc vestem, nullo habito respectu valoris eius, aut donantis Domini. *Tertio* septem Spiritus S. dona destruxisti, eumque cum magna ignominia è domo tua expulisti; eiusque loco Daemonem ad habitandum admisisti. *Ultimo* characterem ipsius Baptismi, & virtutes Fidei & Spei, quæ tibi supersunt, pudore affecisti: eò quod inclusas & captiuas eas teneas, ne possint ad bonorum operum exercitationem prodire; sed in eadem cauerna cum peccatis tuis, quæ sunt peiora latronibus & homicidis, sepultæ maneat. Quapropter omnes illæ ante diuinæ Iustitiæ tribunal contra te clamabunt, petentes liberari se ab hac tyrannide: nisi tu per penitentiam id facias. Desceas igitur amare, iniuriam his virtutibus illatam; & Ingratitudinem in ipsum Spiritum S. qui cum donis suis in te habitauit: donec dignetur cum eisdem redire,

Cum hoc beneficio alterum est coniunctum, quod Christus D. N. te fecerit viuum Ecclesiæ suæ membrum, domusque suæ habitorem: donans tibi ordinariam spiritualem portionem ex mensa sua, Sancta scilicet Scriptura, Sanctis Euangelij, & sanctissimo Altaris Sacramento; certumque pignus, quod post hanc peregrinationem transferet te ad domum & habitationem æternam triumphantis Ecclesiæ, quæ est in cælo Emphyreo. Sed quid putas, te fecisse cum peccasti? audi ipsius Dei querelas per suum Prophetam: *b* quid est, quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? quod infideles extra domum meam manentes scelera admittant, non mirarer: quia sunt cæci, & absque vera fide vitam extra meam Ecclesiam ducunt; carentes auxilijs, quæ in ea habentur. quod verò tu, quem ego adeo dilexi, in quem tot beneficia contuli, audeas in domo mea, in conspectu meo, non vnum peccatum, sed multa; non lenia, sed magna committere: quanam huius erit causa? quid potes, o peccator, ad hanc questionem respondere: nisi gratæ tuæ culpam confitendo? Nam cum per fidem sis huius domus inhabitator, vita tamen

VII.

Christus benefactor.

1. Punctum Baptismus.

a Apoc. 3. 1.
Quatuor
iniuria Peccatoris.

2. Punctum.

b Jer. 11. 15.

Filij peccata
magis affligunt.

c. Luc. 15. 13.

Filius prodigus.

3. Pñtium.

1.
d. Isai. 49.Deus facilis
erga peccatores.2.
Vocationis
anima con-
stantia.3.
c. Cor. 2. 9.
Peccatum
malum ma-
ximum.

tuare remotissimus es ab ea: nam tanquam filius ille prodigus c. profectus est de domo cœlestis Patris in regionem quandam longinquam: tanta est mores tuos inter & illius distantia: ubi esca, quæ tibi datur, est communis cum porcis; & adhuc in tanta paucitate, ut famem tuam non satiet. *reuertere itaque in te ipsum*, quemadmodum filius ille prodigus; magnoque sensu delicta tua desce, procidens ad Patris tui pedes: donec in domum suam te admittat, habitumque pristinum reddat: habeasque portionem filiorum in signum, quod te faciat unum ex illis.

SED & in hoc ipso advertere licet aliud quoddam singulare beneficium, propensionis sc. ac facilitatis, qua cœlestis tuus Pater, tuam poenitentiam admittit; locumque & auxilium, ad eam peragendam præbet. d. *nisi enim Dominus reliquisset tibi hoc semen, iam fuisses quasi Sodoma*. Verum in hoc ipso perpendes meritò detestandam tuam malitiam, qua ex eadem facilitate ac promptitudine, qua Deus peccata remittit, occasionem & audaciam accipis, ad peccata perpetranda, sæpiusque repetenda. Quoties quæso es confessus: & mox, tanquam canis ad vomitum, in eadem, quæ confessus; aut in alia maiora es relapsus? Videris cum Deo certare, ut tu pecces, & confitearis; ipse vero audiat, ac condonet: & mox peccatum repetis, atque si eius patientiam experiri velis: an ignosceret non solum septies, sed septuagies septies. Iustum quidem est glorificare Deum, ob eam humanitatem & facilitatem, qua tibi ignoscit: sed æquius est tamen, ut inde occasionem non accipias eundem iterum offendendi; sed flendi potius, ob offensum eum, qui aded facile compatitur, & sustinet servum aded impudentem.

QUI autem dices de beneficio *Vocationis*, quo tantam inspirationum & illustrationum cœlestium copiam ad te mittit, quæ te ad virtutum exercitationem prouocent? & licet innumeras earum in corde tuo suffocaueris: non tamen desistit, easdem frequenter immittere: ut legnitatem tuam excitet, animumque addat ad veram poenitentiam exercitationem. Et fortè, cum hoc ipsum legis, easdem tibi mittit, prouocans ad flendum, & gemendum, ob tuam hactenus resistantiam.

DENIQUE quemadmodum S. Apostolus ait: *nec oculis vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit* honorum magnitudo, & copia, quæ communicat Deus suis electis etiam in hac vita: ita etiã nec oculus potest videre, nec auris audire, nec cor hominis potest comprehendere, quantum malum sit vnum peccatum, & quanta amittas bona, quantisque malis te subijcias, quãdo illud admittis. Quamobrè tantus dolor tibi est concipiendus ob illud admissum, ut quoscunque dolores ob reliquas iacturas, & misérias cõceptos excedat; detestando illud ex toto tuo corde, anima, spiritu, & viribus: Nam quemadmodum Deus summè est diligendus: ita peccatum est summo odio habedum.

CAPVT V.

DE SACRAMENTALI CONFESSIONE: IN
qua, ob secretorum peccatorum manifestationem, glo-
riosa & præsians obtinetur vi-
ctoria.

SECUNDVS POENITENTIAE actus est peccatorum CONFESSIO
quæ fit Sacerdoti ad quam nos Christus Dominus obligauit, cum
suis Apostolis, & in eis omnibus Sacerdotibus, eorundem in eo
munere successoribus dixit: a quorum remiseritis peccata, remittun-
tur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt: Item: b quacunque alligaueris
super terram, erunt ligata & in cælo; & quacunque solueris super terram, e-
runt soluta & in cælo. Qua sententia (quemadmodum Sacrum Concilium
Tridentinum declarauit) constituit eos Iudices nostrorum peccatorum: ac
proinde obligauit nos ad ea illis manifestanda: siquidem non possent illi
rectam de eis sententiam proferre, nisi ea cognoscerent. Cum itaque dicit,
non remitti, nec solui, nisi Confessarij ea remittant, ac soluant: clarè osten-
dit, nunquam peccatorum causam omninò expeditam; & conclusam cen-
sendam, donec illorum accedat sententia. Etsi enim Contritio (vt prædixi-
mus) sufficiat, vt peccata dimittantur: semper tamen superest obligatio
Confessionis. remissio enim Contrito datur cum ordine ad Sacramentum,
Cuius rei fidem facit, quòd Christus D. N. cum Lazarum solo verbo re-
suscitasset, etsi eodem verbo potuisset feralem amictum & instita, quibus
ligatus erat, soluere: id tamen non fecit: sed voluit eum c ligatum pedes &
manus instita, & facie sudario ligata, ex monumento prodire, & tunc dixit
Apostolis: soluite eum. ad significandum, (vt ait S. Augustinus) omnes pec-
catores à Deo per contritionem resuscitados; etsi vitæ gratiæ viuant, reos
tamen manere ad Confessarios accedendi: per quos iudicij series conclu-
datur, perfectæque libertas resuscitato detur.

SÆPISSIME verò ipsimet Confessarij sunt ipsius resurrectionis
instrumenta, vox enim Christi, vocatio scilicet & inspiratio eius non aliud
facit, quàm peccatoris cor emollire; & imperfecto quodam dolore attri-
tum reddere: qui cum postea confitetur, virtute Absolutionis iustificatur,
& resuscitatur; remouente Deo interna vincula, quibus pedes & manus li-
gabantur; & sudarium, quo eius facie obleuata, agnosci non poterat. Et tunc
potest ambulare, & facere opera æternæ vitæ meritoria: ad quam ita co-
gnitus, approbatur à Deo. Ex quo apparet, quàm in fauorem & commo-
dum

a Ioan. 20.
23.

b Mat. 18. 18

Sess. 14. c. 5.
Ex can. 6.
§ 7.Contritio
dimittit
peccata, in
ordine ad
Confessio-
nem.c Ioan. 11.
44.
Tract. 49. in
Ioan. tom. 9

*Sacramenti
via ad gra-
tiam facili-
ma.*

Conf. 14. c. 4.

*Absolutio
ex opere o-
perato
gratiam
conferit.*

d Ps. 30. 10.

*Veracundia
noxia supe-
rata utili-
tates.*

1.

*Lib. de visi-
tatione In-
firm. c. 5.*

*Melius hic
quam in die
Iudicii.*

a Malac. 2. 6

dum nostrum institutum sit præceptum Confessionis: quamvis speciē pre-
ferat grauis oneris. Cum enim perfectam peccatorū contritionem obtine-
res, res sit difficillima, ita tamen ad iustificationem necessaria, ut nemo sine
ea iustificari possit: imperfectam, verò, quæ est Attritio, habere sit res fa-
cillima; nec tamen sola ad iustificationem sufficiens: hoc Sacramentum (ut
idem Concilium declarauit) virtutem habet ex Attrito faciendi Cōtritum:
ita scil. Attritionis defectum supplendo, ut cum ea sola accedentem, reue-
ra iustificet. Quid igitur vtilius nobis esse potest, quam quoddam via obtinendi
veniam peccatorum, ex qua æterna vita dependet, aded facilis expedita
nobis reddatur? Ad hæc præter gradus Gratiæ contritioni respondentes;
& Gloriæ, propter eam communicandæ, addit Absolutio alios Gratiæ
gradus. & quidem *ex opere* (ut Theologi loquuntur) *operato*, ex virtute sci-
licet ipsius Sacramenti. quibus gradibus totidem etiam respondent gra-
dus gloriæ. Abundè igitur Confessionis labor remunerari iudicandus est:
cui & in præsentī & in futuro præmium aded proportionatum redditur.
Quis aurem non videat, summæ consolationis esse, auribus corporis sen-
tentiam illam percipere: *E G O T E ABSOLVO.* quæ reuera id efficit, quod
significat, & sæpè (quemadmodum ait Psalmista) tantum d *gaudium & lati-
tiam auditui* penitentis sensibilibiter affert, ut confortentur, & *exultent ossa*
ob culpam, *humiliata.*

§. 1. *Quanti referat confitendi pudorem superare.*

NON negamus, esse valdè difficile, verecundiam & pudorem vin-
cere, qui oritur ex manifestatione peccatorum occultorum, quæ sit
Sacerdoti: maxime si illa sint in materia vili, infami, aut verecunda:
sed recompensatur hæc difficultas præstantissimis commodis, quæ hanc
victoriam consequuntur. *Primum* enim hæc victoria liberat nos ab æterna
illa confusione, qua in nouissimo Iudicii die afficeremur, si nunc præ-
verecundia, nostra peccata occultaremus. Quod mirificè perpendit S. Augu-
stinus dicens: cur erubescis confiteri quod facere nequaquam erubisti?
melius est, coram vno aliquantulum ruboris tolerare, quam in die iudicii
coram tot millibus hominum graui culpa denotatum tabescere. Cogi-
ta ergò, Confessarium fore vnum ex illis, qui iudicio illi intererunt: nec
erubescas nunc ei magno tuo commodo manifestare, quod apertè ce-
gnosceret, cum insigni aded pudore & contemptu tuo. Astantem (ait idem
S. Doctor) coram te a *Sacerdotem Angelum Dei*, existima: sic enim cum Ma-
lachias Propheta appellat & cum qua Deum & Angelum eius decet reue-
rentia, Dei ministrum affare. aperi ei penetralium tuorū abditissima lati-
bula. non te pudeat coram vno dicere, quod te non puduit forsitan coram
multis, & cum multis facere. Nam humanum est peccare, Christianum est

à pec-

à peccato desistere; Diabolicum est perseverare: & hoc præuenies confessione patrati peccati.

Ex hoc fiet, ut hac verecundia, quam vincis in Confessione, etiam redimas æternam, quam æternum ferres in inferno, ob occultatam culpam: obtinebis verò æternum honorem, quo fruuntur, qui sunt in celo, ob eam manifestatam. Hac ratione, ait S. Clemens, exhortari consueuisse S. Petrum ad Confessionem: non erubescat qui animæ suæ curam gerit, confiteri hæc, huic qui præest, ut ab ipso per verbum Dei, & consilium salubre curetur: quod possit fide integra, & operibus bonis, pœnas æterni ignis effugere, & ad perpetuæ vitæ præmia peruenire. Hoc idem fusiùs his verbis expendit Tertullianus: Si de exomologesi retractas, gehennam in corde considera, quam ibi exomologesis extinguit: & pœna prius magnitudinem imaginare, ut de remedij adoptione non dubites. Igitur cum scias aduersus gehennam post prima illa intinctionis Dominicæ monimenta, esse adhuc in exomologesi secunda subsidia: cur salutem tuam deseris? cur cessas aggredi, quod scias mederi tibi? Mutæ quidem animæ & irrationales; medicinas sibi diuinitus attributas in tempore agnoscunt, *Cervinus* sagitta transfixus, ut ferrum & irreuocabiles moras eius de vulnere expellat, scit sibi dictamno medendum. *Hirundo* si excæcauerit pullos, nouit illos oculare rursus de sua chelidonia, Peccator restituendo sibi institutam à Domino exomologesi sciens, præteribit illam? An melius est damnatum latere, quam palam absolui? Te miserum, pudoris magis memorem, quam salutis; & perire potius eligis, quam vulnus verecundum medenti aperire. Næ tu verecundiâ bonus, ad delinquendum expandens frontem: ad deprecandum verò subducens? Ne ergo rubori locum facias, ex quo tantum detrimentum acquiris: cum ipse te quodammodo exhortetur: ne me respexeris, dicens: pro te, mihi melius est, perire.

PEREAT temporalis honor: modò seruetur æternus, si perniciosum aut venenatū cibum sumpsisles, quem stomachus ferre non potest: si retineas, mors tibi imminet; si euomeris, releuaris. Quod si pudorē astantium, teq; aspicientium nolles euomere: an non stultus esses? quanto igitur maior stultitia est, cum peccati venenum hauseris, nolle per Confessionem illud euomere? Nam cum tu ipse (ut ait Origenes) te ipsum accusas & confiteris: simul euomis delictum; atque omnem morbi tui digeris ac reijcis causam & mox sanus & quietus euadis.

His accedit: quod aded sit gloriosum, hanc verecundiam seu pudorem vincere; ut hoc ipsum, Christum Dominum Nostrum induxerit, ad hoc præceptum Confessionis in lege sua Euangelica (quæ lex est perfectionis) edendum, in qua lege, cum nos ab innumeris onerosis, horridisque sacrifi-

cijs

Epist. 1. ad
Iacob. Fra-
trem Domi-
ni.
Lib. de Poe-
nitent. vide
Canis. c. de
poenit. q. 1.

Melius hic
quam in ge-
henna.

3
Confessione
peccata eno-
muntur.
Homil. 2. in
Psalm. 37.

4.

Confessionis
sacrificium
eue & vi-
le.

b Gen. 49^s
Vide Perer.
ibid.

c Gen. 38. 24

Confessio
gloriam ad-
ducit.

d Eccl. 14.
24.

5.

cijs liberauit; quæ in antiqua lege propter peccata offerebantur, etiam si
nō propterea ea remitterentur: eorum loco solum vnū constituit, quod in-
signis perfectionis esset motiuum; pugnantibus nobis contra hunc pudorē
& verecundiam humanam, & cordis humilitate triumphum de ea repor-
tantibus. In cuius rei præmium, ad filiorum Dei dignitatem nos exaltat,
gratiæque pulchritudinem donat. Et in hac ipsa vita facit nos magno ho-
nore & gloria dignos: locum enim habet in confitentibus, quod supra de
Iuda filio Iacob diximus: cui benedicens pater dixit; *b Iuda confessus es, &
non erubuiſti: in te confitebuntur fratres tui.* In quibus verbis insinuantur my-
sticè excellentiæ, & vtilitates nostræ Confessionis, depictæ in heroicâ qua-
dam, quâ ipse Iudas fecit. qui, cum peccasset cum nuru sua, quæ se fixerat
meretricē, illa que concepisset, criminis huius accusata fuit, quàm ipse ius-
sit c produci, vt combureretur, quæ cum duceretur ad penam, misit ad socerum suū
dicens: *cognoſce, cuius sit annulus, & armilla, & baculus: de viro enim, cuius hæc
sunt concepti, qui agnitis minoribus;* (nam ipse illa ei tradiderat post peccatum)
ait: *iustior me est.* agnoscens scilicet, & confitens peccatum suum, ac dicens:
fateor culpam meam: cum quasi ipsius Thamar culpa conferatur, illa est
minor: quia ego illi occasionem dedi, non tradens eam Sela filio meo, vt susci-
taret sem en fratri suo defuncto, iuxta illorum temporum consuetudinem.
Hæc fuit Iudæ confessio: quam facere non erubuit; tum, vt se humiliaret;
tum, vt nulum suam liberaret ab igne. quamobrem promeritus est à fra-
tribus suis laudari; qui etsi ex imbecillitate lapsus est in culpam; fortem ta-
men se ostendit in vincenda verecundia, quæ ex culpæ confessione afficie-
batur. Hunc itaq; in modum qui animam suam liberare desiderant à mor-
te, ad quam damnata est ob sua peccata, vt æternis inferni ignibus combu-
ratur: debent omnia illa, nullo præ pudore, omisso, Sacerdoti confiteri, &
subire & amplecti honoris & opinionis iacturam, quæ propterea illis eue-
niet: iuxta Ecclesiastici sententiam, dicentis: *pro animatua, ne confundaris
dicere verum. Est enim confusio adducens peccatum, & est confusio, adducens gloriā
& gratiam.* Talis autem est, quæ ex Sacramentali confessione obuenit pœ-
nitenti: quæ gratiam & amicitiam Dei nobis comparamus; gloriamque &
honorem coram Angelis & prudentibus Confessarijs: meritò enim talis
pœnitens ab omnibus laudabitur. quamobrem cum Patriarcha Iacob vel-
let filij sui Iudæ magnalia recensere, rectè ab hac peccati sui confessione
initium fecit: quæ pudorem vicit, qui solet eam impedire. Ideoque adie-
cit: *in te confitebuntur fratres tui,* confessione scilicet laudis: Nam reuera ma-
iorem sanctitatis honorem & opinionem comparat sibi verus pœnitens,
qui magna humilitate culpam suam faterur; quam eam admittendo amise-
rit: & quam amisit, dum peccauit, reparat, dum confitetur. vnde non sine

magno mylerio Sanctus Iob, dum suas narrat virtutes, vt in medijs suis afflictionibus respiraret, ait de seipso: *e si abscondi quasi homo peccatū meum, & celauit in sinu meo iniquitatem meam.* insinuans his verbis, se non secutum fuisse mores hominum filiorum Adam: qui ad imitationem sui parentis, culpam suam regunt, & excusant, aut defendunt: sed fuisse plus quā hominem, dum suam confitebatur: & sic Gygantem illum inanis honoris vincebat, qui plurimos homines vincere consuevit, vt suam reticeant. Quamobrem Sanctus Gregorius de Sancto Iob ait: Videatur vir iste cuilibet magnus in virtutibus suis: mihi certē sublimis appareret, etiam in peccatis suis. Mirentur in eo qui volunt Castitatis continentiam, mirentur integritatem iustitiæ, mirentur viscera pietatis: ego in eo non minus admiror confessionem humillimam peccatorum, quam tot sublimia gesta virtutum. Scio enim, quodd per infirmitatis verecundiam plerumque grauioris est certaminis, commissā peccata prodere, quā non admissa vitare: & maior interdum fortitudo requiritur, ad culpam fatendam: quā ad eam vitandam & vnumquodque malum, quamuis robustius vitetur: tamen humilior proditur. Hæc Sanctus Gregorius. Et hic semper fuit Spiritus Sanctorum: qui humili suorum peccatorum, licet leuium; & tentationum aut imperfectionum confessione insignes & gloriosos de regina vitiorum superbia, inaniq; pudoris & infamiae timore triumphos obtinuerunt: præferentes oris pudorem dolori & maculæ cordis: culpamq; suam exaggerantes; vt eius veniam à Deo impetrent. Non negant peccatum suum sicut Cain; nec suam culpam excusant, alteri eius causam tribuentes, sicut Adam. Ita enim (vt idem Sanctus ait) multiplicatur & aggrauatur tribus alijs culpis minimum additis. *Prima* contra humilitatem, cum minùs mali volunt videri, quā in conspectu Dei sint: cui nihil est occultum: *Secunda* contra veritatem: dum falsa multa commiscet; vt, quæ vera sunt, dissoluant: *Tertia* contra charitatem: dum culpam propriam attribuunt proximo, qui ad eam aliquid contulit. Potuisset sanè Patriarchæ Iacob filius Iudas, (cuius illustrem confessionem non extollebamus) maiorem ipsi Thamar culpam tribuere, eò quodd meretricio habitu ipsam decepisset: ac Propterea meritò comburenda esset: non tamen id fecit Iudas, sed charitatis & humilitatis visceribus, complicem criminis præ se iustificauit. extollendo scilicet propriam culpam, & excusando, aut alleuiando alienam: quam suæ incuriæ, aut negligentiae tribuit: eò quodd suam promissionem non impleuisset. & hanc propriam confusionem elegit, vt nunc suam à pœna, quam fuerat promerita, excusaret: & propterea eius confessio meritò fuit aded laudata. eodemque modo nostra laudabitur, si Davidis exemplo *f confitebimur ad-*

c Iob. 31. 23
Confessio
supra homi-
nem.

Lib. 22. Mo-
ral. c. 10.

Confessionis
S. Iob. enco-
mium.

Triumphus
humilitatis

Iuda confes-
sio sincera.

f Psal. 31. 5.

g Iob. 3. 7.

6.

In vitis Pa-
trum.Damon red-
dit veretur-
diam.h Psal. 31. 3
In . . Psalm
pœnitent.i Gen. 8. 20
in Psal. 31.Peccator ta-
cet, & cla-
mat.

ner sum nos iniustitiam nostram Domino dantes operam, quemadmodum ait Iob, vt g nox culpæ nostræ sit solitaria, nec habeat comitem excusationem: sic enim facilius remittetur. Nam Dauid cum dixisset: *confitebor aduersum me iniustitiam meam*, subiunxit: *& tu remisisti impietatem peccati mei*. Est enim hæc Dei natura & ingenium, vt se humiliantem exaltet; & se accusantem, dimittat; culpasque condonet, eas confitenti.

Ex quo etiam intelligitur mali spiritus ingenium: qui Confessionem ob pudorem ex ea prouenientem, impedire conatur: quemadmodum reuelatum fuit cuidam ex Sanctis Patribus, consideranti, cum valde sollicitè per confessionalia discurrentem, quod scilicet pœnitentibus restitueret, quod abstulerat: abstulerat autem pudorem in occasione peccandi, vt expeditius & propensius peccarent: quem restituit eis tēpore Confessionis, vt culpam aliquam reticeant: siquidem vel vna lethali culpa, præ pudore non expressa, in causa est, cur & reliquæ maneat, & noua alia, sacrilegij scilicet accedat: eò quod non integram fecerunt Confessionem, quibus propterea competit illud Dauidis: *h quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea, dum clamarem tota die*. Ille (ait S. Gregorius) tacet, & clamat, qui peccata quidem præterita per Confessionem non enunciat; & per cor impœnitens alia committit, quæ noui sunt clamores apud Deum, sicut i *clamor Sodomorum & Gomorrhæorum ascendit ad Deum*, & noua supplicia petunt. Aliud (ait S. Augustinus) tacet, aliud clamat. Tacet in Confessione peccata, quæ manifestare oportuit; & clamat, adfertque excusationes, fictaque merita sua, quæ fuissent reticenda. Ex quo prouenit, vt ossa inueterascant, ac debilitentur: nam occultati peccati venenum penetrat cor, vitamque gratiæ consumit, donec vigorem & fortitudinem illi auferat ad omne bonum: eò quod eius morbus, quamdiu tacet, sit incurabilis. Et quamuis tota die clamet ad Deum orationibus; cilicijs, ieiunijs, & alijs pœnitentijs: nunquam exaudietur. quia, qui reticet peccatum, non clamat, quemadmodum oportet: sicut dictum est. Sed ego, DEVS meus, statuo, in Confessione meas culpas manifestare: tacere verò excusationes; exaggerare mea peccata, & occultare bona opera: sciēs, te, ob gloriam tui nominis, mihi remissurum, si peccatum meum magnum esse confitebor.

§. 2. *Refutantur rationes, quas pro se affert vitiosus pudor.*

a Prov. 22. 1.

EX ijs quæ diximus, facile erit rationes illas dissolvere, quibus pernicioſa verecundia vititur, ad prætextum aliquem suo silentio inducendum. Aliquando enim ait, esse necessarium, a bonum nomen conseruare: siquidem est melius, quàm diuitiæ multæ. quamuis enim Confessarius iose secretum ternare teneatur: magni tamen facienda est iactura

bonæ

bonæ opinionis apud illum: præcipue si sit vir grauis. Aliquando etiam fingit, vtrumque teneri, non præbere malum exemplum aut scandalizare ipsum Confessarium. Et quemadmodum Martha, quamvis fratris sui Lazari vitam desideraret: quando tamen CHRISTVS iussit, *tolli lapidem ab spelunca*, in qua illa iacebat, vt eum resuscitaret: illa conata est impedire, *dicens: nam fœtor: quatrIduanus est enim*. Ita caro nostra resistere conatur manifestationi peccati secreti, sub specie & prætextu, quod amittere spiritus bonam opinionem: & emittet fœtorē & infamiā mali exempli, quod ipsum Confessarium audientē offendet. Sed satis apparet, quantus hic sit error, ex responsione Christi Domini ad Marthā: quam reprehendit ob ea, quæ proponebat: decreuerat enim ipse, non resuscitare defunctum, nisi detectum, & spelunca patente; etiam si aliquid fœtoris exhalaret: cum enim statim esset viuus ex sepulchro proditurus; statim etiam fœtor ille ex putredine euanesceret. Eo factō, mystice nobis significans, se non resuscitaturum peccatorē pœnitentē, nisi simul statuatur se manifestare, & apud Sacerdotē culpas suas aperire. non attendens ad fœtorē ex eis exhalantem. aded est enim humilis Confessionis odor suauis, vt culpæ fœtorem dissipet; & ipso ad nouam vitam resurgente, præteritæ fœtor euanescat. Vt hoc idē significaret, voluit Christus Dominus N. in die suæ passionis *aperiri sepulchra, & monumenta Sanctorū*, qui essent in resurrectione communi ad vitam resurrecturi: nam nullum resurrecturum, qui clausus semper manere voluerit, & suo monumento tectus. Maiorem etiā affert admirationē: quod, cum multa miracula erga absentes infirmos edidisset: (nam & d. *Reguli filium*, & e. *Centurionis puerum* absentes sanauit nullū tamen resuscitare voluerit, nisi præsens esset, & ipsum mortuū videret. Nam quādo *f. Iairus* ille *Archisynagogus* petiit ab eo, vt *filium iam defunctam* vitæ restitueret, non illum reprehendit, quod paruam fidem haberet: sed secutus eum, intrauit in locum, vbi iacebat defuncta, & ipso tenente eius manum surrexit puella. Et quamvis Elisæus olim tentauit defunctum puerum absentem resuscitare, mittens g. *Giezi puerum suum*, qui ipsius baculum defuncto super imponeret: id tamen non successit pro voto, donec ipse met eo venit, suisq; oculis puerum defunctū vidit. Quod factum etiā significat, spiritualem resurrectionem, quam Dei ministri per Sacramentum pœnitentiæ tribuunt, non fieri, quando pœnitēs à Sacerdote abest; sed cum præsens tolerat pudorem: & cōfusionem ex eo, quod ipse met coram Sacerdote suas milerias aperiat, seipsum accusans; & ostendens desiderium ab eis emergendi, & resuscitandi. Ideoq; Christus D. N. cōstituit, formam absolutionis his verbis: *Ego te absoluo*, proferendam esse à Sacerdote, quasi digito pœnitentem præsentem indicante, & eius accusationem ac testimonium audiente suæ pœnitudinis, & emendationis desiderij.

b Ioan. 1. 39.

Confessio
peccati fœ-
torem dissi-
pat.

c Mat. 27. 52.

d Ioan. 4. 50.

e Mat. 8. 31.

f Mat. 9.

18. 25.

Marc. 5. 2.

41.

g 4 Reg. 4.

31.

Absolutio

est præsentis.

Clemens 8.

declarauit

absolutionē

in absentem

nullius esse

mom nri

de Suarez

Tom. 4. in 3

part. disp. 19

*Mutans cō-
fessarium
incipit eade-
re.*

*Hypocrita
est*

*valdet uni,
quam nulli.*

*Excusatio-
nes caue.*

HINC accipit humanus pudor occasionem alios modos adinuenien-
di, quibus peccata sua occultet, & pudorem illum euadat: omisso enim
Confessario, Medico sibi noto, prudente ac perito, cui vtiliter consueue-
rat confiteri: accedit ignotum aliquem, apud quem non tantam suae opi-
nionis iacturam faciat: etiamsi minorem ex ea Confessione fructum per-
cipiat. Hoc enim etsi possit absque culpa fieri, indicium tamen est timi-
di & abiecti animi: & qui prope sit, ut hosti se dedat, qui in huiusmodi oc-
casionibus non dormit: & quemadmodum primam hanc victoriam ab
eo obtinet, sperat se etiam secundam obtenturum: augendo scilicet me-
tum, expugna, & conflictu fugienti. estque genus quoddam perniciosae
hypocrisis, leuiores peccata ordinario Confessario aperire; & pro grauioribus
alium quaerere. nam ratio ipsa & prudentia suadet, ad grauiorem
morbum quaerendum esse medicum magis notum, ac peritum, & exper-
tum. Valdeque procul distat à Christiana humilitate, qui ex Confessio-
ne, ad mundanam superbiam destruendam instituta, honorem quaerere
velit; & qui inaniter bonam opinionem quaerit apud Confessarios, qui ip-
sius animam curare debent ac dirigere: tantumque abest, ut perfectionem
consequatur, ut neque Christianum honorem obtineat, qui in virtute, ei-
usque fundamento, humilitate scilicet, fundatur: cuius gloria, ut in aper-
ta culpa Confessione valde elucet; ita obscuratur, si illa taceatur aut oc-
cultetur. Non est quidem negandum in aliquibus casibus expedire, Con-
fessarium mutare: nam cum semper minus malum sit eligendum, si pu-
dor te constitueret in periculo peccatum aliquod huic Confessario occul-
tandi; melius est, alium quaerere, cui sine tali impedimento liberius illud
aperias.

EVENIRE denique nonnunquam solet, ut postquam poenitens sua
peccata aperuit, Confessarius verò ea reprehendit: prodeat verecundia, ut
se, excusationibus mille adhibitis, defendat, facilius siquidem hostis hic
vincitur, cum sponte poenitens culpam suam manifestat, quam si alterius
audiat reprehensionem. Sed de hoc puncto, quod maximi momen-
ti est, proprius instituetur sermo, cum agemus de ratione
has reprehensiones excipiendi, & su-
stinendi.

(* *)

CAPVT VI.

CONFESSIONEM PRAECEDIT EXAMEN AD
*imitationem Iudicij extremi. Indicantur omnes modi
 peccandi, in commodum huius exa-
 minis vsum.*

AD Confessionem integrè, clarè, ac perfectè, vt oportet, facien-
 dam, neglecto pudore, qui ex ea oriri potest, proponendum
 est tanquam exemplar ob oculos id, quod in extremo iudicio
 agetur: ad quod in hoc Sacramento peragitur, nos prapara-
 mus: Et vtrumque S. Euangelista Ioannes in sua Apocalypsi
 coniunxit, dicens de primo: *se a vidiſſe ſedes & iudicium datum eſſe illis, qui ſu-*
per eas ſederunt. per quos Iudices S. Augustinus intelligit Cōfessarios, in Ec-
 clesiae tribunali sedentes, ad causas peccatorū audiendas, & iudicandas; qui
 se in hoc iudicio constituunt tanquā reos, accusatores, & contra seipſos te-
 ſtes: vt peccatorum remissionē obtineāt: licet pēnitudo peccatorum, & vi-
 tae emendandae propositum: quod secū afferunt, munus faciat aduocati. Cu-
 ius iudicij forma & ratio similis eſſe debet ei, quae in extremo iudicio ſerua-
 bitur. de quo idē Euangelista ait, quod *viderit mortuos magnos & puſillos ſtātes*
in conſpectu throni, librosq; eorū aperios fuiſſe, & nominatim alium librū, qui erat
liber vitae, & ipſos mortuos iudicatos fuiſſe ex iis, quae ſcripta erant in libris ſecundū
opera ipſorum. per quos libros intelliguntur hominum *conſcientia*, in quibus
 scriptū eſt quicquid fecerunt, dixerunt, & cogitarunt in totius vitae decurſu:
 & manifestabitur coram omnibus hominibus, & Angelis, cum grauissimo
 reproborum rubore & confusione, ob admiſſa & non cōfessa peccata; Ele-
 ctorum verò magno honore, ob pēnitentiam, quam de ſuis peccatis ha-
 buerunt, & obtentam victoriam, qua pudorem vicerunt, ea conſitendo.
 Sed ſimul tunc aperietur *liber vitae*, qui (eodem S. Augustino teſte) eſt ipſa
 notitia Dei de noſtris omnibus cogitationibus, verbis, & operibus. Qui li-
 bertunc aperitur, cum peccata noſtra lumine quodam, vique adeo magna,
 ea nobis reuocat in memoriam: vt ea non videre non poſſimus. Alius quo-
 que *liber vitae* ſimiliter aperietur, *diuinorum ſcilicet mādatōrum*: in quo ſcri-
 pta ſunt quaecunque Deus iubet, ac prohibet, vt conformitas ac diuerſitas
 appareat reliquorum librorum cum hoc. Iure enim optimo hic *liber* dici-
 tur VITAE, vt potè in quo illa ſint ſcripta, quae ad aeternam vitam nos du-
 cunt; & quae ſeruare oporteat eos omnes, qui ad eam ſunt deſtinati.

HVNC itaque in modum accedenti ad iudicium Confessionis duo ſunt

Rr 3

libri

Confessario-
rum ſedes.
a Apoc. 20. 4
Lib. 20. de
ciuit. c. 9.

Aduocatus

Sup. ver. 12.

Liber con-
scientia.

Lib. 20. de
Ciuit. c. 14.
Liber vitae
duplex.

b Eccl. 24.
12.

Baruch 4.

S. Tho. 1. p.
q. 24. a. 1.

c Rom. 4. 15.

d Job. 13. 26.

c Zach. 5. 1.

Sp. ritual.

Ducis Tract.

2. 6. 5.

iudicium

misericor-

dia.

g Isa. 44.

22.

Cap. 4.

h Joel. 3. 17.

libri coram Iudice aperiendi: liber scilicet legis in quo Dei, Ecclesiae, propriique status, ac officij mandata scripta continentur: nisi enim haec sint manifesta, non poterunt peccata cognosci: siquidem, Apostolo teste: *ubi non est lex, nec prauaricatio, aut peccatum*: Mox vero aperiendus est tuae conscientiae liber. manifestando scilicet peccata omnia in eo scripta; ita ut post singula mandata confitearis, quicquid contra illa peccaueris: ut collato utroque libro a Confessario, ipse Dei nomine iudicium faciat, feratque pro te sententiam: cuius virtute omnia peccata manifestata & confessa deleantur, & remittantur. Non enim in hoc iudicio sicut in extremo agitur, in quo nihil ex libris deletur; Sed ex rigore Iustitiae aperiuntur, ut manifestata peccata puniantur; manent enim scriptae ipsae culpe; *scribantur autem super illas amaritudines & aeternae poenae*, ita, ut neque haec, neque illae deleri unquam possint, Cuius rei figuram expressit Zacharias Propheta cum dicit se e *vidisse volumine quoddam volans, cuius longitudo esset viginti cubitorum, & latitudo decem cubitorum: ex quo iudicandi essent homines, & veniens ad domum furis, & ad domum iurantis, & reliquorum peccatorum, omnes eas consumet*: quemadmodum alio loco fufius diximus: at in hoc iudicio confessionis, libri aperiuntur, & peccata manifestantur, ut statim deleantur. est enim hoc iudicium *misericordiae*, in quo Deus D. N. implet, quod promisit: *ego ipse sum qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor*, & ne quis existimaret, sic adiungit: *g deleui, ut nube iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua*: omnino scilicet ea delendo. Caelumque animae serenum, & librum Conscientiae candidum relinquendo. Ad quorum Confirmationem refert S. Ioannes Climachus: quod cum feruens quidam poenitens confessionem publicam in Ecclesia faceret, viderint aliqui Religiosi Angelum, magnum quoddam volumine in manu sua tenentem, in quo omnia illius hominis peccata descripta erant: & recte, sicut ille ea confitebatur, Angelum ex illo libro singula nullo praetermisso deleuisse. Ex quo fit, quod iudicio finali, etiam si separatio sit facienda haedorum & ouium; & haedi, qui sunt reprobi, sint ad sinistrum Iudicis latus collocandi; oues vero scilicet electi, ad dextrum: attamen illius Iudicij virtute non fiat aliqua mutatio a sinistra ad dextram: sed unusquisque stationem suam tenebit, quam ante habebat: In hoc autem Iudicio; si iuxta presentem Iustitiam, sinistrum Christi latus inter reprobos tenebas, ut merito esses ad inferna damnandus: absolueris ac mutaberis ad manum dexteram, inter eos, qui ad caelum sunt electi: nec locum hunc & stationem amittes, si in Dei obsequio fidelis perseveres. Hinc quoque fit, quod in extremo iudicio, prius per Dei omnipotentiam mortui resurgent, & ad hvallem Iosaphat deducuntur; ibique mox aperiuntur libri, ex quibus illi iudicentur: In hoc autem iudicio prius aperiuntur libri, & mortui peccatores iudicantur, cuius iudicij virtute

illi

illi resurgunt, vitæque fruuntur. Quare conu. o. s. l. n. e. adaptatur Ecclesiæ confessionali, quod sit vallis Iosaphat: in qua sc. Dominus ipse iudicat, quæ vallis propè montem oliuarum est sita: quia hoc iudicium omninò est misericordiae; in quo extinctæ lampades accenduntur, & mortuæ animæ viuificantur, quæ non ita sunt mortuæ, vt non possint se ad resurrectionem præparare, fideique lumine libros aperire, ex quibus iudicium peragatur.

Quia libri, vt prudenter & utiliter aperiuntur non expectandum est tempus ipsum, quo Confessio peragenda est: sed citius aliquo tempore plus aut minus, iuxta materiam legendam & examinandam. Primum seorsim per te ipsum librum mandatorum DEI aperies dando operam, vt benè intelligas, quid Deus iubeat quidq; prohibeat. Nam i mandatu (vt ait Salomon) lucerna est, & lex, lux, cū qua ingrediaris ad scrutandos angulos cordis tui: (qui locus est valde tenebrosus) & legas, quod in tuæ conscientie libro scriptum est; soletque vt plurimum esse valde intricatum, danda proinde opera est, vt nihil prætereant, quod non videas & intelligas, nec ex ignorantia, aut culpabili obliuione; nec ex ignauia aut incuria; nec ob sufficientis temporis defectum ad omnia exactè examinanda & expendenda. cui examinationi adiungendus est ingens dolor & contritio tuorum peccatorum, iuxta illud Davidis, k qua dicitis in cordibus vestris in cubilibus vestris compungimini: vt ex cordibus vestris ita punctis & apertis exitiale virus emittatur, tot fufis lacrymis, vt vestras culpas delere possint.

Sed quoniam Spiritus S. illustratione opus habes, qua adiueris in libris perlegendis, & Iudici ita manifestandis, vt re ipsa absoluaris, & resusciteris: cogitandum tibi est, cū de præparatione ad confessionem agis, vocari te aut citari ad hoc iudicium tremenda illa voce: Surge mortui & venite ad iudiciū. Surgite, peccatores, & venite vt iudicemini iudicio misericordie, quo plenè restituamini ad vitam gratiæ. hoc ipsum clariùs admonuit Apostolus, cū dixit: l omne quod manifestatur, à lumine manifestatur. Propter quod dicit: Surge qui dormis & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus cælesti sua illustratione: vt cognoscas quæ debeas manifestare, & ita confitearis, vt viuas. Deus est, qui per suum Prophetam dixit: m scrutabor Ierusalem in Lucernis. Siquidem ergo accensus est eas in die iudicii: obsecra illum, vt eas nunc accendat in corde tuo, vt illud scruteris. Et quemadmodum tunc libros aperiet, lumenque ad eos legendos dabit: ita nunc tuæ conscientie librum aperiet: vt quicquid in ea est, perlegere; & iudici, qui eius nomine & loco te iudicaturus est, manifestare possis. Hac ratione præmissa, tuam quoque diligentiam adhibebis: diuina enim gratia industriam nostram non excludit, sed adiuvat; vt ita adhibeatur, vt vim suam & efficacitatem sortiatur,

Confessio est
vallis Iosaphat.

1 Prou. 6. 23.

Examen.

Contritio.

k Psal. 4. 5.

Lumen S.
Spiritus.

1 Ephe. 5. 13

m Seph. 1. 12

Peccata

*Peccata omnia ad octo legis Dei mandata summam
reducuntur.*

VT Conscientiæ liber facilius legi, & explicari possit, subiiciemus hic summam quandam peccatorum, quæ prohibet liber diuinæ legis: reducentes omnia ad octo priora mandata ex decem Decalogi: in quibus quasi in quadam summa reliqua Ecclesiæ præcepta, & diuersorum statuum particularia, & quæ spectant ad septem vitia capitalia continentur. aduertendum est tamen, non omnia, quæ hic exprimentur, lethalia esse peccata: sed tunc solum, quando sunt huiusmodi, vt amorem Dei, & proximi; religionem aut iustitiam in materia graui, & cum plena aduertentia lædunt: reliqua censentur leuia siue venialia: quod facile discernet sapiens ac discretus Confessarius. Nec est quod pœnitens valde propterea sit anxius, cum accedit ad Confessionem. Satis facit enim ipse, manifestando peccatum eo modo quo gestum, nihil interim occultando: si enim hoc fecerit, nihil illi nocebit, quod cogitet fuisse lethale, quod erat veniale; aut veniale fuisse, quod erat lethale: vtrumvis enim sit exponit, explicatque illud coram DEO, eiusque ministro cum vero dolore, quod admiserit; & firmo proposito numquam illud repetendi.

NOTA.

*Ne disputes,
quale sit
peccatum.*

Circa primum præceptum.

1.
Fides.

PECCATUR primo contra FIDEM idololatria, aut infidelitate, negando verum Deum; aut idolis & falsos Deos adorando; aut negando veritatem aliquam exijs, quas DEVS Ecclesiæ suæ reuelauit; aut sciens & volens de aliqua dubitando; aut curiosè rationem & causam scrutando, vt ei præcipue innitatur; aut si dedignetur aliquam fidei veritatem confiteri; aut opus bonum præstare, ob timorem eorum, qui contra id obmurmurant, aut Symbolum, siue fidei articulos ex negligentia ignoret. Item quibuscumque superstitionibus, aut augurijs vtendo, cum aliquo pacto explicitè vel implicitè inito cum Dæmonibus, aut familiaritatem cum eis habendo; fidem somnijs vanis adhibendo; aut denique res sacras cum turpibus & profanis miscendo.

2.
Spes.

DEINDE peccatur contra Spem: si quis diffidat, se posse consequi cælum, aut peccatorum remissionem, aut vitæ emendationem: dando locum pusillanimitati, animique circa virtutem defectioni: aut contra, si temerè existimet, se hoc totum consecuturum absque medijs, quæ Deus constituit: pœnitentia scilicet, quam aut rejicit in senectutem, aut in ipsam mortis horam: aut non est sollicitus nosse præcepta, & reliqua ad salutem suam necessaria; aut non recurrit ad orationem & Sacramenta. Item si diffidat, DEVM eius orationes adiuturum, quemadmodum se facturum promisit;

aut

aut abiecte de diuina prouidentia sentiat; aut murmure de ipso Deo, eò quòd non largiatur ipsi sanitatem, aut diuitias, aut bona alia, quæ ipse desiderat: aut si DEVM tentet, miracula absque necessitate exigendo, humanis medijs non adhibitis; aut contra, totam fiduciam suam in illis potius, quàm in Deo collocando; arroganter plus quam par sit suis viribus & industria tribuendo: ideoque peccandi & errandi periculo sese exponendo.

TERTIO contra CHARITATEM peccat, qui DEVM odit, aut minus quàm creaturas diligit; diuinamque voluntatem calcat, vt propriam suam exequatur; aut vt alijs gratificetur; aut ob timores & respectus humanos: aut si Deo quidem seruiat, sed intentione præcipue aliqua terrena, inani, aut mercenaria; aut cum aedia tædioque rerum eius obsequii, aut cum notabili segnitie, & laxitate in eisdem exequendis. Item peccatur contra præceptum de diligendo Deo ex toto corde, & ex tota mente, spiritu, fortitudine, & viribus cum vel ex incuria, passione, aut malitia cor ipsum in varias inordinatas affectiones est diuisum; anima multis sensuum perturbationibus, spiritus distractionibus ac diuagationibus inutilibus dat locum; vires verò & fortitudo in multas occupationes terrenas intendentes non satisfaciunt puritati & integritati dilectionis Dei.

QUARTO denique contra HUMILITATEM, reuerentiam, timorem, & subiectionem, siue obedientiam DEO debitam peccat, qui in DEVM arrogans est, sibi que ipsi: & meritis suis tribuit bona, quæ habet: aut ita de eis gloriatur, ac si DEI non essent: aut gratias pro eis non agit; aut falsa quadam libertate ita eisdem vtitur, quasi omnino suis; aut, si cogitet, ea esse maiora, quàm reuera sint; aut verbis inanibus de eis gloriatur, ob laudes proprias; aut in operibus, quæ facit, inanem hanc intentionem respiciat.

Circa secundum præceptum.

PRIMUM peccat cõtra hoc præceptum, qui per Deum aut eius Sanctos aut res sacras iurat: affirmando rem aliquam falsam, aut dubius de eius veritate, aut prius quàm id attendat; aut si promittat aliquid absque intentione adimplendi; aut promittat, quod malum est, aut non impleat bonum, quod promissit, aut si temerè & cum parua nominis Dei reuerentia iuret: vt silenter & ioco iurans, iurandi consuetudinem induat.

DEINDE peccat, qui Deum aut eius Sanctos blasphemat, aut aliquam eorum partem cum irrisione profert, aut Dei nomina alicui creaturæ attribuit; aut per creaturam aliquam iurat, quasi ei diuinitatis aliquid inesset: & similiter peccat grauissime, qui per idolu, aut falsum aliquem Prophetam iurat.

3.
Charitas.

4.
Humilitas.

1.
Iuramentum.

2.
Blasphemia.

3.
*Periurium.**Votum.*

TERTIO peccat, qui iuramentum, aut votum frangit, quod fecit: aut sine causa differt implere; aut sine rationabili causa dispensationem petit; aut de voto aut iuramento prudenter facto dolet; aut in eo seruando est negligens. Necessè est autem expressam facere mentionem votorum, & iuramentorum, quæ Religiosorum statui, aut Iudicum officio sunt annexa, vt cum iurant se seruaturus, aut operam duros, vt leges aliquæ & pragmaticæ seruentur; aut se non manifestaturos suarum consultationum secreta, & alia similia.

*Circatertiumpræceptum.*1.
Festa.

PRIMUM peccatur, si quis violet dies festos, exercendo opus aliquod seruire prohibitum, aut iubendo fieri, aut non impediendo eos, qui ipsius curæ sunt commissi & si ipsos dies præcipue solemniores, loco piorum operum expendat in actionibus prauis, quæ Deum offendunt.

2.
*Sacrum
Missæ.*

DEINDE, si absque rationabili causa totum Sacrum Missæ, aut notabile eius partem ipsis diebus festis audire prætermittat, aut si præsens est, voluntarie distrahat, aut exiguam adhibeat externam reuerentiam, aut garriat, aut quid aliud, quod talem locum dedecet in aliorum detrimentum faciat: & similiter si causa sit, cur alij sacro ipsi non intersint, aut eidem non attendant. Grauius tamen peccabit Sacerdos, qui in his fuerit negligens: & si sacrum ipsum cum exigua attentione, reuerentia, ac decentia, festinanter faciat, aut non bene verba proferat, aut diu sacrum facere omittat, quò vitam ducat laxiorem.

3.
*Decor Ec-
clesiæ.*

AD hoc ipsum mandatū referri possunt omnes irreuerentiæ & indecentiæ, quæ fiunt in locū sacrū, & ipsa diuina officia, vt si violetur ipsa Ecclesiæ, si non seruetur eius immunitas: si, quæ in ea fieri prohibita sunt, fiant: vt si tempore interdicti fiant, quæ fieri prohibentur, si quis excommunicatus aut suspensus illis intersit, aut Ecclesiæ censuras contemnat; aut Sanctorum reliquias, imagines, & alia sacra ornamenta contemptim tractet.

4.
*Oratio.
Sacramen-
ta.*

QUARTO peccat, qui diuinū officiū, aliaue orationes, ad quas tenetur, non orat; aut si sponte & volens in eis distrahat; aut verba transiliat; aut similia faciat, quæ attentionem impediunt. & similiter, si confessionis & communionis Sacramenta, nō suscipiantur, quando Ecclesiæ præceptū ad id obligat. & vniuersim, etiam cum ex præcepto ad hæc præstanda non tenetur peccat, qui ea præstet absq; attentione, integritate, & reuerentia ipsis debita.

5.
*ieiunia.
Concio.*

DENIQUE peccat, qui præscripta ieiunia, & abstinentioniam à cibis, præscriptis ab Ecclesiæ diebus non seruat. & qui ex ignauia, & pigritia, bonorū operum exercitationem intermitit: vt qui concionibus non interest; aut alijs rebus, quas Christiani communiter faciunt, ipse se subtrahit.

Circa

Circa Quartum præceptum.

P R I M U M peccat, qui carnales parentes non honorat in tribus, quæ illis debentur: *primum*, si non exhibeat illis reuerentiam & obseruantiam aut de illis absentibus malè loquatur; *deinde*, si in rebus licitis non obediat mandantibus; aut violenter, & minus reuerenter resistat reprehendentibus aut punientibus; denique si eos non alat, & in necessitate constitutos non adiuuet, siue ex proprijs suis necessaria subministrando, siue per seipsum in infirmitatibus constitutis inserviando, & in suis calamitatibus eos consolando; aut si vltimam eorum voluntatem in testamento, siue aliter expressam non exequatur: aut si negligat Deum pro illis orare. *denique*, si eos oderit; aut mortem eorum desideret, hæreditatem adeundi causa; aut propter aliquem alium finem: & econtrà si ita nimium eos diligit, vt propterea negligat, quæ Deus iubet; aut, vt faciat, inspirat.

D E I N D E peccat in Patres spirituales & Superiores Ecclesiasticos & sæculares, si in alijs tribus obligationi suæ desit. quia sc. minus reuerenter, & obseruante cum eis agit, & de absentibus, aut etiam presentibus malè loquitur; aut si eorū præceptis, legibus, & pragmaticis Iustis non obtemperet, nec monitis & correptionibus acquiescat: nec seruet regulas & statuta maiorum iuxta suum statum; aut denique si eos non adiuuet rebus illis, ad quas tenentur: reddendo sc. Ecclesiasticis constitutas decimas Dominis verò sæcularibus tributa, & vectigalia; aut reliqua, quæ illis debentur; & si fidelitatem suis dominis debitam non seruet in ijs rebus, quæ sunt ipsi commissæ: cūque grauius peccatum quando defectus hic in ijs admittitur, quæ pertinent ad commune bonū Ecclesiæ, reipublicæ, ciuitatis, religionis, aut familiæ, cuius ipse est membrum. Et vniuersim peccat, qui se gerit irreuerenter erga Seniores in aliqua dignitate constitutos, & qui in suos benefactores se ostendit ingratum.

T E R T I O peccat ipse parēs & superior, qui officijs & obligationibus suis erga filios & subditos non satisfacit, si eos odit, aut nimium diligit, si nimis asperè tractet, aut nimis eis indulgeat, si non doceat illos, quæ facere debent; aut non puniat, cū delinquant, aut in necessitatibus eis non subuenit, aut infirmos negligit; si eos non abstrahit à prauis socijs, & occasionibus, aut malo suo exemplo illos ad malum prouocat, aut eorum opera ad res prauas vitur.

H I C etiam est locus peccata exprimendi contra *quatuordecim opera misericordiæ*, quæ in necessitate constitutis exhibere tenemur, hoc enim nomine, quod illi in tali sint necessitate constituti, nos verò possimus illis subuenire, censetur quodammodo illis superiores: ac proinde, si quis hoc officium, cū possit præstare, negligat, peccat. Verbi gratia, si non visitet ægrotos, non suscipiat peregrinos, & ab alijs desertos, si non corrigat errantes & similia, quæ commodè facere potest.

1.
Parentibus
reuerentia.

Obedientia.
Amor debetur ordinatus.

2.
Magistratus.

3.
Parentum
peccata.

4.
Opera misericordiæ.

Circa quintum præceptum.

I.
Vicia propri
animæ & a
corporis.

PRIMUM contra hoc præceptum peccat, qui impatienter ac desperatè vitam suam odit, & mori cupit, aut seipsum interimere: ferens impatienter infirmitates, ac de ipso Deo conquerens, quòd eas ei mittat, aut non remoueat; aut si, ex huiusmodi commotione, violentas sibi manus iniiciat, aut sibi mala imprecetur; aut si nimio cibo, aut potu, aut escis sanitati noxijs, aut laboribus immoderatis & indiscretis vitam suam faciat breuiorè; ac denique si propriam animam macet, cōscientiam propriam conculcando, & bona dictamina inspirationesque Dei opprimendo, & suffocando; ac proinde in peccandi periculo se constituendo: præcipue si periculum sit moriendi in peccato mortali, quale est aggredi adulterium, furtum, aut vindictam cum magno periculo vitam in ea occasione amittendi.

2.
Proximi.

DEINDE in proximos peccat, qui cogitatione ac desiderio, odio eos prosequitur, optans eis mortem, aut vindictam sumere, & nocere eis, aut in corpore, honore, aut facultatibus.

Inuidia in
terna.

DEINDE peccat omnibus internis actibus inuidia: vt si de ijs, quæ prosperè eis eueniunt, tristetur, aut doleat; gaudeat verò de aduersis; dolore afficiatur, cum laudes eorum audit; exultat, cum intelligit eos contemni & parui fieri; & si internè oblectetur delectatione quadam morosa, cogitans vindictæ modos, & aduersos proximi euentus.

3.
Verborum.

TERTIO peccat, qui verba vindictæ iniuriōsa in proximum, à quo aliqua iniuria est affectus, effutit; siue in præsentem, siue in absentem, imprecando illi mala, irridendo, contemnendo, ignominiosa cognomina ei imponendo, contra eum murmurando, & occultos eius defectus aperiendo aut manifestos in faciem obijciendo: loquendo item in cholera, verba incomposita proferendo, aut pertinaciter in disputationibus contendendo, vt victor ipse euadat, alter verò succumbar, & conculcetur.

4.
Operum.

QUARTO peccat, qui ipso opere aliquem occidit, vulnerat, aut aliter indignè tractat contra iustitiam; aut aliquid, iniuriæ solius vliscendæ causā facit; aut in iudicium vocat, & ex odio petit vt puniatur; & qui bellum iniustum gerit, illudve fouet; qui lites, contentiones, seditiones & tumultus excitat; aut temerè aliquid facit, quod periculum & occasionem afferat detrimenti aliorum: vt si mittat sagittam temerè, nō attendens quòd illam iaciat: & qui non petit veniam ab eo, cui ipse intulit iniuriam: quando huiusmodi propriæ culpæ deprecatio necessaria est, ad ipsum offensum placandum; aut si ipse deprecandi proximo culpam, non ignoscat eo modo & tempore quo ita expedit; aut si ei loqui & alia amicitia signa exhibere dedignatur, cum aliorum scandalo.

QVINTO

QVINTO peccat, qui mandato suo, consilio, aut industria causa est, cur proximo aliquod detrimētum eueniat; aut id nō impedit, cū possit commodē: & nominatim Iudex ille peccat, qui innocentē aut reum damnat absque sufficienti probatione; aut grauius mulctat; quā delictum mereatur; aut ex animo malo, aut contra iuris dispositionem: & quicumque ei in hoc iudicio iniuste fauent, & assistunt. Medicus quoque & Infirmarius peccat, si eorum negligentia agrotus periclitetur.

DENIQVE contra hoc mandatum tendunt peccata omnia *scandali*, quibus animæ læduntur, & fauciantur; vt cum verbis, persuasionibus, consilijs, praua doctrina, malisq; exemplis ad peccandum inducuntur: aut cū quis præuenire & impedire potuit, ac debuit peccata, & non fecit: aut quando suā incuriā & negligentia aliquis moritur sine Baptismo, aut Confessione, aut Communione, aut Vnctione extrema. Ac denique qui aliorum praua opera laudans & approbans, occasionē dat illis in eis persistendi, & progrediendi.

Circa sextum Præceptum

PRIMUM opere ipso peccatur in varijs speciebus. nam *fornicatio* est cum libera; *adulterium* cum coniugata; *stuprum* cum virgine incestum cum cognata; *sacrilegium* verò cum religiosa, aut habente votum Castitatis; si complex sit eiusdem sexus, est peccatum *Sodomiticum*; si cum bestia est *bestialitas*; si secum ipse, est *molles aut pollutio*. Peccata verò, quæ iam subiiciemus, ad has species reducuntur.

DEINDE peccatur malo vsu quinque sensuum. Nam *Visu* peccat, qui aspiceat, quæ ad libidinem prouocant, præcipue res ipsas turpes, aut huiusmodi publicas actiones; aut legit libros de hoc argumento: *Auditu* peccat, qui audiēdis turpibus verbis, aut musicis inhonestis delectatur: & multo magis peccat, qui talia dicit: *Odoratu & Gusu* peccat, qui olfacit, comedit, aut bibit ea quæ prouocant ad luxuriam: *Tactu* peccat, qui seipsum vel alium tangit tactibus libidinosis, osculis & similibus; & qui sese exornat, vt elegans esse videatur; si in his omnibus sensuum delectationem tanquam finem respiciat. Grauius verò peccat, qui rationibus, promissis, aut muneribus per se alium sollicitat ad peccandum; aut tertium alium adhibet, vt internuntium: quia hic, præter propriam culpam, etiam scandalizat eos, qui ad peccatum non propendunt.

TERTIO peccatur *cogitatione*, ac desiderio hoc peccatum opere perficiendi; aut oblectatione de inhonestis rebus cogitandi: quæ appellatur delectatio *morosa*; aut si insurgentes turpes motus non reperimantur, aut incidentibus tentationibus non statim resistatur, aut non euitando occa-

4.
Aliena peccata.

Iudex.
Medicus.

5.
Scandala.

1.
Luxuria species.

2.
Abusus sensuum.

3.
Morosa delectatio.

siones periculosas, sociosq; perniciosos; nec se pramuniendo remedio Sacramentorum.

4.
Coniugum
peccata.

CONIUGATI peccant, tum non reddendo mutuò debitum coniugale; tum dum reddunt, non seruando modum & circumstantias ad decentiam necessarias; aut si extra ipsum Matrimonij vsum tactibus, aut aliter pollutionis periculo se exponunt; aut si inordinatè sese mutuò diligant; aut contrà mutuò se odio prosequantur, nec debito amore inter se agant.

Circa septimum Præceptum.

1.
Iniustitie
peccata.

PRIMUM peccat, qui *re ipsa*, quod alienum est, furatur; aut contra iustitiam retinet, aut vendendo, & emendo decipit alium, siue quoad rei substantiam, siue in quantitate, qualitate, aut pretio; in contractibus vsurarijs, cambijs iniustis; in simonia, cum Sacra res pretio aliquo venduntur, aut emuntur; in sacrilegio, cum aliquid ex templo accipitur, aut decimæ debitæ non soluuntur; quando tributa iusta non penduntur; qui bona alijs communia sibi vsurpat; qui, cum aliquid inueniunt, sibi illud seruant, nõ quærentes legitimum Dominum: qui non soluit stipendia; aut mercedē quibus hæc debentur & qui cum legitimā accipiat mercedē, non tamen laborat vt par est; & qui cum reuera nõ sit pauper, talē tamen se fingit, vt eleemosynā accipiat; & qui inter ludendum, colludentem decipit; aut cum eo ludit, qui non habet propria, quæ lusi exponat; & qui quodvis detrimentū proximi rebus infert, aut iniustā sententiā eū dānando, aut votū & suffragiū suū nõ ei dādo, in rebus quas prætendit: cum sit alijs dignus & benè meritis. Et vniuersim peccat quicumq; per illicita media, periuria, fraudes, prensationes, lites aliquid habere conatur. & qui nimia tributa & vectigalia subditis imponit.

2.
Auaritia.

DEINDE peccat *auaritia* seu inordinatā rerum temporalium cupiditate, qua desiderat accipere & retinere aliena, sua verò non distribuere, etiam quando oportet, ob paritatem & tenacitatem: nominatim verò non dare eleemosynas pauperibus, atiam grauius indigentibus, cum possēt eas commodè largiri; & cum nec mutuò quidem vult dare, etiam in graui necessitate constitutis.

3.
Prodigalitas.

TERTIÒ contrà peccat, qui nimia *prodigalitate* facultates suas superflue in pompis mundanis effundit, quæ suprà ipsius statum sunt: vt in conuiuijs, vestimentis, lufibus, & nimijs in domo & familia sua expensis: quas pompas vt conseruet, & mutuū accipit, & ad vsuram, non habens vnde satisfaciat.

4.
Religiosi.

QUI voto paupertatis religiosæ tenentur, peccant, si absque sui Prælati licentia aliquid sibi vsurpent, aut alienent, abscondant, aut re ipsi pro-

hibita

hibita vrantur, aut modo quodam proprietario ex inordinato affectu interiori. Et vniuersim quicumque pretium manusve aliquod accipit ratione officij, aut muneris, quod gratis exercere tenetur; aut si amplius accipiant, quam à iusta lege sit constitutum: aut denique si lege illis sit prohibitum aliquod munus accipere, & tamen accipiant.

Ad hoc præceptum alia peccata reduci possunt furti spiritualis, vt si quis Deo gloriam auferat, sibi que illam præ superbia aut inani gloria tribuat; & qui prodigit gratiam, charitatem, & spiritus diuitias ob alicuius mortalis peccati cupiditatem; & qui tempus, quod in Dei seruitio esset expendendum, leuiter & frustra consumit; negligitque debitum soluere, quod pro suis peccatis & gratitudine beneficiorum acceptorum debet.

Circa octauum Præceptum.

P R I M V M peccat cogitatione, qui temere de proximorum dictis & factis iudicat, aut male de illis suspicatur, in peiorem partem, absque sufficienti causa, res eorum interpretando, aut interius aliquas fraudes contra eos machinando.

VERBO deinde peccat, qui falsum contra proximum dicit testimonium: & nominatim, si id faciat in iudicio accusando, denunciando, aut puniendo innocentem aut defendendo, & patrocinando reo; qui etiam tacet veritatem, ad quam manifestandam tenetur; aut respondet æquiuocè, vt Iudicem decipiat. Et quicumque dicit perniciosum mendacium in detrimentum animæ, honoris, famæ proximi; & qui quod verum quidem, sed secretum erat, alijs manifestauit; aut si promississet secretum se seruaturum: & qui delectatur audiendis detractionibus, & murmurationibus aliorum; aut eas non impedit, cum possit: & in ijs omnibus etiam peccatur, de quibus circa quintum præceptum diximus.

TERTIO peccatur contra hoc præceptum omnibus dolis & fictionibus, quæ tendunt ad proximum decipiendum: quales sunt hypocrisis, qua quis querit haberi Sanctus, adulationes, blanditiæ, & promissiones, quæ ficto animo fiunt inania & iocosa mendacia, facetiæ, sales, scurrilitates, & omne genus otiosorum verborum.

DENIQUE peccat, qui se ipsum mentiando infamat, etiam præ timore cruciatuum; aut verum quidē dicendo, sed sine necessitate, & in detrimentum suæ familiæ, aut communitatis, in qua manet aut contra, quærendo ambitiosè honores nimios, & dignitates, quibus aut est indignus, aut prauis medijs, aut in aliorum detrimentum eas querit: vsurpando sibi loca potiora, nec reuerentiam debitam alijs exhibendo, nec receptos ciuitatis mores seruando.

Munera.

5.
Spiritualis iniustitia.

1.
Præsumptio iudicium.

2.
Mendacium.

Secretum.

Detractionis.

3.
Fraudes verborum.

4.
Se infamans aut eleuans.

Peccato-

Peccatorum circumstantias esse exprimendas.

CIRCA eadem præcepta sunt etiam inuestigandæ circumstantiæ peccatorum: eò quod sit necesse, omnes illas in Confessione exprimere, quæ mutant speciem, aut eam notabiliter aggrauant. Hæ autem communiter reducuntur ad septem.

S. Tho. 1. 2.

q. 7. a. 3.

1.

Persona.

Complex.

2.
Quantitas.3.
Modus.4.
Tempus.5.
Locus.6.
Finis.7.
Auxilia.

PRI^{MA} est circumstantia **PERSONÆ** peccantis, propter quam expedit, initio confessionis explicare penitentem vitæ suæ statum, nisi Confessarius prius id sciret: dicendo verbi gratia, se esse Sacerdotem, aut Religiosum, aut Prælatum; aut si peccatum admisit post acceptum à Deo infigne aliquod beneficium, ob magnam, quam tunc prodit, ingratitudinem. Circumstantia quoque complicitis est aperienda: nam in materia sensualitatis & iniuriæ multum hinc excrescit gravitas culpæ: non est tamen exprimendum eius nomen, si ex hoc eius culpa aperitur, & potest à Confessario cognosci.

SECUN^{DA} circumstantia est **QUANTITAS**, siue dampnum corporis, aut spiritus proximo subsecutum: exprimendo scilicet quod furto sustulerit centum, aut mille, aut artificij instrumentum, quo vitam ille suam sustentabat; aut si aliorum scandalum inde est ortum.

TERTIA circumstantia est **MODUS**, quoad intensiorem scilicet vim, aut vehementiam, qua peccatum ipsum perpetratur: nam in materia odij & rancoris in proximum solet hic modus indicium esse & causa grauissimarum turbationum.

QUARTA circumstantia est **TEMPORIS**, diei scilicet in quo patratum peccatum: quia est præcipua solennitatis, & DURATIONIS ipsius culpæ: nam si ea est longa, malitiæ augmentum, & multiplicationem peccatorum afferre solet: & si proveniat ex antiqua & inueterata iam consuetudine, defectum indicat propositi emendationis.

QUINTA circumstantia est **LOCI SACRI**, cum est specialis in eum irreuerentia, aut si fiat coram Sacratissimo Sacramento; aut cum fit Sacrum.

SEXTA est circumstantia **FINIS**, siue causæ, cur fiat peccatum quæ ex intentione adiungitur operi: grauior enim est culpa, si murmures de proximo, ut vindictam sumas; quam, si familiaris colloquij causa.

SEPTIMA denique circumstantia est **AUXILIORVM**, quæ ad peccati executionem adhibentur: maxime si alij ad peccandum incitentur; aut ij vocentur in auxilium, qui ratione officij, aut muneris sui impedire illud deberent.

DENIQUE quemadmodum Christus D. N. vult legem suam ita integrè seruari,

seruari, vt nec iota vnum, aut vnus apex prætereat; hoc est ita omnia præcepta seruari, vt neque eorum minimum per *iota* significatū, nec exigua circumstantia significata per *apicem*, negligatur: ita maximè est operæ pretium confiteri quicquid delictum est: nec iota, nec apice prætermisiss, sed expresse, omnibus *speciebus* peccatorum, quas in ipsis præceptis indicauimus, & integro eorum *numero* in singulis speciebus & *circumstantiis* omnibus, quæ illa comitantur: ita vt quisque faciat quod MORALITER poterit, ad omnia in memoriam reuocanda. DEVS enim nunquam obligat ad impossibile, nec vult homines anxijis scrupulis irretire, neque enim confessionem instituit ad animas intricandas, sed ad extricandas, & expediendas.

*Accurate
sed mortali-
ter confi-
tendum.*

NOTA.

CAPVT VII.

DVPLEX CONFESSIO, PARTICVLARIS, ET
totius vitæ Generalis: quibus temporibus vtraque fa-
cienda: & monita quadam, vt recte
illæ fiant.

Vm diuinum de vita nostra iudicium esse nobis debeat exemplar eius, quod nos facere debemus: opere pretium erit considerare: quemadmodum duplex est extremum Dei iudicium, alterum *particulare* in fine vitæ vniuscuiusque, in quo vltima definitiua, & irreuocabilis sententia fertur, alterum vniuersale in fine mundi: vt, quæ prius prolata erat sententia: ratificetur & confirmetur. Ita esse duplicem Confessionem in iudicio sacramentali, alteram, omnium peccatorum, quæ prius non erant confessæ: in qua prima sententia profertur irreuocabilis, quemadmodum supra est dictum: alteram generalem omnium etiam peccatorum totius antea vitæ, licet iam antea essent confessæ: vt prima sententia, quæ de ijs fuit prolata, ratificetur magis & confirmetur. Sed hæc Confessio nunquam est sub præcepto. nam Christus ipse Dominus eiusque Ecclesia nunquā obligat ad Confessionem peccatorum nisi semel, exceptis tamen tribus casibus. *Primus* est, quando in particulari Confessione aliquod mortale peccatum non fuit manifestatum præ pudore aut ignorantia affectata, aut ob neglectū Conscientiæ examen, cum certo periculo quod propterea Confessio non esset futura integra. *Secundus* est, quando particularis Confessio facta fuit absque vero dolore, & firmo proposito ea deferendi; aut si iussisset Confessarius restituere bona, aut honore, quæ abstulit, aut deferere occasione peccandi, ad quod tenebatur: & quamuis dixerit se id facturū: non tamen habuit verū propositum exe-

*Duplex iu-
dicium.*

*I.
Generalis
Confessio
quando sit
sub præ-
cepto.*

2.

Tom. 1.

Tt

quendi.

3.

Generalis
confessio in
Morse.

a Iob. 35. 14.
Lib. 25. Mo-
ral. c. 5.

In conuersi-
one vita.

Utilitates
eiusdem.
Tract. 1. c.
19. §. 1.
b Baruch. 4.
28.

1.

c Exod. 22. 1.
1 Reg. 1. 6
d Luc. 19. 8.
Qui verita-
tem commisit,
addat con-
silia.

2.

quendi. *Tertius* casus est quando Confessarius non habuit sufficientem iurisdictionem absoluedi à peccatis. In his enim tribus casibus necessarium est repetenda Confessio de peccatis aliàs confessis: quod prior illa non fuerit recta; ac proinde sententia in ea prolata fuerit inanis. Et duobus primis casibus repetenda sunt omnes Confessiones factae post ultimam recte factam; & exprimenda culpa in eis admissa, ob talem defectum.

EXTRA hos casus, etsi nulla sit obligatio Generalem Confessionem instituendi: solet tamen DEVS noster speciali vocatione & inspiratione nos permouere ad eam faciendam duobus potissimum temporibus: *alterum* est, cum nos videmus in periculo mortis constitutos. cum enim imminet diuinum iudicium, in quo vniuersim reddenda est ratio omnium, quae gessimus in toto vitae decursu: prudentiae omnino erit, illud praeuire facto alio generali iudicio Sacramentali, in quo fiat generalis Confessio de omnibus peccatis totius antea vitae: ut maiori cum securitate coram diuino tribunali comparere possimus, iuxta illud cuiusdam amici Iob dictum: *a Iudicare coram illo, & expecta eum: nam*, S. Gregorio teste, eo securius licebit supremi Iudicis aduentum expectare: quod fueris sollicitior in iudicando te ipsum in eius conspectu.

Alterum tempus est, cum aliquot elapsi sunt anni vitae valde inordinatae & laxioris, in qua multae fuerunt reciduae, aut tepiditates prolixiores: si enim tunc efficaciori vocatione impellat cor DEVS, ad perfectam valde conuersionem, & vitae illius mutationem, praeclarum ad eam principium, & solidum erit fundamentum generalem confessionem valdeque exactam de omnibus peccatis, usque ad id temporis commissis, instituere. Valde enim delectatur DEVS (ut alibi est dictum) si dum ad ipsum *b conuertaris, decies tantum* facias, atque ab eo *errans* discessisti, ut non solum facias, quod necessarium omnino est ad veram tuam conuersionem; sed sponte etiam addas, quicquid opus est ad hoc, ut illa sit valde perfecta. neque enim magnum quid est, si in hoc excedas limites tuae obligationis: qui toties aliàs defecisti in ijs, ad quae tenebaris. Et cum lex antiqua iusserit, eum, qui *c conuenerat* esset, *quatuor pro una reddere*; & CHRISTVS ipse Dominus Noster, Zachari zelum laudauerit, quod *d redderet quadruplum, si quem defraudasset*, rationi consentaneum erit: ut, qui honorem, quem Deo debebas, Deo furatus fueris: eum in quadruplum restituas. ut ideo non satis tibi sit, confessionem praecipiam facere; sed eam etiam addas, quae est consilij.

Et cum Saluator tuus non satis sibi esse voluerit, id tantum facere, quod ad culparum tuarum remissionem erat necessarium; sed redemptionem suam fecerit valde copiosam: imitare etiam illum, copiosam hanc addendo confessionem, qua gloriosae eius redemptionis fructus copiosior tibi

commu-

communicetur. Quod valdè est conforme eiusdem Redemptoris nostri spiritui, quem ostendit in huius Sacramenti institutione: potestatem faciens, vt supra est dictum, eadem peccata sapius confitendi, & ab eisdem absolendi: vt copiosior gratia applicaretur, qua anima purificatur & perficitur.

PRÆTEREA: si cupis feruenter incipere: expedit rem aggredi à glorio-
sa aliqua tui ipsius victoria, quæ per huiusmodi confessionem obtinetur: qua (vt supra perpendimus) pudor ille superatur, qui oritur ex omnium peccatorum manifestatione. non tunc solum, quando ad eorum veniam impetrandam, id est necessarium, sed etiam ad maiorem tui ipsius humiliationem; triumphumque ex tua superbia ducendum, & profundiores humilitatis radices iaciendas.

NAM, si totius vitæ anteactæ peccata simul ante oculos proponas: permoueberis ad maiorem cognitionem, tuique ipsius detestationem; & ad maiorem cognitionem misericordiæ Dei, qui tam diu te sustinuerit: ipseque dolor peccatorum vehementior erit: cum tot videas miseras, quæ illum excitent. Hac eadem via certior tibi facis & securiorem peccatorum veniam, & salutem tuam: id enim significare voluit Sapiens, cum dixit: *e de propitiato peccato noli esse sine metu; & si ne ferearis usque ad mortem iustificari*. Denique si vitam nouam, eamque valdè perfectam inchoare intendas: par est exuere omnino vitam veterem, & semel rationes cum Deo tuo concludens, nouum imposterum librum rationum incipere, iuxta illud Michæ: *g de caluare, & tondere super filios deliciarum: dilata caluitium tuum sicut aquila: quoniam captiui ducti sunt ab hostibus tuis*, quasi dixerit: quemadmodum aquila omnes antiquas plumas, nulla prius retenta, exuit, vt nouas recuperans, volare melius possit, ita debes te omnibus superioris vitæ maleactæ operibus exspoliare, faciendo Confessionem quandam ita dilataram, vt omnia complectatur, quæ in veteri vita tibi acciderunt, vt sic reddat tibi Deus *filios deliciarum tuarum*, sanctas scilicet cogitationes, & affectus pristinos; & h repleat in bonis desideria tua, renouando, vt aquila iuuentutem tuam, ad sic nouam hanc vitam inchoandam.

Ob has quinque rationes & causas constanti consuetudine receptum est in Religionibus: (vt S. Bonauentura aduertit) vt in ipso primo Religionis ingressu confessionem generalem totius vitæ præteritæ instituat, qui statum Religiosum vult amplecti: vt sic, omnibus i veteris hominis operibus te exuat, & nouum induat, qui secundum DEVM creatur, iam incipiat Deo inferuire. Idem porro meritò facerent, qui in seculo manentes feruens suæ conuersionis initium habere desiderant: imitantes Sanctum illū Regem, qui dicebat Deo: *recogitabo tibi omnes annos meos in*

Christus su
pererogauit.

3.
Vince spiritum
te ipsum.

4.
Collecta
peccata plura
compungit.

e Eccl. 5. 5.
scap. 18. 22.
5.

g Mich. 1. 15.
Renouare
ut aquila.

h Psal. 102.
5.

In Spec. dis
cip. p. 1. c. 1.
i Ephes. 4.
22.

k Isai. 38. 15

Examen.

Contritio.

Annua
confessio.Non semper
repetenda
Confessio.Confessio
necessaria
in morte.

Eccl 3. 7

ante Sa-
cramenta

amaritudine anime meae. Tibi, inquit, ad tuam scilicet gloriam; & quia tu haec mea recogitatione delectaris; ut qui in tuo conspectu omnia videntis verfer; ut tibi satisficiam, quem meis peccatis offendi; tibi que vivere incipiam, non verò amplius mihi, quemadmodum haecenus vixi. Hoc itaque spiritu cogitare, & iterum recogitare debes omnes annos vitae tuae: non simul, & quasi in cumulo omnes, sed singulos: examinando primum quae in vno anno tibi euenerunt; & postea, quae in altero: & sic deinceps. discurrendo quoque mente per *loca, officia, occupationes, occasiones, & socios* quos habuisti: non tamen aliorum vitam & facta inuestigando. non enim ait Scriptura, ut aliorum annos recogites, sed tuos. cui cogitationi adiungendus est dolor tantae amaritudo animae: quae prauam quamcunque cogitationem, aut voluntatem ex carne tunc ortam omnino demergat.

Ob easdem causas recepta etiam est laudabilis consuetudo in aliquibus Religionibus: (& in nostra Societate talis est lex) ut singulis annis, aut etiam singulis semestribus generalis Confessio instituitur ab vltima generali quae facta erat: ad supplendos si qui forte fuissent defectus in particularibus: ut quasi de nouo, & maiori feruore spiritus via perfectionis inchoetur.

EXTRA praedictos casus caute omnino agendum est circa generalium Confessionum repetitionem: ut nec facile fiant, nec consulatur. solent enim huiusmodi repetitiones potius nocere scrupulosis; praecipue personis melancholicis, & foeminis, & ijs, qui magnum lutum irarum, & carnis voluptatum euoluere deberent. ex quibus noxij valde vapores exsurgerent, & emanarent. Ideoque securius est, postquam semel rite facta est huiusmodi peccatorum Confessio, ea deslere: quoad particularia verò quae in eis fuerunt, penitus obliuioni mandare.

§. I. Confessiones particulares.

DE particularibus Confessionibus res est satis nota, quibus temporibus eam faciendi, peccatori incumbat obligatio. Si enim diuinum ius attendamus, solum obligat praecipuum confessionis, quando adest peccatum mortale, idque in duobus temporibus. PRIMUM est articulus mortis, aut irobabile eius periculum. si enim eo tempore huic praecipuo non satisfiat: non superest aliud, quo impleri possit: ideoque periculo se exponit peccator moriendi, priusquam ei satisficiat, *a qui autem amat periculum* (ut ait Sapiens) *in eo peribit.* ALTERVM tempus est Sacrae communionis, ad quam, (si Confessarius adsit) non sufficit etiam Contritio: sed Confessio etiam fieri debet, ut suo loco dicemus. Quod si Sacerdos ex legitima aliqua causa Sacrum faceret, antequam confiteri posset mortale peccatum, cuius erat reus:

decla-

declarauit Sacrum concilium Tridentinum eum debere *quam primum confiteri*. Quod aliqui Doctores etiam ad seculares omnes extendunt. In alio etiam casu obligabit praeceptum confessionis: quando scilicet ea medium esset necessarium ad grauissimam aliquam *tentationem* superandam, aut imminuentem lapsum praenueniendum, ei videlicet, qui experientia didicisset, se hoc medio, huiusmodi lapsum euitare. Verum huiusmodi casus rarus est, nec obligatio huiusmodi est propria Confessionis: eadem enim obligatio erit, ineumbendi orationi, aut ieiunium seruandi: quando id esset ad similem finem necessarium.

PRÆTER hæc tempora statuit Ecclesia Sancta, omnes debere ad minimum semel in anno confiteri: quemadmodum ordinariè faciunt, etiam qui valde sunt tepidi, in hebdomada Sancta. cum enim circa idem tempus obliget praeceptum Sacrae communionis: eodem tempore vtrique praecepto volunt satisfacere. Quod si ex necessaria aliqua causa annus totus transiret absque confessione, manet tamen semper obligatio huic praecepto satisfaciendi. non enim est simile de audiendo *sacro*, aut seruando *ieiunio*, quod si seruari non potest die praescripto, non superest obligatio praestandi, eo elapso, quod praescriptum erat, sed est simile praecepto de soluendis *debitis*: cui, si ad praescriptum diem & terminum non satisfiat, necesse est primo quoque tempore, quo solui poterit, reddi. Vult enim Ecclesia Sancta non differri ultra annum, redditionem huius debiti peccatorum nostrorum Deo, eademque per hoc Sacramentum reconciliationem.

SED Christiani, qui profectus sui spiritualis aliquam curam gerunt, non satis habent, quod huic praecepto satis faciant: sed student etiam singulis mensibus confiteri, imbecillitatem suam & inconstantiam agnoscetes. Nam (vt ait Ecclesiasticus) *b sicut luna mutantur*: quæ dum incipit decrefcere, & aliquid de sua luce amittere, *c minuitur in confirmatione*, quasi diceret, non desistit, donec omnino lumen amittat; ita homines, cum incipiunt in peccata venialia labi, non sistunt donec in aliquod ruant mortale. quod (vt S. Gregorius ait) pondere suo ad aliud & aliud trahit: nisi poenitentia praeueniatur. Qui tamen, quemadmodum in huiusmodi defectione lunam imitantur; ita volunt etiam in bono eandem imitari. vt sicut ipsa, postquam lumen omnino amisit, sensim illud recuperare incipit, ita vt singulis mensibus noua luna oriatur: ita ipsi reparare studeant & renouare singulis mensibus lumen gratiae per sacram Confessionem. Ad eum morem, quo DEVS olim iubeat, in principio mensis, prima scilicet die celebrari festa d. *Neomenia*; hoc est nouae lunae, *qua dies erat clangoris & tubarum*. ad quod etiam Dauid hortabatur dicens: *c buccinate in neomenia tuba in insigni die solennitatis vestre: quia praeceptum in Israel est, & iudicium Deo Jacob*. Quem in modum

est. 13. c. 7
Nauar in
Manu. c. 2.
n. 8
in tentatio
ne.

Semel in
anno obli-
gat etiam
post Pascha

b Eccl. 27. 12
cc. 43. 7.
Lib. 25. Mo-
ral c. 6.
Conf. sso
mensuum.

d Num. 29. 1
e Psal 80. 4

*In fiftis.**Officiuana
confessio.**In spec. disc.
p. 3. in Regu-
lis Nouit. c.
3. De refor-
mat. Nouit.
c. 12.**Mortalia
statio con-
ficienda.**Contritio
incerta.**In spec. disc.
p. 2. c. 3. §
de refor. No-
uit. c. 12.*

I.

Reuerentia.

merito deberes festum diem singulis mensibus celebrare: vt præteritum decrementum noua luce reparares, exercendo in te ipsum iudicium per sacram confessionem; & petendo à Deo peccatorum remissionem. quia is est insignis dies solénitatis, qua noster Saluator multum delectatur. Et nihilominus etiam est valde expediens, dies Ecclesiæ solenniores hac solennitate celebrare: vt magis Deo placere studeas,

Quod si maiores progressus in spiritu facere cupias: ad rem erit, sacram confessionem decimo quinto, aut octauo quoque die frequentare, ad maiorem puritatem obtinendam, & gratiæ lumen cum maiori firmitate conseruandam: acquiescendo prudentis Confessarij directioni. Sanctus Bonauentura ait: magnam esse felicitatem, quotidie aut tertio quoque die confiteri. Quamuis hoc Sacerdotibus potius, Missam quotidie celebrantibus, aut religiosis de magna cordis puritate sollicitis, conuenit: qui cœlesti lumine illustrati intra se ipsos etiam minimas culpas notant, quemadmodum solis radius efficit, vt minimi atomi in aëre videantur; & dolor sensusque, quo ex eis afficiuntur, inuitat & impellit ad hoc remedium frequentandum. Si tamen sis timoratus, & contingat impingere in aliquod mortale peccatum, aut de eo dubites: non prius dormitum te conferre deberes, quam illud, si possibile esset, omnino confitereris. Si enim incumbere non auderes, habens in sinu aut ipso lecto serpentem: quomodo audebis cum mortali peccato in anima somno te dedere? Nam esto; vera contritio sit sufficiens ad peccati remissionem, quemadmodum supra est dictum: sed quis nouit an talis dolor ad veram contritionem pertingat? Cum igitur adeo sit facile, & in promptu medium, quo damnum hoc reparetur: prudentiæ est, statim illud adhibere, vt sis securior

§. 2. Monita pro Confessione.

VT Confessiones, siue generales sint, siue particulares; siue ex præcepto, siue ex consilio, vtiliter fiant: conditiones illæ sunt adhibendæ, quas Doctores communiter indicant: quarum aliquas hic enumerabimus, quas S. Bonauentura diuersis in locis plurimum commendat.

PRIMA est magna interior & exterior erga confessarium **REVERENTIA**, atque si pœnitens coram ipso Christo Domino, quem Confessarius refert, compareret; & cum ipse, dum absoluit, non dicat: **DEVS** te absoluat, sed: ego absoluo te, nomine scilicet Christi: par est, te cum eo loqui, tanquam cum ipso Christo. Cum etiam tanta reuerentia iudicibus & senatoribus in suis subsellijs sedentibus exhibeatur, eò quòd Regiam ipsam personam ibigerant: quanto ergo maiorem exhibere oportet ijs, qui **DEI**

per-

personam in hoc iudicio gerunt; oportet itaq; te reum agnoscentem, detecto capite, vultuq; inclinato, & oculis, sicut publicanus ille, demissis, vtrūq; genu flectere; verbisq; vti quæ magnā ostendant reuerentiā. Nec tamen satis tibi esse existimare debes, eam reuerentiā, quæ ex hac cogitatione oritur: sed excitanda quoq; est viua fides, qua supremum ipsum Iudicem, Deū trinum & vnum præsentem ibi esse cernas; audientem, quæ dicis; & quæ facis, aspicientem: non solum exterius, sed interius etiam in corde; & ita cōfiteri corā Cōfessario debes: vt id ipsum multò magis corā ipso met Deo præsentem facias. viuida enim hæc consideratio non solum te ad reuerentiā exhibendam impellet; sed etiam ad omnia, quæ nosti, plenè & clarè manifestanda; atque si ipsimet Deo, qui melius omnia nouit, quàm tu ea aperires. Licebit etiam præsentem illos duos testes intueri: qui in animæ tuæ iudicio postea comparebunt: custodē scilicet *Angelum*, & hostem tuum *Demonem*: vt alterius præsentia spiritum tibi addat, ad dicendum, quod oportet; alterius verò, timorem incutiat, ne ijs desis, quæ facere teneris; tacendo scilicet, aut faciendo aliquid, quod possit idē hostis postea tibi obijcere.

Dei præsentia.

Angelus.
Demon.

2.

Pura intentio.

Hinc secunda oritur conditio, *PVRITAS* scilicet intentionis in omnibus, quæ ibi sis facturus, aut dicturus: non solum cum ipsam Confessionem auspicas, sed in toto quoque eius decursu. Non loquor hic de crassa illa intentione eorum, qui ad confessionem accedunt spiritu quodam feruili, timore scilicet infamiæ, aut excommunicationis: qui nihil aliud in hoc quærunt, quàm vt Ecclesiæ præcepto exteriori illa actione satisficiant; aut vtfaciant, quod vident omnes facere: ne minoris ipsi, quàm alij fiant; Tales enim manifestum dant indicium, quàm parui faciant animæ suæ salutem: cui in eo opere primum locum non attribuunt. Sed quamuis bona intentione sineque sancto, quem illa requirit eam auspicaris: attendendum est tamen, (vt Sanctus Bonauentura monet) ne gloria inanis sese ingerat, vt bonam cupias apud confessorium tuum opinionem obtinere, eò quod aptè de tuis peccatis confitearis, aut ex bono opere, quod occasione aperiendi superbiam, siue inanem gloriam, quam ex eo habuisti, refers; aut dum beneficium à Deo acceptum narras, vt tuam ingratitudinem fitearis; aut si aliquis hypocrisis gradus inseratur, cum tuum peccatum nimium exaggeras, vt humilis iudicaris. Nam Sanctus BERNARDVS dixit; esse fictam quandam confessionem, cum quis multa mala de se dicit; vt non tam veritati, quàm humilitati id tribuatur.

De grad. humil.

Breuitas.

Ex pura hac intentione tertia oritur conditio, vt confessio *VERBIS* fiat quàm *BREVISSIMIS*, absque detrimento tamen veritatis, & claritatis, ita vt tria, quæ superflua sunt in verbis reiiciantur. *Primum* ne multa generalia dicantur, quæ non alium fructum afferunt, quàm defatigare Confessarios,

& vt

Existentur
generalia.

2.
sub Condi-
tione.

3.
Historia.

4.
Ordo.

Graviora
prius expli-
ca.

Refert Dif-
cipulus.

5.
Contritio.

a Ose 14. 3.
b Leuit. 1. 5

& vt plurimum aliqua falsa inuoluunt, vt si quis confiteretur: peccauit quin- que sensibus, & in septem peccatis capitalibus, & in quatuordecim miseri- cordiæ operibus. *Secundum*, confiteri quædam sub conditione, quæ omnino essent omittenda. vt si quis diceret: si iuravi, si hoc dixi, si illud feci: hæc e- nim non sunt materia absolutionis: Nam licet esses certus, te ea non fecisse: posses verè ea dicere. quare solùm sunt talia dicenda, quando verè de eis dubitatur. *Tertium* est, narrare historias, aut narratiunculas, quæ ad culpam declarandam parùm, aut nihil conferunt: & vt plurimum talibus multa noua culpæ inferuntur: quæ cedunt in detrimentum tertij, aut ipsius Con- fessarij audientis, aut pœnitentis ea narrantis.

HANC verborum breuitatem iuuat quarta conditio ORDO scilicet & CONNEXIO in aperiendis peccatis: seruando scilicet decem Decalogi mandatorum ordinem, aut septem capitalium peccatorum, aut distributio- nem in cogitationes, verba, & opera. quamuis bonum sit consilium, si qua res sit grauis, & quæ præ alijs pœnitentem premar, aut maiorem afferat pu- dorem, ab huiusmodi re Confessionem inchoare: vincendo scilicet statim in ipso initio maximum, quem habeat hostem: ex cuius victoria expedi- tior postea sit cum reliquis hostibus congressus. Nam si culpa huiusmodi grauior humano aliquo respectu ad finem Confessionis reijciatur: quia ti- mor, qui statim non vincitur; augetur; fortè crescat adeò vt obstruat os, ne manifestetur, aut explicetur, vt oportet: quæadmodum euenisse fertur mi- sero cuidam homini, quem confitentem aspiciēbat vir quidam Sanctus, qui in spiritu vidit, ex ore pœnitentis, prout ille peccata sua confitebatur, pro- dire plures bufones: & cum magnus quidam iam iam ad os peruenisset, vt exiret, tantam ille difficultatem sensit, vt iterum deglutiret. in quo mo- mēto reliqui omnes, qui exiuerāt, iterum sunt per os ingressi. Ex qua visio- ne intellexit vir Sanctus: peccatorem illum timore aut pudore victum, graue aliquod peccatum reticuisse: quamobrem reliqua iam confessa in a- nima remansisse, ob defectum integræ confessionis.

DENIQUE plurimum refert, si sacrificium cordis contriti & humiliati verba externa ita comitetur, vt peccata ipsa cum magno pudore, dolore, ac sentu exprimantur; Confessioque ipsa sit instar beneficij illius, quod Oseas Propheta a vitulos labiorum nostrorum appellat. Nam quemadmodum in an- tiqua lege, b vitulus, qui in holocaustum offerebatur; primum immolabatur, de- inde detracta pelle, artus eius infrusta concidebantur: quæ lota super altare ordina- bantur, & Sacerdotes subiciebant in altari ignem, donec omnia adolerent in suauē odorem Domino: Ita etiam cum hoc Sacramentum suscipere vis, Deo offers quoddam holocaustum: immolas vitulum, quando contritionis cultro pec- catum detestaris, & occidis opera veteris hominis; excorias autem, aut pel-

lem de-

lem detrahis, cum tuæ conscientia occulta aperis; eius omnes partes *conci-*
dis, quando tua peccata singulatim ac distinctè declaras; eas verò *lauas*,
quando confessioni lacrymas, & cordis gemitus adiungis; super *altare* col-
locas, quando magna fiducia ea omnia in Christi Seruatoris nostri miseri-
cordiam proijcis. Sacerdos struem *lignorum* componit, quando rebus tuis
ordinem adhibet, suisq; exhortationibus ac reprehensionibus te ad gratiã,
quam speras, recipiendam disponit: *ignem* subijcit, quando te absoluit: nam
absolutione sua ignem tibi communicat Spiritus S. qui vrit & cõsumit ini-
quitates tuas; afflat verò *odor* Deo suauissimus, quando cõtriti tui & humi-
litati cordis sacrificium in confessione acceptat; & cùm post eam laudas illũ
& glorificas, milleq; agis gratias ob collatum tibi beneficium. O Deus infi-
nite, cui adeò bene olet hoc sacrificium in virtute eius, quod vnigena filius
tuus pro nostra tibi obtulit reparatione: concede mihi, vt eo spiritu illud
tibi offeram, vt tua placeatur ira; meque repleas tua misericordia, Amen.

CAPVT VIII.

QVA RATIONE DEVS PER CONFESSARIOS

adiuuat, ad magnas Confessionis difficultates superandas:

*quales ipsi Confessarij esse debeant; & quam eis-
dem poenitentes ipsi subiectionem
debeant.*

QVONIAM POENITENTIA plena est difficultatib⁹, quæ partim
proueniunt à *Damone*; partim ab ipsa nostra *natura* ad malum
propensa, vel praua consuetudine corrupta; partim denique ab
ipsomet *opere*, q̃ arduũ ex se est, ac difficile: voluit Christus D.
N. prouidentia suæ suauitatē & efficacitatē ostendere, prospici-
endo de auxilijs ad has omnes difficultates superandas. idq; interdũ præstat
per se ipsum solũ, interdũ verò per ipsos Confessariõs, quos tanquam in-
strumenta adhibet, nõ solũ ad remittenda peccata, cùm absoluunt; sed et-
iam vt poenitentibus auxilio sint, ad omne genus tentationũ, & difficulta-
tum quas sentiũt, superãdas. nam aliquas sentiunt, quæ illos retrahũt, ne ad
confessionē accedant; alias, quæ ineptos illos faciunt, ne in ipsa confessione
se gerant, vt oportet: & ita inutilis illis reddatur confessio. Primæ illæ diffi-
cultates à Sathana sunt adinuenta, ob graue eius odium in ipsam confessio-
nem: in qua experitur, suas machinationes dissolui. Cùm itaque aduertit, a-
liquem ipsius tyrannidem fugientem agere de facienda confessione: excitat
in eum internorum hostium manum, qui ipsum deterreant, & auertant:
qualis est *pudor* aperiendi sua peccata, vt diximus: *timor* reprehensionum,

*Confessio
ardua.*

a Exod. 14. 14.

Anxietas
penitentis.

Exod. 14. 16.

aut correptionum, & penitentiarum, affectus inordinatus ad ea, quæ propriarum culparum occasionem præbent; repugnantia in iisdem deferendis & mutandis moribus. Ex his inquam alijsque timoribus agmen congregat instar illius Pharaonis, eiusque militum, per quos statuit persequi eos, quos diuina vocatio intendit ex tenebrosa peccati Aegypto liberare: iamque prope sunt, ut rubrum penitentiae mare ingrediantur. Quid verò magnus Deus noster ad eos protegendos, & ijs difficultatibus expediendos facit aliud, quam quod a *Angelus* ille faciebat, *quid deducebat Israelitas*? qui cum sua columna nubis, tanquam murum se inter castra Aegyptiorum & castra Israel collocauit; ita ut Aegyptij toto noctis tempore, ad eos accedere non valerent, donec *Moyſes* virga sua mare diuideret, & ingressi essent filii Israel per mediū siccū maris. & tunc Angelus se subtraxit, ut Aegyptii, ingrederentur, ibique omnes summergerentur. Quid enim aliud hoc est, quam pulcherrima quædam effigies eius curæ, quam magni consilij Angelus Christus Seruator noster gerit circa eorum protectionē, quos vocat, & ut peccatum deferant, inspirat: quos supernæ suæ protectionis nube tanquam muro quodam circumdat, prohibetque furiam & impetum hostium, conantium bona eorum desideria impedire; ac remouet obstacula omnia, quæ eum egressum prohibent.

Quoties enim euenit, ut, quem Deus vocat, peccator in angustijs & anxietate magna, qualis fuit populi Hebraei, constitutum se videat, hinc à Pharaone eiusque militibus, inde verò ab horrendo mari eiusque fluctibus obfessum: si tentationibus consentiat, quæ à penitentia illū retrahunt, videt suam perniciem: redit enim ad Aegyptiacam seruitutem: Quod si eas fugiat, & penitentiae mare ingrediatur: vehementer timet, & ab eius amaritudine, fluctuumque terribilitate terretur & cogitatione apprehendit, se in eis submergendū. Sed in ijs angustijs constituto adest diuina misericordia, nube suæ protectionis, & virga suæ omnipotentie, quam tradit ducibus à se constitutis *Moyſi* & *Aaron*, qui Sacerdotes significant, quibus iurisdictionē, & iudiciariam virgam in hoc penitentiae Sacramento tradidit, cum magna potentia ad mare diuidendum, transitumque facilem reddendū penitentibus, desiderantibus saluare animas suas: ut ita securè per hoc mare (ut supra est dictum) pertranscant: ut ipsi victores, hostes verò, qui ipsos persequantur, victi permaneant. Et quemadmodum *Moyſes* primum populi illius animos verbo erigebat, postmodū verò mare virga aperuit: ita prudens confessorius afflictum peccatorem erigit, ne in ea anxietate animo deiiciatur, dicens illi: ne hostium furorem pertimescas: Deus est illis potentior, ille te vocauit, & ex Aegypto eduxit: ille defendet te ab ijs, qui contendunt ad suā te seruitutē retrahere: nunc eos vides viuentes, & erectos: post paululū submersos videbis, & extinctos. Ne horreas maris amaritudinem: est. n. mare

rubrum

rubrum, Christi sanguine tinctum pro tuis peccatis; & ut te ab eis munda-
ret, effuso. Cum igitur celestis hic tuus medicus horrendam adeo amari-
tudinē, ut tuis infirmitatibus mederetur, gustavit: quid multum erit, si & tu
particulam aliquam delibes, ut sanitati restituaris? non hoc mare ingrede-
ris, ut in eo moriaris; sed ut viuas: nam peccato mori, est Deo vivere. nec
semper tibi in mari est permanendum: sed per illud ad terram promissionis
transeundum. Breui tempore labor hic finietur; eiusque fructu citò dele-
ctaberis. His & similibus alijs rationibus, quas Deus suggerit confessario,
dans vim & virtutem eius verbis, animum ille poenitentis erigit; manum-
que operi admovent ad aggrediendum impellit: ut timorem deponat. Et
tantus nonnunquam est lacrymarum, & singultuum feruor, quem Domi-
nus noster poenitenti tunc communicat, ut Sacramenti efficacitatem illi
manifestet: ut omnes repugnantia ac timores, quibus antea conceiebatur,
quali submersi esse videantur. & ipsi met hostes clamare videntur, sicut tūc
Aegyptij: *b fugiamus Israel: Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* & cita re-
vera est, pugna enim, quæ in Sacramento agitur, verè est pugna Dei: siquidē
ipsum causā suscipitur. & ipse ad pugnandum exit pro nobis, datque forti-
tudinem necessariam, ut gloriolam reportemus victoriam, & evanescant
tentationes, quæ nos ab huius Sacramenti usu prohibebant. & ut magis nūc
eius frequentatione delectemur, quam ante illud fugere studebamus.

§. 1. *Quaratione cor emolliatur & extricetur.*

ALIA tentationes ac difficultates non minus importunæ affligere
solent poenitentes, etiam quilibet ad confessionem accedunt; du-
ritia scilicet cordis, quam secum afferunt: ut potè sine dolore & sensu pecca-
torum suorum: aut quia nō satis proprium, viuumque sibi formant conce-
ptum aut estimationem peccati lethalis; nec satis assequuntur supplicia, quæ
illud promeretur; nec bona, quæ destruit; nec iniuriā, quam infert Deo: aut
quia cor hominis vehemēti aliqua passione victū tenetur; aut inordinatæ
alicui sensuali affectioni, cupiditati, aut vindictæ sese tradidit. & quamvis
hinc deferere eam vellent; ut cum fructu confiterentur: inde tamen non se
satis expediunt, aut statuunt id efficaciter velle. Sed in his etiam difficul-
tibus solet Dominus noster Sacramenti virtutē ostendere; & corda etiam
saxis duriora emollire, ac reddere teneriora. iaciendo illis inspirationes
aliquas, cum sua peccata manifestant; aut verbis ipsorum Confessariorum,
quæ diuinæ omnipotentia sunt instrumenta, ad huiusmodi mutationes fa-
ciendas, quemadmodum Moyses eadem a virga, qua mare rubrum diuisit,
percutit, mandante Deo, *petram durissimam, & b egressæ sunt ex ea aqua*
largissima: per quam aquam (ait S. Gregorius Nyssenus) significari poeniten-
tiam, ex qua viua gratia aqua fluit, in virtute c *petra viua Christi Domini,*

b Exod. 14.
15.

1.
Duritia
cordis.

a Exod. 17.5
b Num.

20. 11.
Lib. de vita
Moyse, seu
de vita per-
fecta c. 1.
or. 10. 4.

Vu 2

qui

d Ioan. 7. 38.
e Cap. 4. 14

e Num. 20. 8
Sacerdotes
orient.

f Num. 20.
6. 11.

Timor.

g Eccl. 3. 27.

Amor.

Crux Christi.

Serm in se-
ria & maio-
ris hebdom-
h Matt. 27.

52.

2.
i Isa. 59. 1.
Perseueran-
tia.

k Marc. 14.
72.

l Luc. 22. 6
Tr. off. 1. c. 12

m Job. 28. 6
1. b. 3. Mo-
1. c. 3. & 4

qui nostri remedij causa percussus est in cruce. Est enim adeo potens eius virtus, ut ex cordibus petra durioribus d' profluere faciat, *aquas viuas*, e fontemq; illius aqua, quæ salu in vitam eternam. dicit enim confessarij, quod olim Moyse, & Aaron dixit: *e loquimini ad petram* & illa dabit aquam. Ad duas petras loqui debent Confessarij, ut voti compotes fiant. Primum ad petram viuam Christum D. N. humiliter supplicantes, ut cor illud durum emolliat, gratiaque sua aquam ei largiri dignetur: quemadmodum Moyse & Aaron primum preces ad Deum fuderunt, dicentes: *f Domine Deus aperi populo huic thesaurum, fontē aqua viua*. Collocata verò fiducia sua in Saluatoris ipsius misericordia, debent mox ad duram peccatoris petram loqui: *his eam virga percutientes*: proponentes scil. duplex genus rationum, timoris, & amoris. TIMORIS erunt reuocando illis in memoriam mortem, iudicium, infernum, & reliqua temporalia & æterna supplicia, quæ Deus rebellibus, durisque cordibus minatur; & periculum, in quo versantur in ea incidendi: propterea enim Ecclesiasticus dixit: *g cor durum male habebit in nouissimo*. & *qui amat periculum, in eo peribit*, absque vlllo remedio. AMORIS rationes erunt: proponendo illis æterna præmia, beneficia diuina, spiritualia & temporalia bona, quæ Deus suis amicis communicat; & super omnia percutient corda virga Crucis Christi: proponentes eis: quanta passus ipse fuerit pro nostris peccatis: passionis enim Christi memoria usque hodie (ut S. Bernardus ait) *h terrā mouet, petras scindit, aperit monumenta*: quia facit tremere & emollescere terrena, & dura corda: *tremant* scilicet iudicia Dei, *scindantur* contritione; confessione verò *aperiantur*: ut ad nouam resurgant vitam.

CUM igitur i non sit abbreviata manus Domini nec passionis Christi D. virtus hebetata: non est cur abiiciatur fiducia, quod hos effectus per confessarium sit in hoc Sacramento effectura. Quemadmodum tamen Moyse, etiam si primo ictu non eduxit aquam ex petra, non propterea animum & confidentiam abiecit, sed secundum adhibuit ictum: & tunc erupit aqua valde copiose: ita etiam nō abiciet animum Confessarius, si prima ratio, quam attulerit, cor penitentis non emolliuerit: sed addenda est secunda, & tertia: quia cum ipse minus cogitauerit, aderit Deus, qui interno ictu erumpere faciat fontem lacrymarum. Nam neque Petrus ad primum galli cantum conuersus est; sed ad secundum k recordatus verbi quod dixerat ei Iesus: a quo tūc interius tactus, l *stetit amare*. Quid igitur aliud sunt verba, & monita Confessarij, nisi (quod supra insinuauimus) galli cantus, qui sopore oppressum peccatorem excitat; & cor eius durum emollit, non propria virtute, sed illius Domini, qui dixit: *m quis dedit gallo intelligentiam*? DEVS est ait S. Gregorius) qui Concionatori & Confessario inspirat verba dicenda, & modum siue actionem indicendo: ut vtilitatem penitentibus affe-

rant.

rant. Neque enim eadem rationes & verba sunt omnibus dicenda, nec eadem ratione & modo: sed iuxta poenitentis dispositionem, & necessitatem. Et quemadmodum gallus media ipsa nocte fortio rem & longio rem edit vocem; mane breuiorem & molliorem: ita peccatoribus, maioribus miserijs immerfis rationes sunt proponenda, quæ timorem & terrorem incutiant: vt ita excitentur; alijs verò maiorem rerum Dei lucem habentibus, satis erit insinuare molliores aliquas suauioresque rationes. Vniuersim tamen eum ordinem meritò seruabunt, dum cor durū pulsant: vt etiam si primi pulsus, & ictus sint ex rationibus, quæ timorem incutiant: addantur tamen etiam alia, quæ excitent amorem: aqua enim contritionis non facile erumpit ad primos illos ictus, nisi accedant secundi: & vtrique conferunt ad infirmorum vulnera curanda: applicando scilicet, exemplo pij n *Samaritani*, *vinum*, quod mordet; & *oleum*, quod lenit.

ALIAS difficultates habet ipsa Confessio: quia interdum, quamuis cor sit iam tenerum: est tamen ita intricatum, vt non sciat se expedire, & aperire quæ habet: siue id proueniat ex ignorantia rerum aliquarum, quas nō intelligit; aut quia illa sunt multæ, & ex seipsis obuolutæ, & intricatæ: aut denique, quia passio & affectus facile in rebus proprijs iudiciū rationis obfuscat. ideoq; cælesti auxilio & fauore ad eas extricandas, & explicandas est opus. Propterea enim ipse Dominus dixit: *oprauum esse cor omnium, & inscrutabile: quis agnoscat illud: ego Dominus scrutans cor, & probans renes*: hoc est examinās occultissima quæque. Id quod solet Deus in hoc Sacramento per ipsos Confessarios efficere: quibus cæleste lumen largitur, vt conscientias extricare & explicare possint, ad sanandum. Ad eos enim pertinet aperire etiam *duos illos libros*, ex quibus iudicium hoc peragitur: librum scilicet *legis*: cuius partem, quæ poenitentem concernit, iuxta illius statum & officiū, declarant; simul adiuvantes eum, ad librum suæ *conscientiæ* aperiendum: interrogando, quæ ad rem esse iudicabunt; eiusque dubijs respondendo, & rationibus cōvincendo: vt à suis erroribus ille discadat. Nam quemadmodum tempore Iosue p *Sacerdotes cum tubis Iubilei, & populus cum armis suis*, ex mandato Dei, circumierunt ciuitatem *Iericho* sex diebus: septimo vero die, cum *Sacerdotes clangerebunt buccinis, & totus Israel vociferaretur, muri ciuitatis illico corruerunt; & statim ascendit vnusquisque per locum, qui contra se erat: & ceperunt ciuitatem, & interfecerunt omnia, quæ erant in ea: & urbem ipsam, & omnia quæ erant in ea succederunt*. Ita ad expugnandum cor aliquod irretitum, cuius muri sunt peccata, habitatores verò *passiones & cupiditates*: necesse est, conuenire *Sacerdotes & poenitentes*; & septies ac sepius conscientiam illam circumire, inuestigantes, quicquid in ea latet *sepius* peccatorum capitalium, & circumstantiarum eorum: ita vt nihil supersit occultum, quando autem post hoc examen illa om-

Discretio.

Vinum &
oleum.
n. Luc. 10. 34.

3.

Iere 17. 9.

Confessarii
Illuminant
poenitentē.p. Iosue 6.
6. &c.Peccata
muri.Passiones
ciuitatis.

*Pœnitentis
clamor.*

*Sacerdotis
buccinæ.*

*Castrorum
acies orde-
nata.*

*In Spec. di-
cip. p. 2. c. 3.*

*Conscientia
manifesta-
tio.*

*Collat. 2.
cap. 11.*

*S. Petri
consilia.*

*Epist. 1. ad
Iacob. frat.
Domini.
Vide Canis.
c. de Confess.
§. 5.*

nia innotuerint: debent pœnitentes os aperire, & magno tenu ea conite-
ri: ipsi verò Confessarij *buccinis* clangent iubilæi, proferentes scilicet sen-
tentiam absolutionis: cuius virtutem muri corruunt, & peccata evanescent.
Hoc verò impedimento aded diffiçili sublato, liber patet ingressus ad cor-
illud; & iugulandos omnes eius habitatores, qui viui supererant: abscindē-
dos scilicet habitus & consuetudines vitiorum, passionēs ipsas, & effrenes
cupiditates, ad succendenda quæcunque earum erant occasiones, & fomē-
ta. Cum gratia enim Sacramenti, quæ peccatorum murum euertit, ingreditur
virtutum moralium & infusarum agmen, sequentium ducem suam *chari-
tatem*: quibus omnibus prælium incundum est contra omnia vitia, & passio-
nes; vnaquæque earum rectâ tendente ad vincendum, & mortificandum vi-
tium sibi contrarium.

Ad hoc etiam, auxilium præstant Confessarij, non solum absolutionis
sententiâ, sed *exhortationibus* etiam, monitis, & consilijs, quæ suggerunt
aduersus tentationes; alijsq; medijs, quæ ad passionēs vincendas adhibent,
& applicant: Nam hæc verba buccinæ sunt, quæ hostes terrent; milites ve-
rò, contra illos tendentes, animant. Ac propterea (vt S. Bonauentura mo-
net) in confessione, dum aperiuntur culpæ; licet etiam referre Confessario
internas & externas tentationes nobis importunas: valdè enim horrent
dæmones, ac tremunt, si eas Confessario pœnitens aperiat, & DEVS D.N.
Confessarium adiuuat, ac dirigit: vt apta & ad rem accommodata reme-
dia, ad eas vincendas, adhibeat. Et quemadmodum humilis peccatorum
Confessio pœnitentem disponit, vt DEVS illa remittat: ita humilis tenta-
tionum manifestatio multum confert ad hoc, vt DEVS illas remoueat, aut
copiosiore det gratiam ad eas vincendas; humilitatem & fidelitatem eas
manifestantis earundem victoria remunerando: quemadmodum Sanctus
quidam senex Serapion affirmavit, qui, (vt refert Cassianus) cum esset iu-
nior, graui gulæ tentatione pulsabatur: quam dum Abbati suo aperuisset,
respondit Abbas: confide fili: absoluit te ab hac captiuitate, etiam me ta-
cente, Confessio tua. Id quod prodigioso quodam signo DEVS imple com-
probauit: cum enim Abbas loqueretur, eccelampas accensa de sinu Sera-
pionis procedens, ita locum repleuit odore sulphureo, vt vehementia for-
toris ipsius vix in eo residere eos permitteret: quæ lampas testimonio fuit
ardentis prius in eius corde passionis: quæ ita fuit extincta, atque in perpetuum
conscopita: vt non solum postea non senserit, se ea passione pulsari:
sed neque amplius venerit in memoriam. Hanc admonitionem aliasq; ad-
mirandas dabat S. Apostolus Petrus fidelibus (quemadmodum S. Clemens
eius discipulus refert) his verbis: Instruebat B. Petrus, actus suæ vitæ omni
hora custo dire, & omni loco Deum respicere: cogitationes malas cordi suo

adue-

aduenientes mox ad Christum allidere, & Sacerdotibus Domini manifestare. In his tribus consilijs summa consistit totius perfectionis vitæ spiritualis, ideoque merito ea hic coniunxi.

§. 2. *Qualis esse debeat Confessarius.*

EX dictis facile conijci potest, quanti referat bonum eligere Confessarium, *scientia, & conscientia*, ut dicitur, sapientem & sanctum. Nam licet in alijs Sacramentis non multum noceat suscipienti, quod eorum minister ignarus sit, aut improbus; modò veram formam & materiam nouerit, in quibus eorū essentia consistit. In Sacramento tamen poenitentiae, quod fit in forma iudicij, plurimum refert, iudicem esse sapientem & rectum: *sapientem*, ut causas nouerit iudicandas, & peccatorum grauitatem cum omnibus circumstantijs *rectum*, ne humanis respectibus, aut temporalibus lucris flectatur: & ne passione aliqua aut inordinato affectu excæcatus, licere iudicet, quod non licet; aut contra: aut absolutionem tribuat indigno, ex quo facile proueniet vtriusque damnatio: nam *a si cæcus cæco ducatum præstet, ambo in foveam cadent.* Nam Confessarius peribit ob malè præstitum officium; & poenitens remanet in suo peccato, ob defectum dispositionis ad Absolutionem recipiendam. Et qui existimat se absolutum, in maiori versatur periculo: quia non ager de nouo remedio quærendo.

PLVRIMUM præterea refert, eum esse sapientem, sanctum, strenuum & expertum. non enim eius officium finitur absolutione peccatorum: sed debet etiam esse Magister & Dux animarum; & Medicus infirmitatum internarum, quæ ex peccatis oriuntur: debet nosse remedia cōuenientia applicare: cautus esse in reprehendendo, in poenitentibus iniungendis, in bonorum operum exercitijs consulendis; & rebus alijs, de quibus mox dicemus. Ad quæ omnia multū iuuant, scientia, virtus, & experientia. Et quamuis DEVS prouidentia suā, Cōfessarij & Magistri spiritualis defectus suppleat, quando prudenter, & bona intentione eligitur: quia sufficiens & aptus existimatur: si tamen negligenter, nullaque ratione habita, an sit aptus nec ne? aut certè studio is eligatur: qui blandiri nouerit, & auribus seruire; seque tuo palato accommodare. non erit mirum, si DEVS permittat, eum decipi, teq; decipere: quæ admodum per Ezechielem Prophetam minatus est: *b Homo de domo Israel, qui posuerit immundicias suas in corde suo, & venerit ad Prophetam interrogans per eum me, cupiens per eum voluntatem meam cognoscere: ego Dominus respondebo ei in multitudine immundiciarum suarum, permittens Prophetam errare, & illum decipere. & iuxta iniquitatem interrogantis sic iniquitas Prophetæ erit: c & si populus parietem ex crudis lateribus adificat, Prophetæ vero linit eum luto absque paleis, ego imbrē inundantem & pregrandes lapides dabo desuper irruentes, ut cadat: & complebo indignationem meam in pariete, & in eo quo linit eum*

absque

Confessarius sapiens sit & rectus.

*a Mat. 15. 14
Luc. 6. 39.*

Confessarij delectus.

*b Ezech. 14
4. 9.*

*c Ezech. 13
o.
S. Greg. 18.
Moral. c. 14.*

absque temperamento. Quamobrem, si parietem ex crudis lateribus extruxisti, dans locum peccatis ob lucra terrena: ne quærito Confessarium, qui lutum obducatur, occultetur, aut approbet; nec Prophetam, qui voluntatem divinam flectere nitatur, & incuruare: ut voluntati tuæ illam accommodet. Nam permittet Deus te inuenire talem Prophetam, qualem quæris: sed id fiet cum manifesto tuo detrimento. quia mittet Deus super te imbres graues, & lapides præggrandes tentationum & calamitatum, quibus omnia tua consilia dissiperet; & bona, quæ sperabas destruat: & finis fortè erit tua damnatio. Quare itaque Confessarium, & Prophetam facultatibus illis ornatū, quas supra retulimus, qui possit ac nouerit cum dexteritate uti clauibus, quas à Deo habet; fortique sit animo ac imperterritus ad percutiendum cor tuum semel & iterum virga sua. ut quemadmodum Moyses aquam viam ex duro lapide eliciat; magnaque constantia ac vigilantia sapius circumbeat, muros tuæ conscientia, tantaque fortitudine buccina clangat, ut eos deiciat; & hostes in eo latentes prodire faciat, & animum tibi ad pugnam contra eos addat, proba (inquit Origenes) prius medicum, cui debeas causam languoris & peccata tua exponere; qui sciat infirmari cum infirmante, & flere, cum flente; qui condolendi, & compatiendi nouerit disciplinam: sitque adeo eruditus, & misericors; ut, si quid consilij dederit, facias, & sequaris: ut sanus euadas. Elige (ait Sanctus Basilius) virum virtutis exemplaris, magnæ scientiæ, virum integrum, relaxationis hostem, ab omni auaritia alienum, negotijs secularibus non se immiscens, ad animæ tuæ bonum procurandum propensum: quem lucrum non flectat, qui inani gloria non euanescat, qui ambitione non trahatur, cui nihil sit præstantius honore Dei: cuius causâ vultum potentis non metuat, nec in vno puncto suo desit officio. Et cum Confessarius debeat simul esse cōsiliarius, elige (ait Sanctus Ambrosius) virum, qui virtute & scientia te eminenter excedat; noueritque præsentibus periculis occurrere, futura præuenire, de imminetibus admonere, dubia & argumenta tua soluere, & in tempore remedia adhibere: nec solum consilio sed etiam industriâ te iuuare: ac denique talem, de quo possis dicere: si mala mihi euenerint, per illum sustineo: sequor enim benè consulentem: & confido in Deo, me non erraturum, si eius consilium sequar. & si quando, utpote homo, ex inaduertentia contingat errare: Deus eius errorem conuertet mihi in salutem. quia Iudex est misericors, qui, cum instituerit Confessionis tribunal, non id fecit, ut nos illaquearet: sed ut solueret: ac propterea ad ipsum spectat reparare errores, in quos fideles eius ministri sana intentione inciderint.

Ex his intelligitur plurimum referre, ut semper sit idē Confessarius: nec ad singulas Confessiones nouus quærat. Nam si cupidi salutis corporis

volunt

Tract. 2. c. 9.

*Homil. 2. in
Psalm. 37.*

*Serm. de
Abdicatione
Colum. 3.*

*Lib. 1. Offic.
cap. 8.*

volunt semper eundem corporis Medicum in suis morbis adhibere: quia ille optime nouit ipsorum complexionem: quanto magis erit consonum rationi, si de animæ tuæ salute sis sollicitus, semper habere eundem spirituales Medicum, qui propensiones tuas, & vulnerum radices perspectas habeat: ac proinde rectius aptiusque remedium adhibeat. Et si Confessarius debet simul esse consiliarius, etiam expedit, semper esse eundem, minori enim tuo & suo labore tibi consulere poterit: eò enim respexit Ecclesiasticus, cum dixit *d Et si multi pacifici sint tibi & amici: consiliarius tamen tibi unus sit de mille*: ut scilicet vnum habeas stabilem, cum quo omnia tua conferas, & cuius sequaris ductu, qui & sit electus ex mille. nam semper quod pretiosum, est raram: ac propterea debes illum non mutare, si tuo desiderio votisque conformem inueneris. fortè enim tam aptum alium non inuenies. Præterea: si confessarius idem sit semper, cum maiori prudentia præscribere tibi poterit: quàm frequenter, tuis rebus ita exigentibus, accedendum tibi sit ad hoc Sacramentum: & tempore monere, si fortè ex ignauia id facere omittas; & reprehendere tarditatem tuam, recidiam & similes alios defectus: & animare, ut in bonis exercitijs progressum facias. aliaque officia præstare Ducis & Magistris spiritus propria, quæ superius indicata fuerunt.

Est tamen & illud meritò obseruandum: (quod etiam in eodem loco insinuauimus) ut cum huiusmodi cōfessarium fueris nactus, postquam tua peccata ei aperueris: offeras te generosa quadam ac resignata voluntate, ad præstandum quicquid ille iniunxerit, & in bonum animæ tuæ constituerit, etiam si arduum ac, difficile videatur: persuadens tibi, talem Confessarium nihil iniuncturum, nisi prudenter, & quod iustum sit. Quare feruentissimo animo dices ei, quod Saulus Deo in sua conuersione: *e Domine quid me vis facere?* statue, quod volueris: paratus enim sum, quicquid constitueris, exequi. Non debes (ait S. Bernardus) esse sicut aliqui, voluntatis suæ nimis tenaces: qui desiderant audire à Confessario, quod Christus D. N. dixit cuidam cæco: *quid vis ut faciam tibi?* ut scilicet ipse Confessarius accomodet se in ijs, quæ officij sui sunt, voluntari & palato pœnitentis. Quemadmodum superbus Naaman, profectus ad Prophetam Eliseum, ut curaretur à lepra, existimabat, Prophetam ad ipsum exiturum, ac dicturum: quomodo vis, ut te curem: se verò responsurum: hoc volo, ut *g manu tua tangas locum lepræ, & sic cures*. Prophetam autem ex Dei reuelatione cognoscens exiguam Naaman resignationem, nec expedire, ea ratione ipsum sanari: non eam adhibuit, sed præscripsit alteram, iussitque, *lauari septies in Iordane*. Ut ex hoc intelligas: cum ad confessarium accedis, ut à culpis & inordinatis affectionibus cures: non debere te desiderare, ut ille tibi dicat: *quid vis, ut faciam*

*Confessarius
rei. nendus
quia Medi-
cus & consi-
liarius.*

d Eccl. 6, 6.

*Et Exactor
opis.*

Tract. c. 29.

*Pœnitens sit
resignatus.*

*e Act. 9, 6.
Serm. de
conuers. S.
Pauli,
Luca 18, 41*

g 4. Reg. 5, 1

tibi. si enim verus ille est Dei Propheta, quemadmodum fuit Eliseus, animae tuae bonum desiderans, dicet quod magis tibi expedit: etiamsi arduum sit, ac doleat. alioquin periculo te exponis, quemadmodum Naaman, remanendi in tua lepra, contemnendo Confessoris tui iudicium & prescriptum, utpote iudicio tuo contrarium. Quod si quando prudens Confessarius imbecillitatis tuae rationem habendam iudicet, ideoque iudicio tuo se accommodet, ac dicat: *quid vis ut faciam tibi?* quam vis poenitentiam tibi prescribi? qua via vis deduci? debes potius te humiliare, & de tua imbecillitate erubescere: & in fervore spiritus respondere ei: non veni huc, ut fiat quod ego volo; sed quod mihi prescribetur, & Deus de me voluerit, illud sequar & amplectar.

CAPVT IX.

HVMILITER ET SINE EXCVSATIONIBVS AUDIENDAM ESSE CONFESSARIJ CORREPTIONEM; & CUIVSQVE AMICI, QUI EX CHARITATE DE NOSTRIS DEFECTIBUS NOS ADMONET.

P R I M U M, in quo poenitens reuerentiam erga suum Confessarium & subiectionem ostendere debet, illud est: ut postquam sua peccata aperuerit, humiliter & in silentio reprehensiones & monita Confessarii audiat, iuxta consilium Ecclesiastici dicentis: *a audit tacens: & pro reuerentia & humilitate, quam in hoc ostendis, accedet tibi bona gratia.* Quae enim gratia melior ea, quae in hoc Sacramento communicatur, valdeq; excellenter obtinetur, cum Confessarii admonitio & correptio humiliter auditur? Sed quoniam haec reuerentia, animique demissio erga Confessarium non est soli confessioni adstricta; est vero maximi momenti ad Christianam perfectionem consequendam, de ea nunc in tota sua latitudine & extensione agemus.

P R A E M I T T I M U S tamen hoc fundamentum: quoniam sacramentalis Confessio proprie non nisi eas culpas complectitur, quas poenitens agnoscit, & emendare desiderat: praeter quas tamen alias habet sibi ignotas, aut quas emendare non curat: necessariam fuisse *correctionem fraternam*: cuius finis est, proximum cum prudentia & charitate de his defectibus admonere, ut se emendet: iuxta admirandum illud Ecclesiastici consilium: *b corripe amicum, ne forte non intellexerit, se peccasse, & dicat: non feci; aut, si intellexerit, & fecerit: ne iterum addat facere. Corripe amicum: sapienter enim sit commissio, & de inquitur.* Vera autem amicitia ostenditur: dum is corripitur ob male acta

a Eccl. 32. 9.

Fraterna
correptio.

b Eccl. 19. 13.

ut ea cuitet. Correptio enim (teste S. Thoma) est proprius actus charitatis; & unum ex operibus misericordie spiritualis, quo subuenitur pauperibus, & in primis animabus eleemosyna tanto praestantiori omnibus corporalibus, quanto ipsa anima corpus, & bonum aeternum excedit corporale, praecipue, quia pauperes & corpore infirmi miseria suam agnoscunt, & de medio quaerendo sunt solliciti; spiritu vero pauperes & infirmi, saepe existimant se diuites esse ac sanos; aut, si paupertatem & infirmitatem suam perspectam habent, adeo illa delectantur, ut non sint de medicina quaerenda solliciti. Ideoque nisi aliquis alius ex charitate eam illis offerat, perirent illi irreparabiliter.

Hoc apparebit in triplici hominum genere, qui peccant, nec de reparandis suis defectibus cogitant: quos tamen, per correptionem admonitos emendant. Nam quidam sunt, qui ex nimio feruore & zelo, ex inaduertentia & indiscretè aliqua faciunt, existimantes esse bona: quae tamen valde à rectitudine aberrant. Et sic solent Tyrones, & parum in via perfectionis versari impingere, ut apparuit in Apostolis, cum nouitij essent in schola nostri Redemptoris. Sanctus enim Petrus indiscretò quodam feruore opposuit se & impedire voluit Christi Domini Passionem, dicens: *c absit à te Domine: non erit tibi hoc;* & lotionem suorum pedum, dicens: *d non laua-bis mihi pedes in aeternum;* & filij Zebedei voluerunt *e ignem de caelo descendere, & consumere illos, qui ipsos non receperant.* Et alij ad Christum accesserunt multum sibi placentes, quod *f Damonia sibi subicerentur.* Et alia g contende-bant inter se, *quis eorum videretur esse maior:* semper autem diuinus ipse Magister eos corripuit, & erroris admonuit. Ne autem existimes Tyrones tantum hoc nomine impingere, accipe exempla valde antiquorum & perfectorum. Nam S. Petrus cum iam gerere se tanquam Ecclesiae caput, bono zelo *h segregabat se à gentibus,* ne Iudeos turbaret: cuius tamen socius & amicus Paulus eum corripuit; *quia reprehensibilis erat.* Moyses quoque in se solum totius populi gubernationem suscipiebat, donec Iethro focer eius illum corripuit, dicens: *i non bonam rem facis: ultra vires tuas est negotium, & solus illud non poteris sustinere.* Quod si duo luminaria nouae & antiquae legis, admonitione opus habuerunt: quis tantum sibi attribueret audeat, ut ea se non indigere existimet, etiam si antiquissimus sit, sapiens, & sanctus?

ALII sunt imperfectiores, qui à proprio amore & vehementi aliqua passione raptati, in aliquos defectus incidunt; quos vel non aduertunt, vel parui faciunt. Nam (ut ait S. Gregor.) proprius amor excacat oculos rationis; ne malum, quod faciunt, videant. Nam ut communi prouerbio dicitur: qui amat, etiam quod turpe est, pulchrum iudicat. Ex quo fit, ut facilius videamus aliorum defectus, quam nostros: quia ad eos videndos non sunt

2. 2. 9. 33. 4. 1.

Triplices errores.

I.

Zelus indiscretus.

c Mat. 16. 22.
d Ioan. 13. 8.
Luc. 9. 54.f c. 10. 17.
g c. 22. 24.

Etiam in senioribus.

h Gal. 2. 11.

i Exod. 18. 18.

Homil. 4. in Ezech.

2.

Amor proprius.

2 Reg. 11.
12.

oculi nostri amore proprio excæcati; nec trahem passionis habent, quæ illorum aspectum prohibeat. Necesse igitur est, vt superiores atque amici, qui candidè, & sinceris oculis tuos defectus aspiciunt, te moneant & corripiant: vt & tu, eosdem aduertens, emendare studeas. Quem enim non terreat Regis Davidis lapsus in adulterium & homicidium: quem amor proprius, passioque vehemens ita excæcavit, vt aut culpæ rationem non duxerit; aut eius fuerit oblitus per tempus decem mensium, cum scandalo interim totius populi? & fortè in malo illo statu etiam per decem annos permansisset, aut etiam nunquam se emendasset: nisi Nathan Propheta eum admonuisset. At qua ratione vir sanctus eum admonuit? culpam ipsius in alio quodam proposuit: vt eam Rex absque nube passionis, quæ aspectum culpæ propriæ impediebat, aspicere posset. Quæ culpa in alio posita adeò turpis illi visa est; vt cum postea in seipso illam esse deprehendit, vehementer erubuerit. Si igitur virum secundum cor Dei ita occupauit passio, vt excæcauerit, & necesse fuerit tali arte rem illi proponere, vt moneri posset: quis securum se existimabit; & non confitebitur, se indigere correctione.

3.
Trepiditas.

Sed alij non minùs sunt imperfecti: qui etiam si culpas agnoscant, in quas inciderunt: ex animi tamen relaxatione ac tepore; imò nonnunquam etiam ex malitia, eas non emendant; sed potiùs Medicum fugiunt: quia nolunt peccatum deferere. nec deferent, nisi superiores & amici veri ex charitate faciant officium Medicorum, & illos corripiant. Viri enim honorati & ingenui bono aliquo verbo, & amica ac beneuola admonitione errores suos emendant, potiùs quàm si alia pœna infligantur, iuxta illud Salomonis: *plus proficit correctio apud prudentem, quàm centum plagæ apud stultum.* & Seneca dixit: *nobilis equus vn. br. a virga regitur, ignauus nec calcari potest.* Ex quo fit, vt correctio non solum præteritos lapsus reparet; sed eius etiam timor ab eisdem præseruet. nam quando timor deest eius, qui corripere potest, multò facilius est labi. & propterea S. Bernardus dicebat: se magis timere peccatum occultum, quàm publicum. correctio enim adiuuat ad publicum deferendum: deest verò ad reparandum occultum. & vbi non est timor corripientis, tentator accedit quasi securus de victoria: ac proinde facilius est lapsus in culpam. Et S. Anselmus dicere solebat: vbi non est correctio, ibi est corruptio. Facile enim culpa serpit, & animam totam corrumpit: imò solet totam comunitatem inficere. quemadmodum modicum fermenti (vt ait Apostolus) totam massam corrumpit.

1. Cor. 5. 6.

MULTÆ rationes hinc deduci possent, quibus tenemur, quando, & prout expedit, proximorum defectus corrigere. id quod valde proprium est confessorum munus, & Patrum spiritualium: quibus spirituale pœ-

niten-

nitentium bonum incumbit. Sed id tamen in alterum huius operis voluminis reijcio: ubi de Prælatorum ac Patrum familias officijs & muneribus agitur. Nam mens mea in hoc capite est, solum agere de ijs, quæ ad ipsum correptum, siue in confessione, siue extra illam spectant: ut ex correptione utilitatem sentiat.

§. 1. *Quàm sit noxium, correptionem non admittere: & inanes ad id excusationes adferre.*

CVM virtutis fructus & commoda facilius cognoscantur ex incommodis vitij contrarij, explicemus prius ea, quæ adfert non accepta correptio: quorum maximum est, quod hominem faciat Dæmoni similem; cuius peccatum est incorrigibile, ac proinde incurabile, propterea enim Ecclesiasticus dixit, *a qui odit correptionem, vestigium est peccatoris eius*; peccatoris, inquit Lyranus, qui simpliciter peccator dicitur, hoc est *Dæmonis*. quare prope est, ut ad eius societatem infernum descendat, quasi agrotus desperatus. Huius rei luculenti fuerunt testes duo filij Heli sacerdotis, qui quod blandam & paternam eius correptionem audire noluerunt, & b *uterque eodem die mortuus fuit*. quare addit Scriptura permisisse Deum, ut illi non audirent vocem patris sui, quia eorum peccatis irritatus voluit Dominus occidere eos: imò eorum causa alij etiã multi ab eodem Domino fuerunt puniti. Quemadmodum etiam, quod Dauid non acceptasset verecundam, & reuerentiã plenã admonitionem Ducis sui Ioab, cum iuberet numerari populum à Dan vsq; Bersabee. dicebat enim Ioab: *cadaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum, & centuplet in conspectu Domini mei Regis: sed quid sibi Dominus meus Rex vult in re huiusmodi*. Cui modestissima admonitioni cum Rex non acquiesceret, in causa fuit, cur septuaginta millia virorum peste morerentur, in pœnã illius peccati.

Ad irreparabile hoc detrimentum ascenditur per tres gradus, quos S. Bernardus *contemptum, impatientiam, & impudentiam* appellat. *Contemptus* consistit in eo, ut nihili faciat quod dicitur; neque ipsum dicentem: (quemadmodum agrotus, qui & medicamenta, & ipsum Medicum ea præscribentem contemnit) quia mori potius, quàm moneri aut corrigi eligit: de quo Salomon ait: *qui odit increpationes, insipiens est*. Satis enim apparet: secundum rectam prudentiam potius sumendum pharmacum, etiam amarissimum, quàm vitam amittere.

Hinc ascenditur ad secundum gradum *IMPATIENTIÆ* & indignationis in rectè monentem: quemadmodum Phrenericus, qui mordet manũ chirurgi, lethali eius vulnere medentis. *Mira*, ait S. Bernardus, *peruersitas, medicanti irascitur, qui non irascitur sagittanti*. rationi fuisset consenta-

Dæmon incorrigibilis.
a Eccl. 21. 7.
Dæmon peccator.

Eccl. 19. 5.
Prou. 15. 10.
12.
b 1. Reg. 2. 26
3. 4. & 6. 4.
11.

c. 2. Reg. 24.
2. 15.
Pœna non audita correptionis.

1.
Serm. 42. in Cantica.
Contemptus.

d Pro. 12.

2.
Impatientia.

*irascere vul-
nerans, nō
medico.
e Psal. 4. 5.
Regul. 5. 2.
fus.*

f Eccl. 10. 28

*3.
Impudētia.*

g Ierem. 33.

h Isa. 3. 9.

*Superbia
correctionē
odit.*

Iob. 3. 11.

*S. Greg. 8.
Moral. 6. 24*

*Hypocrita
incorrigibi-
lis.*

*Homil. de
ferendis re-
prehens. 10. 2*

neum magis, si tuam iram in *Damonem* conuerteres: qui tentationis iagit-
tam in teiecit; & contra *carnem* tuam, quæ te ad culpam prouocauit; & ip-
sammet *culpam*, quæ te ad mortem & pœnam æternam deducit: talis enim
ira est verè medicinalis ac salutaris, iuxta illud Psalmi: *irascimini, & nolite
peccare.* & S. Basilius ægroti prudentiā laudat, qui non conqueritur, aut mur-
murat de chirurgo, etiam si læcet ipsum & vrat: si quidem ea via recuperat sa-
nitatem. Quod ipsum confirmat Ecclesiasticus dicens: *f vir prudens & disci-
plinatus non murmurabit correptus.* Stultus autem est, sicut *canis*: ad quem cum
iacitur lapis, si iacentem mordere non possit, eo relicto, *lapidem* mordet; i-
ram suam in lapide vliscendo, etiam si dentes ex eo cruentet. Ita impatiens
ipsam correptionem mordet, notam falsitatis, indiscretionis, & irreuerentiæ
illi impingens; & hoc modo sese vliscens, multum sanguinis peccatorum
ex impatientia effundit. Quæ impatientia crescens ad tertium deducit gra-
dum, scil. IMPVDENTIAM: quæ reuerentiam omnem & respectum Deo & ho-
minibus debitum amittit: dum excusat, defendit, aut denique culpam ipsā
dicit bonam. vt meritò de eo dicatur, quod populo Israel Ieremias objicit:
g frons mulieris meretricis facta est tibi: noluisi erubescere. nec reprehensionis
rationem ullam ducis, quia potius de mala tua vita gloriaris, & *h peccatum
tuum quasi Sodoma predicas.* Tunc autem is magis accedit ad execrandam
cum Dæmone similitudinem, minorque est curationis & sanitatis spes.

H O R V M omnium incommodorum radix vniuersim solet esse *super-
bia*, & inordinata excellentiæ & honoris apud homines appetitio. quæ
diametro correptioni & reprehensioni repugnat: eò quòd sibi persuadeat,
ignominiam aliquam ex eo contrahere. quamobrem ambitiosi, inanis glo-
riæ cupidi, & hypocritæ vehementer horrent reprehensiones: sunt enim
(quemadmodum quidam Iob amicus dixit) sicut *scirpus sine carectum*, quod
etsi multos flores proferat, cuspidēs tamen & spinas multas habet, quæ a-
speritate sua manum carpentis incidunt: quamobrem nemo eas corripere
audet. & nihilominus *cum adhuc sit inflore, nec carpatur manu; ante omnes her-
bas arefcit.* & tales, ait S. Gregorius, esse superbos & hypocritas: quorum
vita in exterioribus sancta & iucunda apparet: sed quoniam vehe-
menter cupiunt honorari, acutissimis spinis sunt pleni: quibus quemcun-
que in honore eos tangentem, etiam blanda manu & reprehensione iu-
sta, pungunt & cruentant. Nam *hypocrita* paratior est mori, quàm corripi.
ideoque citius moritur quàm reliqui peccatores. quia remedium, quod alij
habent, ipse admittere recusat. nec est, qui audeat, eum reprehendere:
non solum, vt proprium damnum euitet; sed quia ille redargutione dete-
rior redditur, noua pristinis addens peccata. Vnde S. Chrysostomus ait:
maximum Ecclesiæ & Religionum nocumentum prouenire ex eo, quòd

agrè

agere feramus reprehendi: & propterea non sit qui audeat id facere. Deumque permittere, ut molesti simus cum *arguimus*: quia exasperamur, cum *arguimur*.

Ex hoc maximum humani generis damnum, initium habuit, postquam primi parentes nostri deliquerunt. Nam cum ipsemet Deus ad eos veniret, ut corripere, non libenter correptionem exceperunt: cum enim humiliari debuissent, culpamque suam deprecari, ne ex paradisi loco eijcerentur: in anibus excusationibus adhibitis, culpam suam auxerunt. A quibus eius posterius prauam hanc ad excusationes propensionem heredarunt, tam in ipsa confessione, quam cum extra illam corripiuntur, utentes excusationibus in peccatis, modis illis, quos Sanctus Bernardus his verbis exprimit: ait enim, qui se excusat, dicit: aut non feci: aut feci quidem, sed bene feci; aut si male, non multum male; aut si multum male, non mala intentione: si autem & de illa, sicut Adam & Eva conuincatur: aliena suasionem excusare se nititur. Quinque excusandi modos & vias insinuat hic S. Bernardus. *Primus* est negatio ipsius culpæ: quemadmodum Ananias & Saphira eam negarunt, & *mentientes* aperte *Spiritus sancto*: aut quemadmodum *Cain* indirecte, cum à Deo interrogatus: *vbi esset Abel*, quem ille interfecerat, respondit: *nescio, num custos fratris mei sum ego*? *Secundus* modus est, cum factum quidem agnoscit; sed illud tamen defendit, & apparenti aliqua ratione iustificare nititur: quemadmodum Saul à Samuele reprehensus, quod non obediisset Deo, iubenti ut *interficeret peccatores Amalec*, respondit: *imo audiui vocem Domini, fecique quod iussu fieri*. Nam infelix satis sibi esse existimauit, quod mediam partem eorum, quæ facere iussus erat, esset excusus: quasi integrè paruisset. Hos, ait S. Gregorius, similes esse *Erynaeis*, qui antequam pulsantur, caput pedesque detectos habent: sed statim atque tanguntur, se totos includunt, & fiunt instar globi in manibus tangentis: Ita antequam hi reprehendantur, clarè apparet principium & finis & prauarum eorum viarum, & gressuum; sed statim atque de illis monentur, reprehenduntur, excusationum multitudine omnia obducunt: ut appareant omnino iustificati. quemadmodum Salomon dixit de *muliere adultera*, *qua comedit & tergens os suum dixit, non sum operata malum*. Auertat à te Deus, ut *o Erycin* (sicut dixit Isaias) cordis tui terram possideat, & in ea habitet: nam tunc prope eris, ut *redigaris in nihilum*; certa que erit damnatio tua. Sed quando Herynacijs se totum claudere non potest, conatur tamen aliquam partem tegere: ut, si peccatum confiteatur, illud tamen, quantum potest, excuset, dicens: non attendi, oblitus fui, fuit incuria, vrsit me necessitas, fuit vehemens occasio, vix aliud potui facere. Quemadmodum Saul, cum à Samuele reprehenderetur, quod holocaustum ante tempus obtulisset,

statim

*Arguens se
rat se argui.*

*S. Greg. l. 22.
Moral. c. 13.*

*Quinque
excusatio-
nes.*

*S. Bern. de
præcepto &
dispensat. c.
14.*

*“ I.
Negatio.*

*“ De gradibus
humil. gra-
du. 3.*

*k Act. 5. 3.
l Gen. 4. 9.*

*2.
m 1. Reg. 15.
20.*

*Defensio.
In pastoral.
p 5. admo-
nit. 2. & 35.
Moral. c. 24.*

*n Prov. 30.
20.
o Isai 34. 11.*

*3.
Excusatio.*

pt. Reg. 1.
11.

4.
Intentio.

q. 1. Reg. 15.
1. 5. 21.

5.
Alterius ac-
cusatio.

Gen. 3. 12.

s. 1. Reg. 1.
13.

Excusatio
excusatio-
num.

1. Psal. 140. 3.

S. Greg. li. 4.
Moral. 6. 16.
Egl. 22. 1. 9.

statim se excusauit dicens: *pse necessitate compulsus id fecisse*, eò quòd popu-
lus ab ipso dilaberetur. Et quando huiusmodi excusationis prætexus adferri
non potest, alius accipitur: quod factum est, excusando, ob rectam in eo
intentionem, placendi scilicet Deo: quemadmodum idem Saul: quòd *q. tu-*
lisset oues & boues Amalec, cum iussus fuisset omnia interficere, illud excusa-
uit dicens: factum esse, *ut immolarentur Domino Deo*. Denique cum nihil ho-
rum pro excusatione adferri merito potest, culpa facti in alios conijcitur:
quod induxerint, persuaserint, aut facere coegerint: quæ excusandi ratio
est omnium pessima: ut quæ non solum sit contra humilitatem, sed sæpè
etiam contra charitatem fraternam, & ipsam iustitiam, quemadmodum
impius hic Rex culpam seruati gregis, quem Deus mactare iusserat, conie-
cit in populum, dicens: *pepercit populus melioribus ouibus & armentis*. Quæ et-
iam fuit Adami excusatio, culpam violati Dei mandati in uxorem, quæ
vetitum pomum ipsi porrexisset, conijcients; imò & in ipsum Deum: ad-
iecit enim: *mulier, quam dedisti mihi sociam*. quemadmodum & alij culpam
suam conijciunt in carnem & naturam debilem, quam à Deo acceperunt:
Tu Domine reus es, qui talem mihi sociam, talemque naturam dedisti. Alij
verò, sicut Eua, excusant se, culpam conijcientes in Dæmonem, à quo
dicunt, se deceptos: quasi non fuisset sibi liberum, aut vires non habuissent,
ad dæmonis aut carnis, aut iniqui alicuius amici, qui peccatum persuaserat,
tentationibus resistendum.

Hæ omnes excusationes sunt effectus superbiæ, & obstinationis in se-
quendo proprio iudicio. adeoq; astute agit, ut ipsam excusationem ita oc-
cultare studeat: ne, si talis esse deprehendatur, superbia notetur. quemad-
modum peruersus ipse Saul, (ut ait S. Gregorius) priusquam excusaret se
apud Samuelem, plurimum est illi adulatus, eumque laudauit, dicens: *s. be-*
nedictus tu Domine: ut sic iustam in eam iram deponeret; & quòd ipse male
fecerat, approbatet. Sunt adhuc alij callidiores, magisque vafri, qui ante-
quam se excusare incipiant, præfatur, se id non facturos, nisi ut facti sui
rationem reddant; & ita faciant, quod ratio ipsa suadet. O superbiæ calli-
ditatem: quæ tot modis quæris latere: cum hac ipsa via & ratione ipsas cul-
pas magis augeas: & excusationes ipsas tunc magis manifestes, cum eas stu-
des magis occultare! produnt enim tunc se multò maiores esse ac pernicio-
siores, ut iure propterea optimo petierit Dauid à Deo: *1. Pone Domine*
custodiam ori meo, & os meum circumstantie labii mei. nō declines cor meū in ver-
ba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Nam ex me ipso adeò sum
ego peruersus, ut non solum peccata mea excusem; sed ipsas quo-
que excusationes, augendo hac ratione
ipsa peccata.

§. II. Ratio & modus correptionem accipiendi.

Si tot incommoda ex non libenter suscepta correptione consequuntur: quanta erunt commoda, si, ut par est, suscipiatur? Noluit Ecclesiasticus proprijs verbis ea exprimere, sed affectibus usus est loco verborum: *2 O quam bonum est* (inquit) *correptum manifestare penitentiam, sic enim effugies voluntarium peccatum.* Magnum procul dubio bonum est, quod à tot malis liberat, quod secum adfert peccatum, quod hic appellat, *voluntarium.* Nam licet omne peccatum debeat esse à voluntate admissum, sine cuius consensu nulla censetur culpa: prius tamen quàm accedat correptio, aliquid admisceri potest eius, quod appellatur inuoluntarium: ita ut non sit omnino & absolute volitum, ob ignorantiam; inaduertentiam, aut passionem acceleratam: quæ eius fuit causa. at si post correptionem, in peccato persistis: iam tunc est omnino voluntarium, malitiam continens similem peccato *Demonis*, & ei, quod S. Augustinus *impatientia & obstinationis in Spiritum sanctum* appellat: quod difficillimè dimittitur. Quòd si correptionem modestè acceptes: voluntarium hoc peccatum effugisti; & reliqua, ob penitentiam, quam hinc te habere ostendis. Sed multò adhuc maius bonum obtinebis, ob heroicas virtutes humilitatem, patientiam, & charitatem, quas in ea amplectenda exerceas; & ob easdem etiam maiorem honorè consequeris, quàm ob culpam amiseris: ut ex præclaris actibus, quibus hæc penitentia (quam Ecclesiasticus hic commendat) manifestatur, facile erit cognoscere. quos actus licet cum S. Bernardo ad quatuor præcipuos reuocare.

PRIMVS actus est, internum culpæ dolorem exterius ostendere, ita *verecunde acquiescendo* correptioni, ut nullum ostendas indicium dedignationis aut tædij, nec meretricis frontem induas, sed sponse verecundæ, sicut sancta illa anima, quæ cum à suo dilecto reprehenderetur, dicente: *b si ignoras te egredere, & abi ex domo meâ,* statim sancto quodam rubore operata, tantopere Deo placuit, ut è vestigio ille eam laudauerit, dicens: *pulchra sicut genethia sicut turris:* audita enim eius reprehensione, valde erubuit: ideoque pulchrior apparuit, ut intelligatur, pudorem & confusionem ob culpam admissam, facere animam pulchriorem, Deique oculis gratiorem. Ex hoc ad secundum Actum fit transitus, ut scilicet culpam admissam *humiliter confitearis*: quod indicium est magis adhuc heroicæ humilitatis, quàm si sponte eam, & non correptus confitereris. Nam, teste S. Gregorio, facile mihi culpam confitentur, quando de ea non notatur: qui tamen ab alijs correpti, se statim excusant ac defendunt. Nam in primo existimant, se honorem aliquem acquirere cogitantes, eos, qui seipso accusant, iustos haberi: iisdem tamen existimant, se aliquid honoris amittere, si ab alijs moniti, aut cor-

a Eccl. 20. 4

Voluntarium peccatum post correptionem.

S. Th. 2. 2. q. 14. ca. 2.

Actus penitentia. Serm. 4. in Cant.

I. Verecundia.

b Cant. 1. 8.

2. S. Bern serm. 42. in Cant. Lib. 12. Moral. c. 13. Confessio.

Collat. 18. c.
11.

Victoria
inanis glo-
ria.

Odor poeni-
tentia.
c. Cant. 1. 12.
Vbi supra.
S. ser. 4. As-
sumptionis.

3.
Responsio.
d. Luc. 10.
46.

Hom. de se-
rend. reprob.
10. 2.

repti, taceat. sicut Monachus ille, de quo refert Cassian. qui multis se affe-
rebat flagitijs inuolutus: qui tamen cum ab Abbate benignè ac leniter cor-
riperetur, ingenti tristitia & dolore affectus amaritudinem corde conce-
ptam, ne vultu quidem dissimulare potuit: quo ostendebat se suorum cri-
minum spontanea Confessione honorem, quem diximus, quasiuisset: qui
verè humilis est, in utroque conspicuum se & singularem præbet. nam &
spontè suas culpas confitetur, & earum correptione delectatur: confessio-
ne sua testimonium præbens veritati iustæ correptionis. Quemadmodum
David statim atque Nathan Propheta eum admonuit; culpam suam agno-
uit, & confessus est, & in momento eius veniam est cōsecutus, plusque ho-
noris obtinuit, quod Rex adeo potens correptioni illius Prophetae se sub-
iecerit, quàm quod Goliath gigantem superauerit: Hoc enim factu super-
biae & inanis gloriae gigantem deuicit: qui solet alias de Regibus trium-
phare; nobilesque ac mundi potètes prosternere & calcare. Humiliare ita-
que correptione accepta: & obtinebis coram Deo, eiusque Angelis, & iu-
stis ac prudentibus hominibus honorem: qui mirifico odore ex his poeni-
tentia indicij exhalante, plurimum recreantur. Nam idè sponsa post re-
prehensionem dixit: *nardus mea dedit odorem suum*. Nardus, ait S. Bernar-
dus (est herba quædam humilis, & calida, virtutem habens euacuandi pe-
ctoris frigiditates, estque symbolum *humilitatis* heroicæ: quæ, dum audit
correptionem, consuetum suum emittit odorem: quia correptus, ea audi-
ta, se se humilians tum ipse à culpa per confessionem purgatur, tum Eccle-
sia tota odore ab ea proueniente, ædificatur.

Cum hac humili confessione coniungi debet actus tertius, *mansueta* sci-
licet *responsio* ad ea in quibus est necessaria: quamuis nonnunquam expe-
diat perfectio silentio reticere: præcipue cum corripiens iram potius quàm
zelum in corripiendo ostendit: quemadmodum tacuit d. *Magdalena*, cum à
sorore sua *Martha*, & à e. Iuda postea reprehenderetur; & alij murmurarent
ob ea, quæ ipsa faciebat. Sed quando responsione opus est, non exculatio-
nes adhibenda, aut irata verba proferenda: sed cum humilitate & mansue-
tutine; magnisque amoris & gratitudinis indicij, ob acceptum correptionis
beneficium est respondendum. Hoc fuit argumentum celebris illius Ho-
miliae, quam S. Chrysost. de hac materia habuit: nā cum ab amicis quibus-
dam monitus esset de *prolixitate cōcionum*, in eadem Homilia respondit,
se valde illis obstrictum esse, ob eam admonitionē. Nā si (ait) vestē habeas
dilatā, aut sordidā, & faciē maculatā: magnum tibi præstat beneficiū, qui
eius rei te monet; gratiasq; propterea illi agis. Quanto igitur magis rationi
erit cōsentaneum, gratias ei agere, qui de animæ maculis monet, ut eas ab-
stergas: & S. Basilius, si chirurgos (inquit, diligis corporis vulnera curātes,

etiam si

etiam crucient, doloremque interant, eis quæ mercedem pro labore & animi gratitudinem reddis: quanto magis diligendus est; gratia quæ illi agende, qui animæ vulneribus medetur: licet curationis tempore tristitiam aliquam afferat. Non enim conicere debes oculos tam in tristitiâ præsentem, quàm in futurâ salutis animæ tuæ utilitatē. Propterea siquidem dixit Salomon: *fargue sapientem, & dilige te. & g qui corripit hominem, gratiā postea inueniet apud eum magis quàm ille, qui per lingua blandimenta decipit.* Accipe (ait S. Bernard.) correptionem tanquam donum è cœlo delapsum: & ita gratum te exhibebis ei, per cuius manum eam accipis.

SED non satis est, mansuetè respondere & verbis mollibus: nisi opere ipso sequatur emendatio, & modestè obtemperes corripienti. h Nam Heli mansuetissimè respondit reprehensioni, à Deo sibi per Samuelem obiectæ: sed parum profecit ea responsio: quia se non emendauit. Quare præcipuus correptionis fructus est, mox parere eis, quæ proponuntur, manus applicando ad opus ipsum, ut lapsus statim reparetur, & tunc virtutum NAR-
DVS maiorem ex se dimittit odorem, qui omnes ædificat & consolatur. Vt-
que hodie (ait S. Chrysost.) totam Ecclesiam ædificat exemplum i *Moyse*,
quâdo monitus à *Ietro* focero suo (ut supra dicebamus) eò quod totius po-
puli Israel gubernationem solus portaret, & suadete, ut onus illud in alios
viros graues & prudentes distribueret: id *Moyse* statim executus est, nec
timuit, se propterea à populo contemnendum: nec laborauit, ut rationem
aliquam quæreret, ob quam alij existimarent, consilium illud à se, & non
ab alio prouenisse: sed, ut potè humilis, alterius se iudicio subiecit: maiorem
verò affert admirationem, quod ipsemet, ad perpetuam rei memoriam
scriptum id reliquerit: ut omnes intelligerent, sibi nunquam illud consi-
lium incidisse, & libenter vidisse, ab alio se esse correptum; ac desiderasse,
ut omnes exemplum huiusmodi ab ipso acciperent. Et eodem Spiritu S.
Paulus scriptam reliquit admonitionem, quam fecit sancto Petro; & idem
S. Petrus, ut potè humilis, etiam si nouerat eam admonitionem in Epistolis
sancti Pauli esse notatam, easdem tamen ipse approbavit, desiderans, om-
nes eas legere, ut omnes intelligant, eum qui corripitur ob aliquam cul-
pam, nihil honoris amittere, si se emendet: maximum potius acqui-
rere, dum tot heroicas virtutes exercet quæ, præteri-
tarum culparum damnum abun-
dè reparant.

1. *Pro. 9. 3.*2. *Pro. 28. 23.*

4.

h 1. *eg. 3. 18.*

Emendatio.

i *Exod. 18.*

24.

Sanctorum
humilitas.

CAPVT X.

DE SACRAMENTALI SATISFACTIONE PER
Ieiunia, Eleemosynas, & Orationem & perfectare for-
matione, quæ eisdem operibus ob-
tinetur.

ONFESSIO^{NIS} itinere expedito, reliqua duo inchoamus, Satisfactionis, & Reformationis: quæ ordinariè simul peraguntur. SATISFACTIO pars est Sacramenti Pœnitentiæ. DEVS enim D. N. ita cum culpa æternam pœnam, quæ in inferno luenda erat, remittit: vt eius loco temporalem aliquam exigat, vel in hac vita, vel in purgatorio luendam. Spectat autem ad munus Confessarij, pœnitenti præscribere aliqua opera, ac porro ad ea, obligare: quibus temporali huic pœnæ satisfaciatur; & simul à nouis culpis præseruetur. Quæ opera ex hoc quòd sint pars sacramenti, duplicem præ alijs excellentiam habent: *Alteram*, quòd non solum remissionem pœnæ obtinent, quæ labori proprio ea præstantis respõdet, sed etiam ex opere operato, in virtute ipsius Sacramenti aliquid amplius remittunt. ita vt si pro spontaneo vnius diei ieiunio remittatur tibi pœna vnius diei in purgatorio. idem ieiunio à Confessario in pœnitentiâ iniuncto plus aliquid remissionis purgatorii pœnæ debeat; licet non lateat quantus ille sit excessus. Necessè tamen est, hæc satisfactionem in statu gratiæ expleri: nullum enim opus quod extra eum statum peragitur, ex vso esse potest ad meritum, aut satisfactionem pro aliqua pœna. *Alteram* excellentiam hac præstantiorem attribuit S. Thomas eisdem operibus, dicens. ea non solum pœnas remittere, sed aliquem etiam gratiæ gradum obtinere, præter eum, quem spontaneè tantum factæ mererentur. Quoniam enim sunt pars Sacramenti, virtutem habeant, ad gratiam benè alias disposito, communicandam.

§. I. Tria opera satisfactoria.

SEd hoc prætermisso, quod est singulare in his operibus, quæ sunt pars quædam huius Sacramenti: loquamur in genere de omnibus, quæ ad tria præcipua communiter reducuntur: IEIUNIUM scilicet, ELEEMOSYNAM, & ORATIONEM: sub quibus reliqua continentur, quæ ad eundem finem & scopum adiuuāt. Illis enim pretiosissimum quoddam nostrarum omnium rerum sacrificium Deo offerimus. Nam IEIUNIO & alijs operibus carni nostræ molestis, quales sunt flagellationes, cilicia & alia similia,

Satisfactio-
nis efficacia.Remittit &
meretur.3. p. q. 90. a.
2. ad secundumVide Suarez
2. om. 4. disp.
3. sect. 2.

ieiunium.

offic-

offerimus (vt ait Apostolus) *a corpora nostra hostiam uiuentem*; cum eis, quæ delectabilia sunt huius mundi, subtrahimus: **ELEEMOSYNA**, & misericordiae operibus corporalibus offerimus ei facultatum nostrarum *b hostias* dū nos earum commodis spoliamus, vt ipsius iram placemus: **ORATIO** NE & operibus diuini cultus, sacrificium ei laudis offerimus; nostrumque spiritum sacrificamus, tradentes illi cor nostrum, rem scilicet præ alijs illi gratissimam. Et quemadmodum Magi *c obtulerunt* puero IESU *aurum, thus, & myrrham*: ita nos myrrham offerimus *ieiunij*, quod est carni amarum, aurum *elemosyna*, quæ pauperi datur; & thus *oratio* nis, quæ in cælum ascendit.

PRÆTEREA: quoniam peccata & nobis & proximis detrimentum, Deo verò iniuriā afferūt: par est satisfactionem nostram nobis pœnam, proximis commodum, Deo verò ipsi honorem afferre. Et quoniam eorum radices, vt S. Ioannes dixit, sunt *d concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, & superbia uitæ*: decet satisfactionem oēs has radices euellere, vt sic etiā à recidiua præseruet. **IEIUNIO** carnis concupiscentia mortificatur; **ELEEMOSYNA** cupiditas oculorum; humili verò **ORATIONE**, veraque Deo subiectione, uitæ superbia damnatur. Quodcunque verò horum operum prudens Confessarius iniunxerit, tam ad satisfaciendum pro culpis præteritis, quàm ad præseruandum à futuris, meritò pœnitens acceptabit; humilique obedientia, & prompta ac integra exequetur, non ostendendo repugnantiam, nec impertinentes excusationes afferendo, aut moras non necessarias trahendo: sed propriam voluntatem simul cum his operibus sacrificando: vt perfectè diuinam adimpleat: sic enim ex omnibus simul perfectum fiet holocaustum, simile illi, quo **DEVS** iubebat e *vitulum* offerri, cuius supra fecimus mentionem. Cultro enim castigationis & pœnitentiæ externæ *vitulum* iugulas cordis tui; *ferucisigendo carnem tuam cum vitis & concupiscentiis eius; pellem derrahis*; cum aliquod bonorum tuorum tibi subtrahis, vt nidos uertias, & subuenias indigētibus. *Arvus in frusta cōcidis*, qui prius coniuncti erant, cum te retrahis à personis & rebus: quæ quoddam inordinato affectu eis adhæres, occasione tibi erant peccandi; *agua* verò *super altari* eos *lajas*: cum pie & cum lachrymis ipsam orationem, cultumque diuinum exerceas; meditationibus verò, quibus illa uitam quodammodo accipiunt, *si uem lignorum* subiecis, qua ignem charitatis in anima foves: quo igne sensim illa ab omni culparum odore purificatur, Deoque tota in perfectissimum holocaustum cum odore suauitatis offertur. Refert verò plurimum, te accelerare in hac uita, vt hoc holocaustum plenè offeras: nam quod hic non combusseris igne charitatis, comburetur in futura uita, igne purgatorio: quo iusti culparum suarum pœnas luant, pro quibus hic satisfacere neglexerunt. Cuius rei figuram lex holocausti adumbravit, quæ sta-

a Rom. 12. 1
Elemosyna
b Heb. 13. 16

Oratio.

c Mat. 2. 10.

Tres debito-
res.

d 1. Io. 2. 10.
Tres radices
peccati.

e Leuit. 1. 6.
e 7. § 2.
f Gal. 5. 24.

Holocaustū
pœnitentiæ.

g Leuit. 6. 9.
Poenitentia
acceleranda
& continu-
nuanda.

Vide Ribera
de sacrificio
lib. 4. c. 3.

Purgatorij
satisfactio.

h Mat. 5. 26.

i Luc. 3. 8.

Homil. 2. in
Euang.

Refert Phi-
lip. Diez.
to. 2. Qua-
drag. p. 2. fi-
ria 4. post
Dominic. 1.

tuit, vt g cremaretur in altari tota nocte vsq; mane, sufficientibus lignis sup-
positis, vt totum consumeretur. Quod si aliquid superesset, & ipsos cineres,
quos vorans ignis exussit, statuit eadem lex, vt Sacerdos spoliatus vestimentis sa-
cerdotalibus, & aliis indutus efferret eosextracastra, & in loco mundissimo alio
igne, à sanctuarij igne diuerso, vsque ad fauillam consummaret. Quid enim
aliud hoc totum fuit, nisi documentum quoddam & admonitio sollicitu-
dinis adhibendæ in offerendo Deo, tui ipsius holocausto cum poenitentia
operibus? vt scilicet illud ardeat, duretque tota huius vitæ nocte, tanta li-
gnorum copia ad ignem diuini amoris fouendum subiecta, vt sufficiat ad
te ab omnibus culpis & pœnis purificandum; vt hinc purus ab omnibus
expeditus exiens, recta ingrediaris in æternam gloriam: vbi tuorum labo-
rum præmio fruaris. Quod si ob incuriam & exiguum tuam poenitentiam,
tota hæc nox elabetur, antequam totum consumatur, ac proinde aliqua su-
persint venialium culparum pœnæ, aut etiam mortalium, intellige, te ip-
sum, qui huius holocausti sacerdos es spiritualis, manere exitum veste carnis
tuæ, ire debere extracastra Ecclesiæ militantis, ad locum separatum, licet
mundissimum, ipsum scilicet purgatorium, in quo horrendissimo igne sicut
aurum in confatorio purificeris: donec præteriti peccati vestigium nullum
super sit. Quare ita in eo loco cruciaberis, donec (vt Christus Dominus di-
xit) reddas nouissimum quadrātem. nihil interim propterea apud Dominum
promerendo. Si igitur in mortali hac vita multo minori labore, maiori
verò tuo commodo potes holocaustum tuum comburere, culpas tuas con-
sumere, omnia tua debita suauissimo Spiritus S. igne, & operibus ex eo pro-
manantibus exoluere: quænam quaeso est prudentia, in tanta tepiditate &
incuria vitam ducere: reiiciendo solutionem debitorum in alteram vitam,
in qua horrèdis purgatorij ignibus sis comburendus? Incipe itaq; feruenter
satisfactionis opera, i facis (vt S. Ioan. Baptista exhortabatur) fructus dignos
poenitentia: qui debita tua exæquet, aut etiā superent; arbor enim poenitentia
interioris, vt S. Greg. ait, nō solum folia producit verborum, quibus culpas
suas exprimit; & lachrymarum ac singultuum ramos ob earum dolorem:
sed fructus quoque profert ieiunij, elemosynæ, & orationis; aliæque sancta
opera, quæ tum pro debitis pœnis dignè satisfaciunt, tum digna censeantur
homine, qui se ostendit verè poenitentem ac dolentem de pristinis suis
culpis. Ad cuius confirmationem stupendum quoddam exemplum refe-
ram nobilissimi cuiusdam, sed moribus similiter deprauatissimi, & ab au-
genij eius conscius, hæc tantum verba magno tamen spiritus feruore dixit:
Bonum quod tibi vis fieri, fac quoq; tuo proximo. quam sententiam si memoria
retinueris, & opere ipso exequeris, saluaberis. Audiuit nobilis ille vir bre-
uem hanc exhortationem: quam ipse Dominus DEVS cum tanto peccato

rum suorum sensu in eius corde reperijt: vt pœnitentiæ arbor copiosos statim fructus produxerit, sicut in Zachæo: quosdam quidem *insitit*, debita sua exoluendo: alios *misericiordiæ* in pauperes. sic enim exaudita sententia Religiosi ratiocinabatur. Si quis tibi aliquid deberet, velles statim tibi solui? & si tu pauper esses, an non libenter videres, si diues tibi eleemosynam largiretur? Iustum itaque est, vt tu reddas, quod debes tuis creditoribus; & pauperibus ac egenis subuenias. Quibus operibus dū vacaret, quadā nocte excepit in domo sua ægrotum quendam pauperem: cui postquam cœnam bonam dedisset, iussit prope suū cubile lectū ei sterni, dicens: si ego pauper essem & ægrotus, libenter viderem me ita humaniter excipi. Media verò nocte cœpit ægrotus pauper clamare, & aquę haustū petere, dicens: se graui siti vexari. surrexit nobilis ille, vt haustum illi daret, dicens intra seipsum: si tanta ego siti premerer, libenter viderem, si aqua haustus mihi porrigeretur. Descendit itaq; ad cisternā, vt aquam afferret: & cum esset obsecrū, & in feruore illo acceleraret, iniecit & cecidit intus: & ipso Domino permittere suffocatus est. Fuit casus extraordinarius quidē, sed & sensus & lachrymæ totius domus fuerunt extraordinarię. Sed breui tēpore lachrymas illas Deus fecit exsiccari. cum enim defuncti corpus ex cisterna extraheretur, habuit pretiosissimū torquē aureū ad collū suū incisis & elaboratis characteribus splendidissimis, qui hanc sententiā continebant: *antequam corpus hoc in aqua refrigeraret, anima eius iam fruebatur Deo*. O diuinæ misericordiæ sublimitatem! O veræ pœnitentiæ efficacitatē! cuius operibus adeo deprauatus homo tā citò volauit in cœlū, absq; vllō igne purgatorio, honorante eū etiā Deo in hac vita: vt eius mors felix iudicaretur! siquidē ita fuit rapt⁹, antequā dæmon & mundus, bona eius proposita imminuerēt, aut mutarēt.

§. II. De reformatione, ad quam hæc opera diriguntur.

EX dictis satis apparet, hæc tria pœnitentiæ opera, non solum eo nomine fructus conferri, quod debita nostra persoluant: sed etiā quodd per eadē obtineamus morū nostrorum reformationē in omnibus quæ ad perfectū Christiani hominis statū spectant. Ieiunia enim & aliæ corporis pœnitentiæ reformant nos in *nobis ipsis*; eleemosynæ, & opera misericordiæ, in ordine ad *proximos*; oratio deniq; & cultus diuini opera in ordine ad ipsum *Deum*. Primum consequuntur, quia & corpori & spiritui aliquam pœnam inferunt. Nam, vt ait S. Thom. bonorum operum satisfactio, pœnæ præcipuē innititur illis annexæ: culpa enim non nisi pœna exoluitur; licet vna pœna possit altera redimi, purgatorij verbigratia, huius vitæ pœna. Reformationem verò consequuntur propter obiecti præstantiam, & fines excellentes, in quos diriguntur; & ob alia ingentia cōmoda, quæ secum afferunt, ad excellententem illam perfectionē consequendā, de qua dixit Apost. a *Nolite*

Quod tibi
fieri vells,
fac alteri.

Mors felix
peccatoris.

1.

4. dist. 35. q.
1. ar. 5. q. 1.
Suares. 10. 4
in 3. p. disp.
37 f. 7.
a Rom. 12. 2.

con-

Opera bona
oluunt, &
reformant.

2.
b Mat. 13. 8.

Triplex fru-
ctus.

c Osee. 10. 12.

Largum si-
men.

3.
d Mich. 6. 3.

Iudex.

Mater.

conformari huic saeculo, sed reformamini in nouitate sensus vestri: ut probetis quae sit voluntas Dei bona beneplacens, & perfecta. Quasi dixerit: quandoquidem per poenitentiam reiecitis prauam illam conformitatem, qua huic mundo vos accommodabatis: studete, nunquam amplius eidem vos conformare in vlla re: sed reformationem quandam in spiritu, & omnibus sensibus, & affectionibus vestris ita instituite: ut in rebus omnibus conformes sitis voluntati Dei bona, beneplacens, ac perfecta. BONAE reddemini conformes, ieiunijs, & alijs poenitentiae operibus; BENEPLACENTI, eleemosyna, & alijs misericordiae operibus; PERFECTAE, oratione, & cultus diuini operibus: dedicantes vos omnino exequendis omnibus, quae Deo placent.

Eisdem tribus operibus producit sementis poenitentiae tres illos excellentes b fructus, quos Christus Dominus noster, *trigesimum, sexagesimum, & centesimum* appellauit. Nam, si corporis asperitates seminaueris, fructum colliges *trigesimum*: quia carnem reformabis in omnibus, in quibus debet esse spiritui subiecta; si eleemosynas corporales, & spirituales, duplum fructum, *sexagesimum* scilicet tibi colliges: reformabis enim te non solum in operibus iustitiae erga tuos proximos, sed etiam in operibus gratiae; at si opera orationis, cultusque Dei semines, *centesimum* fructum colliges: reformabis enim tuum spiritum in ijs, quae sunt necessaria, ut diuino sis subiectus atque vnitus. Refert verò multum liberalem te esse, & copiosum in his operibus; qualis enim sementis fuerit, talis sequetur & messis, iuxta illud Osee: c *Seminate vobis in iustitia, & metite in ore misericordiae*. quasi dicat, si in iustitia seminaueritis: tantum metetis misericordiae, quantum ore petere volueritis! Nam simul licebit officium praestare seminantis, & metentis. Si enim cum spiritus feruore multa opera seminaueritis, quae vos iuuent, ut vera iustitia sitis iusti: statim & absque vlla mora copiosissimas meritorum messes metetis, cum magno virtutum donorumque caelestium augmento. quae diuina misericordia, ob diligentiam in seminando adhibitam, vobis largietur.

DENIQUE tribus hisce operibus excellens illa sanctitas obtinetur, quam Propheta Micheas commendauit, dicens: d *indicabo tibi o homo quid sit bonum: & quid Dominus requirat a te. vtiq; facere iudicium, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo*. Si vis igitur, o Christiane, summam quandam nosse eorum, quae Deus tibi praecipit, & consulit, ut in omni genere spiritualis boni, *honesti* scilicet, *utilis ac delectabilis* bonus euadas: haec tria custodias, dando operam, ut ieiunium & poenitentiam recti iudicis spiritu exerceas: cuius munus est, delicta punire, & efficere, ut legis praescripta seruentur. Viscera quoque indues misericordiae erga tuos proximos, eleemosynas eis cum spiritu *matris* largiendo, quae filijs suis compatitur. Prae omnibus verò sollicitus ambulabis cum Deo tuo, accurrens ad

omnia

omnia, quæ ipsius obsequium exigit, tanquam *filius* valdè cupiens Patri suo placere. Et hoc spiritu orationem facies, & reliqua præstabis opera, quibus ille honoratur, & eidem obeditur.

Filius.

Hæc sunt in genere tria opera, quæ ad satisfactionem & reformationem perfectam, quam quærimus, pertinent: sed quoniam singula includunt in se multa, & valdè vtilia, singulorum particularia in proximis capitibus indicabimus.

CAPVT XI.

MORTIFICATIONES, ET POENITENTIAE

*corporales earum utilitates, & ratio eas cum
spiritu faciendi.*

P RIM I poenitentia digni fructus, qui sub ieiunio continentur, mortificationes sunt, & asperitates corporales, quibus duo illa, quæ Philosophi duobus illis verbis: *ABSTINE* & *SVSTINE*, exprimunt, adiungantur. Negando scilicet tuis facultatibus & sensibus delectabilia, quæ concupiscunt: nec solum illicita, sed etiam (vt S. Gregorius ait) nonnunquam licita, vt remotior sis à lapsu in illicita. & præterea te ipsum vrgendo ad res amaras, quas horres, accipiendas: vt carnem tuam pro meritis tractes. Quod teste S. Thoma, significat cōfectio illa, siue *amixtura myrrhae & aloes* in pondere centum librarum, qua Nicodemus mortuum & vulneratum Seruatoris nostri corpus vnxit: qua totum illud à capite vsque ad pedes ita condijt, vt totam mixturam imbibens à corruptione præseruaretur. ad significandū: si iustus sit per poenitentiam peccato mortuus, habeatq; intra se Christum Dominū, velitq; absque vlla culpā corruptione seipsum conseruare, & à suis vulneribus plenè curari: debere eum *myrrha & aloes*, duplici scil. genere mortificationū, & asperitatū prædictarū sese inungere; & ita condire, vt totus eas imbibat: procurando vt plurimæ illæ sint, valdeq; exactæ. Illis itaq; vngendi tibi sunt *oculi & aures*, vt à peccatis & tentationibus, quæ per eos ingredi solent, præserueris; vngendū *os*, ne quid prohibitum per illud ingrediatur, aut exeat per linguam; vngendū *pectus & manus*, ne praua desideria sedē in illo collocent, nec in praua aliqua opera labaris: sed sponfam imiteris, cuius b *manus, stillabant myrrham; & digni pleni erant myrrha probatissima*. Hanc enim mortificationem omnibus suis operibus adhibebat, prosperis & aduersis; magnis & paruis ex quo decem insignes vtilitates percipiebat, sicut iam declarabitur.

*Homil. 20.
in Euang. &
lib. 5 Moral.
cap. 3.
3. p. 9. 51.
2. ad. 2.
2. Ioan 19.
39.*

b Cant. 4. 5.

§. 1. *Decem utilitates siue fructus mortificationum, & pœnitentiarum corporalium.*

1.
a *Prov. 24.*
16.
Solui debita.
b *Apo. 18. 7.*

Lib. 3. contra hæres.
c 37.

2.
c *Ioan. 10. 6.*
d *Cap. 11. 44.*
Reliqui ab aufert.

Lib. quest. in
Matth. 10. 4.

e *Matth. 7. 13.*

f *Coloss. 3. 9.*
g *phes. 4. 22.*

g *Gal. 5. 24.*

PRIMUM hoc genere operum pergis porro soluere tua debita, non solum ex confessis peccatis orta, sed ex venialibus etiam, in quæ a *septies in die cadit insus* sic enim carnem maceras, quæ huiusmodi lapsibus dedit occasionem. & sic in eam animaduertis, iuxta legem illam diuinæ iustitiæ, quæ dicit: b *quantum glorificauit se & in delictis fuit, tantum date illi tormentum, & luctum*: rectum est enim, ut caro lugeat, induatq; cilicium & ieiunijs alijsq. pœnis afficiatur quæ in in culpis admittendis liberior fuit & effrenis. Et quemadmodum naturalis ipse Pœnitentiæ instinctus (vt ait S. Irenæus, effecit, ut Adamus & Eua, statim atque peccatum admisserunt, nuditatem suâ folijs ficus, quæ aspera sunt, operuerint, alijs mollioribus prætermisissis: Ita supernaturalis virtus Pœnitentiæ, quam qui iustificatus est, habet, eum inclinât, ad carnem suam asperitatibus castigandam, ut continuatos eius excessus puniat.

DEINDE, qui per pœnitentiam resurgunt, ut plurimum non exuunt, aut deserunt, quemadmodum Christus Dominus noster c *lintheamina*, & feralem amictum in sepulchro: sed prodeunt, quemadmodum Lazarus d *pedibus & manibus ligati insitis*. Nam, etiam dimissa culpa, manent habitus, & consuetudines vitiosæ à prauis pristinis actionibus genitæ; & ab ipsis passionibus, prauisque carnis propensionibus ortæ, quæ veluti vestes & amictus sunt hominis veteris, & lintheamina, quibus is mortuus, & in peccato sepultus, erat inuolutus. Quod si sis feruens pœnitens: meritò erubesces, indui vestibus mortui, cum iam viuas: Et quem Deus noua gratiæ suæ veste iam induit; meritò studere debes, statim exuere antiquas & laceras prauorum habituum vestes: ut ambulare, & viuere possis sicut homo resuscitatus: id quod facies, si corporalium pœnitentiarum exercitatione ita carnem mortificaueris: ut antiquas exuat consuetudines. Imitari (ait S. Augustinus) oportet prudentiam serpentū: qui pellem inueteratam aduertentes ex eo quod per terram serpant, quando nouam illis natura dat; per angustum foramen ingrediuntur: ut veterem exuant, ita ut nouæ pulchritudo appareat, illisque sit vsui: Ita tu videns te prauis moribus indutum, eò quod prauis tuis affectibus per res terrenas serpsieris. e *Ingrederere* (vt ait Saluator) *per angustam portam*, mortificationis scilicet & pœnitentiæ, ut te feralem illum amictum, vestesque f *veteris Adami exuente*, splendere incipiant pretiosæ virtutū vestes, quas nouus Adamus tibi infudit. Et qui summè peccatū es detestatus, ut reconciliareris Christo: meritò debes id totum odissè, quod ex radice adeò noxia est ortum. propterea enim dixit Apostolus: g *qui sunt Christi;*

carnem

carne[m] suam crucifixerunt cum vitis & concupiscentis. Non enim solum carnalis ipsa vita culparum est iugulanda: sed habitus quoque vitiosi, & concupiscentia iam quasi naturales effectæ, sunt omnino mactandæ: vt nihil ex eius familia & genere cum vita supersit. Quemadmodum Gabaonitæ ob ingens odium, quod habebant contra Saul, dixerunt Dauidi: *h virum qui attriuit nos, & oppressit iniquitatem, ita delere debemus: vt ne vnus quidem residuus sit de stirpe eius. dentur nobis septem viri de filiis eius, vt crucifigamus eos Domino in Gabaon:* quam petitionem, etsi asperissima videretur, voluit Dominus executioni mandari, vt intelligas, quanto odio prosequi debeas peccatum, à quo adde tyrannicè fuisti oppressus. Quare non solum ipsum iugulare debes; sed etiam quotquot ex eius stirpe prodierunt, crucifigere: qui sunt septem vitia capitalia, nullum permittens superesse. nec vllam prauam consuetudinem, aut passionem inordinatam: huiusmodi enim aded generale sacrificium Deo summo perè placet, tuæque animæ est tutissimum.

NAM si rem benè perpendas, caro ipsa, rebellis valde est spiritui; suarumque passionum rebellione & pertinacia, ad nouas cum culpas inducit; & in bonorum operum exercitatione segnior reddit ac pigriorem & quoniam ex vili genere est, & progenie bestiarum: necesse est metum ei incutere flagellis, & alijs poenis inflictis: vt saltem præ metu absterneatur à tentando & irritando ad peccatum; seque spiritui subijciat in omnibus, quæ ille præceperit. siquidem tanquam ancilla & mancipium obedire tenetur. Quæ omnia mirificè complexus est Ecclesiasticus dicens: *i cibaria, & virga, & onus asino: panis, & disciplina, & opus seruo.* Quisnam hic est asinus, & hic seruus, nisi corpus nostrum? iumentum est enim: quia eius habet propensiones; seruus autem: quia ad id fuit conditum, vt spiritui seruiret, & imposita onera portaret. Sed quoniam iumentum est tardum, & seruus piger, rebellis ac fugitiuus: pane simul & baculo opus est: nutrimentum ei negari non debet, ne deficiat; sed virga & disciplina in manu est tenenda, ad puniendas eius rebelliones, pigritiam excutiendam, eumque in suis actionibus vrgendum. Præscribe illi operum pensum, in quo occupetur; vocales orationes, quas recitet; iustitiæ & misericordiæ opera, quæ facere; & occupationes, in quas incumbere debeat. in quibus, si defecerit, virga percutere; moneasque disciplina, donec eas expleat. audi quod idem Ecclesiasticus addidit: *k seruo malenolo tortura & compedes; mitte illum in operationem, ne vacet.* quasi diceret: carnem hanc & sensualitatem aded rebellem tum ob admissa delicta torqueas, & flagellis premas; tum compedes adhibe grauiū mortificationum; ne laborem fugiat: sed suo Domino, qui est ipse spiritus, se subijciat, ac prosternat. Coge illam igitur bonis aliquibus actionibus occupari:

h 2. Reg. 21.

5.

3.
Carnem re-
frangat.

i Eccl. 33. 25.

k ibid. v.
28.

11. Cor. 9.
27.
In eum lo-
cum.

4.
Collat. 1. c. 7
Cello. 20. c. 8
S. Thom. 2.
2. q. 184. 6. 3.
Apolog. ad
Guilhelm.
col. 6.
m 1. Cor. 15.
46.
n Prov. 24.
27.
Virtutes
plantat.

5.
Christo si-
milem fa-
cit.

o Gal. 5. 24
p Luc. 5. 35.
Vide S. Thō.
2. q. 147. a.
ad 5.
q 2. Cor. 4.
10.

multam enim malitiam docuit otiositas, quæ eam faciet magis obstinatā. Quod si etiam sanguinis aliquid illi extraxeris: noli propterea tristari: nam per huiusmodi sanguinem, discit illa virtutem: & spiritus bona comparantur. Sanctus enim Apostolus de seipso loquens dicit: I castigo corpus meum, & in servitutem redigo: cogens scilicet illud ad obtemperandum. Et quomodo illud cogebat? Theodoretus, vocem græcam, quæ Apostolus usus est, pro latina voce, castigo, ait significare: usque ad livorem contundere. Contundebat itaque Apostolus corpus suum, lividumque reddebat, & cruentabat. sic enim excellentes in se virtutes inferebat.

Hic est igitur admirandus alius harum pœnitentiarum, & operum exteriorum fructus, quæ (vt ait Cassianus) instrumenta sunt puritatis & sanctitatis; & quasi penicillus aut cœlum, quibus virtutes in tabulis cordium nostrorum pinguntur, aut calantur, & sublimiora spiritualia dona obtinentur. sine quibus externis, ait Sanctus Bernardus, *vix aut nullatenus spiritualia comparari de lege ordinaria: ita enim Apostolus: non prius quod spirituale est, sed quod animale & corporale: deinde quod spirituale: ideoque qui ex ignavia, aut negligentia corporalem exercitationem neglexerit: spiritualia bona non assequetur.* propterea enim dixit Salomon: *n præpara foris opus tuum & diligenter exerce agrum*, siue corpus tuum: *vt postea ædifices domum tuam.* quasi diceret: pœnitentijs externis te præpara, ad agrum corporis & animæ tuæ colendum diligenter: euellens noxias vitiorum herbas, bonorum verò operum sementem iaciens: quæ copiosos virtutum fructus proferat, quibus nutriaris: & postea domum ædifica recollectæ contemplationis, vbi tuus spiritus habitet, requiescat, & bonorum, quæ desiderat, plenitudinem consequatur.

Næ verò veterani existiment, sermonem hunc asperitatum corporis, ad se nō dirigi, nec pertinere: intelligant earum efficacitatē non terminari in prædictis affectibus: nam plurimum etiam conferunt ad res alias sublimiores. Quem verò excellentiorem alium finem desideras, quàm imitationem ipsius IESU Christi D. N. qui se in eis non ob sua, sed ob tua peccata, exercuit; non, vt carnem suam domaret; sed, vt te doceret, quomodo tuam domares: non vt proprias virtutes sibi compararet, sed vt viam modumque eas comparandi, tibi ostenderet. Cum igitur o *qui sunt Christi debeant carnem suam crucifigere*, quemadmodum suam ipse crucifixit: tuam ipse crucifige, vt illi similis efficiatur. Nam etsi Apostoli, vtpotē p filii sponsi: dum cum illis esset sponsus, non ieiunarent: cum tamen ablati ab illis fuit, & in cœlum ascendit; valde solliciti ac diligentes fuerunt in ieiunijs, & alijs corporis afflictionibus, q vt *vita Iesu manifestaretur in corporibus eorum.*

Huc accedit, quod & tu, etsi perfectissimus sis, possis eodem spiritu hanc exercitationem assumere, quo Christus ad eandem inducebatur: ut eam scilicet aeterno Patri offeras ad eius iram placandam; quam etiamnum in peccatores habet: & simul eam applies in satisfactionem pro iustis, adhuc uiuentibus aeterna functis, ut sic liberalitatem hanc in omnes cum aliquibus proprijs tuis expensis exhibeas.

Et cum bonum exemplum alijs præbere tenearis: quod potest esse efficacious exemplum, quam iustus aliquis ieiunans, vigilans, sese mortificans, corpusq; suum castigans: quamuis non fuerit alias magnus peccator? Hæc uita seueritas fuit magno illi Baptistæ pro miraculis & prodigijs, ad innumeros peccatores ad Deum conuertendos. Quod si fortè huiusmodi asperitates alios docere debeas: quomodo id facere poteris, si eas ipse fugias? Nam, ut S. Hieronymus ait, delicatus Magister est, qui pleno ventre disputat de ieiunijs, nam & latro auaritiâ damnabit, sed lingua Sacerdotis concordare debet cordi & manui, faciendo quod dicit: & reipsa exercendo, quod docet.

AD HÆC in quocunque sis perfectionis gradu constitutus, opus tibi est orare, & gratias à Deo tibi & alijs petere: quas si uelis impetrare: ieiunia, cilicia, aliasq; asperitates adhibere oportet. quemadmodum fecit Daniel & alij Sancti. Nam (ut S. Bernardus ait) *carnis afflictio, & mundi contemptus* duæ sunt orationis alæ: quæ illam in cælum eleuant: & impetrant, quod ipse orans à Deo petit. Quid igitur erit, si ad contemplationis fastigium ascendere contendas? necesse certè erit: carnem tuam ieiunijs & alijs afflictionibus ita subtilizare: ut spiritus possit ad gradum adeò excelsum, unionis cum Deo, conscendere. Quemadmodum & *Moyse* & *Elia* quadraginta dierum ieiunijs præmissis ad montem ascenderunt: in quo fuerunt familiarissimè cum Deo conuersati. Et iidem digni postea fuerunt, qui in alio monte, ubi & *Christus* fuit transfiguratus, ei adessent; herentque pulchritudinis & claritatis eius participes. Quamobrem S. Augustinus duplicem ieiunij rationem distrinxit: alterum *incipientium*, qui ieiunant spiritu affligendi se ipsos, ob sua peccata; alterum uero *perfectorum*, qui latiori spiritu ieiunant, ut Christum Dominum imitentur, & spiritum suum eleuent in cælum. Et hoc ieiunium omni tempore fieri potest.

Ad quem tamen lætitiæ spiritum, & perfectam cum sapientia diuina desponsationem, à qua lætitiâ illa procedit, obtinendam, hanc afflictionem adhibere oportet: exeunti enim ac reicienti carnis delicias, dabit Deus spiritus delicias & voluptates: teque sibi coniunget, ut ascendere possis, quemadmodum *u* *sponsa de deserto delicias affluens innixa super dilectum suum*. Ne uero timidior sis, tuosq; humeros contrahas, quemadmodum Dauid, cum desideraret Michol filiam Saul ducere: audi, quid eius parens ei dici iussit.

6.

Deum pla-
cat.

7.

Exemplum
præbet.Epist. ad
Nepot.

8.

Orationem
inuat.Daniel. 10.
12.Serm. 3. de
Ephan. cir-
ca mediumS. Bonau. lib.
3. Pharet.

c. 45.

Et contem-
plationem.

9.

Exod. 24.
18.

3. Reg. 14. 8.

Mat. 17. 3.

Lib. de Con-
sensu Euan-
gel. c. 27.

10.

sapientia
desponsat.

Cant. 8. 5.

x1. Reg. 18.
25.

rit: x non habet Rex sponsalia necesse, nisi tantum centum praputa Physiontram, ut fiat ultio de inimicis Regis: sponsalia & monilia, quæ Rex cœlestis à te petit, ut eius filiam cœlestem sapientiam ducas, non alia sunt, quàm carnis asperitates, & mortificationes ut scilicet superflua sensuum, & appetitionum perfecte circūcidas, ad vindictā sumendā de tuis hostibus: qui sunt ipsa vitia. Et eadem via simul obtinebis mortem, & spirituale improborū circumcissionem: faciens ex inimicis Dei, amicos eiusdem: ut ipse in eis glorificetur.

§. 2. Quo spiritu externa penitentia sint peragenda.

a Rom. 12. 1.
Tres oblationes.
D. Thom.
lect. 1. in
Rom. 12.

1.
Martyrium.
b Eph. 5. 2.
Eius desiderium.

2.
Mortification.
Homil. 3. in
Euang.
fine.

Serm. 30. in
Cantica.

c Psal. 4. 6.
3.
Opera bona corporalia.

SVPEREST, modum indicare, quo penitentia corporales sint subeunda, ad quod facit Apostoli admonitio, dicentis: *a obsecro vos fratres per misericordiā Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum.* Ad cuius intelligentiam premitit Angelicus Doctor; tribus modis posse nos offerre Deo corporum nostrorum sacrificium, eosque omnes sanctum Apostolum hac sententia fuisse complexum. *Primus* modus est per martyrium, quo ad horrenda tormenta, ipsamque mortem, si opus est, corpus exponimus pro fidei, & Christianæ Religionis defensione: imitantes in hoc amore (ut idem Apostolus ait) ipsum *b Christum, qui dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, oblationem & hostiam Deo, in odorem suavitatis.* Quamvis autē in potestate nostra nō sit, sacrificiū hoc nostrorum corporum offerre: possumus tamen offerre cor nostrum ad id præparatum, ut desiderio existentes martyres, essentialē Martyrij gloriam promereamur. quemadmodum Ecclesia de S. Martino canit: *O sanctissima anima, quā, et si gladius persecutoris non abstulit: palmam tamen Martyrij nō amisit.* non enim hoc præmium amittitur, si animus martyrio nō desit: quavis animo desit martyrium, quo eodē animo & charitas augetur, & martyrum Regem imitatur. nosque ipsos magis aptamus ad *alteram* corporum nostrorum oblationem, quæ sit spontaneis cruciatibus & externis penitentijs. quæ oblatio genus quoddam est prolixioris martyrij, de quo S. Gregorius: etiam si persecutores desint, pax tamen ipsa suo martyrio non caret: in quo etsi colla ferro nō subijcimus, gladio tamē spiritus desideria carnis iugulamur. Et quemadmodum S. Bernardus dixit: quamvis eiusmodi martyrium sit mollius, quam sit illud ferreum: molestius tamen est ob suam diuturnitatem. Accedit *tertium* corporum nostrorum sacrificium: cum ea cogimus, bona externa opera exercere, etiam cum difficultatem & repugnantiam in eis sentiunt. Offerimus enim Deo (ut ait David) *c sacrificium iustitiæ:* quo iugulamur propriā nostrā voluntatē, ut expleamus diuinam. Quod nominatim præstamus, cum reliquis duobus operibus satisfactorijs operā damus. dum sc. corporalia misericordiæ opera exercemus, ministrantes infirmis, & per nos ipsos ad pauperum & egenorū miseras reparandas acceden-

tes:

tes: & similiter cum vocales orationes fundimus & reliqua diuini cultus opera, in quibus etiam corpus defatigatur, prestamus. Omnia verò hæc externa opera ijs circumstantijs & conditionibus sunt exercenda, quas S. Apostolus præscribit: dando se. operam, vt illa sint *HOSTIÆ VIVÆ*, non solum vita charitatis habitualis, quæ est in iusto; sed etiam vita actuali, quæ amoris spiritui eis coniungat: vt gratiæ vita conseruetur, & augeatur; & ipsa quoque æterna cõparetur. Quãobrem idem dixit Apost. d. *si spiritus facta carnis mortificaueritis viuetis*. Quis. n. hic est spiritus: nisi actus interior, qui viuificat exteriorem, quẽadmodum anima corpus ipsũ viuificat. Et quẽadmodum vnũquodq. corpus propriam habet animã, ita singuli externi virtutũ actus adiunctũ habere debent internũ, qui sit eis instar animæ & spiritus. Si te ipsũ humilias: id fac ex interno humilitatis spiritu: si facis eleemosynã, id fac cũ spiritu cõmiserationis; si ieiunas, aut te ipsũ flagellas, id fiat cũ spiritu cõtritionis, aut aliquo alio affectu eorũ, quos iam subiiciemus: Nam externi operis corpus viuificari & adiuuari potest varijs internorum actuum spiritibus; à quibus ad fines diuersos dirigitur. Quod si omnes illi interni actus desint, oblatio illa externa instar esset corporis sine anima, hostiæ mortuæ, & nullius valoris.

Ex quo oritur, vt eadem oblatio sit hostia *SANCTA*, cauendo diligenter ne quid culpæ illi admisceatur, quæ illã maculet, aut aliqua circumstantia deficiat, ex qua illa obfussetur. Nam alioqui obijciat tibi Dominus illud Malachiæ: quod tuis oblationibus ipsũ non e honores, sed potius despicias. *offers enim panem pollutũ, & q. pessimũ est, ex grege tuo cecum, claudum, & languidũ*: dum externo operi, ex se alioqui bono, culpas admisces, imprudentias, intentiones non rectas, aliosque plures defectus. Studẽ itaque iuxta Ioel Prophetã, *sanctificare ieiunium tuum*, & quodcunq; aliud opus externũ: coniungendo illi sanctitatem internam, cuius illud sit fructus. Neque enim *g. fatuus virginibus* satis fuit, pulchras lampades habere: quia erant vacuæ oleo: lux enim & ignis ita oleo fouetur, vt sine illo nõ ardeat: & exterior pœnitentia, si misericordia & charitas absit: breui finietur. frustra, (ait S. Hieronymus) abstinentia corpus debilitatur, si animus tumet superbia. & quomodo virtus esse potest, quod abstineas à vino, si odio iraq; inebrieris: tunc gloriosa est & fructuola carnis castigatio, cum anima ieiunat à culpa. Alioqui obijciat tibi Ecclesiast. *h. vnus edificans & vnus destruit: quid prodest illis, nisi labor?* si enim ieiunas & oras, vt pro tuis culpis satisfacias: sed ipso ieiunio & oratione nouas cõtrahas culpas, quæ alia indigent satisfactione & solutione, frustra laboras.

EAM ob causam hortatur idem Apostolus, vt hæc hostia sit etiam *DEO PLACENS*, intendendo se. eius honorem & gloriam, ipsique placere; & q. præcipit, aut consultat, exequi: non admiscendo inanem aliquã intentionem placendi hominibus aut honorem aliquẽ, aut commodum temporale ab

I.
Hostia viua.
Rom. 8. 13.

2.
Sancta.
e Mal. 1. 6.

f Ioel. 2. 13.
g Mat. 25. 3.

Vide Turre
crem. Tract.
1. in Reg.
S. Benedicti.

h Eccl. 34.
28.

3.
Deo placens.

i Matth. 1. 6.
&c.

4.
Rationalis.

k Leuit.
l Gen. 4. 7.
iux. LXX.

m 1. Timot.
4. 7.

eis sperando aut quærendo. Propterea enim Christus Dominus in illo sermones, quem ad suos discipulos habuit in monte, aded commendauit INTENTIONIS puritatem, præcipue in ieiunio, eleemosyna, & oratione publica, ne horum operum fructus euanesceret. Sed quoniam huiusmodi opera perire etiam possunt, si in eis fiat excessus: adiecit Apostolus RATIONALE OBSEQUIUM VESTRUM; quasi diceret: tota vestra oblatio, & obsequium sit moderatum ac discretum: vt omnia corporis vestri sacrificia discretionis sale condiantur. Quemadmodum enim Deus dixit ad Cain: *l si rectè offeras, & non rectè diuidas, peccasti*: Ita, ait Cassianus, non sufficit nobis, offerre Deo externa opera, etiam ex se bona: si, quod ea nimia sint, ab alijs melioribus nos retardent. quemadmodum qui ieiunant, & corpus indifcretè, & nimium castigantes, aded illud debilitant, vt nō possit spiritui seruire, & sicut illi, qui huiusmodi corporalibus exercitationibus aded se tradunt, vt minus curent spiritualia; immemores consilij eiusdem Apostoli, quo discipulo suo Timotheo, in seipsum seuerissimo, dixit: *m exerce te ipsum ad pietatem: nam corporalis exercitatio in se ad modicum utilis est: pietas autem ad omnia utilis est, quemadmodum in proximo capite dicitur.*

CAPVT XII.

DE ELEMOSYNIS, ET MISERICORDIÆ
operibus, & ratione qua tam diuites quàm pauperes
possint eas excellenter exercere.

S. Thom. 1.
2. 2. q. 32. a. 2.

I.

SECUNDI perfectæ pœnitentiæ fructus sunt ELEMOSYNÆ, & quatuordecim MISERICORDIÆ opera, septem spiritualia, & septem corporalia: quæ etiam possunt duplici prædicto nomine exerceri: ad satisfaciendum scilicet pro nostris peccatis, præcipue cum à Confessario in pœnitentiam iniunguntur. Tunc enim, quamuis opera sint misericordiæ, quæ proximum respiciunt, cuius miseriam subleuant: sunt tamen quasi Iustitiæ opera, quæ respiciunt Deum; & obligationem, quæ ei teneris satisfacere, & quæ illi debes reddere. Quibus operibus non minus utiliter debita tua exoluis, quam alijs pœnitentijs, & corporis asperitatibus. Hæ enim quamuis ex ea parte, qua maiorem carni pœnam inferant, magis sunt satisfactoria; eleemosynæ tamen, & misericordiæ opera ex ea parte sunt excellentiora, quod ex nobiliori radice promanent, & nobilius respiciant obiectam: extendentes quoque ipsam charitatem, à qua oriuntur, vt non proprium tantum, sed proximi etiam indigentis bo-

num

num intendant. & propterea Christus D.N. dixit. *a misericordiam volo, & non sacrificium.* & sibi magis placere, si ex charitate sibi in suis pauperibus subueniatur, quam si externis sacrificijs honoraretur. Ex hac igitur parte plurimum satisfaciunt pro nostris debitis: eleemosynis enim (vt Sanctus Basilys ait) etiam ipsius Dei debita modo quodam exoluimus; cumque à promissione suis pauperibus facta liberamus, quarecepit se eorum necessitatibus subuenturum, nudus vestem ab eo petit; famelicus cibum; sitiens potum; infirmus petit visitari in carcere, & captiuitate detentus, redimi; mortuus sepeliri. Quia igitur Deus in huiusmodi necessitatibus constitutis subuenturum se recipit: si tu ex misericordia eis subuenias, DEVM à promissionis debito liberas; ipseque opus tuum acceptat, atque si eius nomine & loco illud fecissēs. Ideoque liberalissimè, quod tu illi debes, ignoscit: quia tu soluisti, quod ille debebat. propterea enim dixit: *b Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Cum igitur misericordia, quam peccator exhibet, veniam illi peccatorum obtineat: vt Tractatu primo est dictum, quid mirum, si tantam habeat efficacitatem: vt Iusti per eandem obtineant poenarum remissionem exporrigere itaque manum, quantum potes, iuxta facultates tuas: *c qua enim mensura mensus fueris, remetietur tibi.* DEVS enim spiritualibus tuis necessitatibus subueniet; eò quòd tu subuenieris indigentibus.

HINC alterum oritur nomen, siue titulus hæc opera exercendi, ad vitam scilicet reformandam, & Christianam perfectionem obtinendam. in què sensum Micheas dixit: secundū, quod DEVS à nobis requirit, esse: *d DILIGERE MISERICORDIAM.* latet verò mysterium in eo, quod non dixerit, Deum requirere, vt faceres misericordiā: sed, vt eam diligeres: vt significaret, præcipue nobis commendari verum amorem, & spiritum maternum & fraternum erga proximos nostros. vbi enim hic amor adest, ad opus statim exit: vt re ipsa necessitatibus subueniat, si eas possit reparare. Si autem amor desit, etiam si adsint opera, non sunt illa digna nomine misericordiæ: eum non habeant coniunctam compulsionem, quæ propria est eius misericordiæ. Cum tamen econtrà, etiam deficientibus operibus, quia facultas ad ea præstanda deest; si tamen hic adsit amor, vera adest misericordia: & exequimur, quod à nobis requirit DEVS. Et quoniam tam pauperes quàm diuites possunt ordinariè aliquas eleemosynas facere; subiiciemus hic excellentem quendam modum, pro diuitibus; & alium quendam pro pauperibus: vtrumque excerptum ex ipsa RUTH historia: in qua duplex emicat præclarum perfectionis in his operibus exemplar.

(.)

a Mat. 12. 7.
Osee. 6. 6.

b Mat. 5. 7.

17. §. 3.

c Mat. 7. 2.

2.

d Mich. 6. 8.

§. 1. Ratio perfecte faciendi eleemosynas pro Diuitibus.

1. Cor. 12. 8.
ad popul.

a Ruth. 2. 9.
14.

1.
Praueni
pauperem
verecundū.

b Ps. 40. 1.

In eum locū

Gen. 18. 3. &
9.

Exi, & com-
pelle intrare.

c Luc. 10. 33.

d Tob. 2. 3.

Lib. 1. Offic.
c. 11. & lib.
2. c. 1.

2.

SI vis artem perdiscere faciendi Eleemosynā, quæ ars, teste Sancto Chrysostomo, est omnium, quæ sunt in terra, quæ stuosissima: ut quæ a Deo centum pro vno recipiat: exemplum accipe in Booz diuite ac potente: qui modo quodam excellēte, pauperculæ Ruth miserus est: quam videbat in agro suo spicas colligentem, nec bolum a panis, aut aquæ haustrum habentem, quo se in tanto labore & æstu refrigeraret.

NAM primum: non expectauit ipse, ut RUTH panem aut aquam peteret: sed proprio motu, videns eius necessitatem, eam illi obtulit. Si itaque misericors es, ac diues: nec expectes donec pauper eleemosynam petat: cuius etsi lingua taceat, ipsa eius necessitas petit. præcipue cum pauper ex illis est, quos occultos, & præ pudore non audentes mendicare, appellamus; huiusmodi enim pauperibus ipsa verecundia os obstruit, ne medicent: sed vera misericordia aures habet apertas, & miseriæ eorum clamores exaudit. Quamobrem dixit Dauid: *b beatus, qui intelligit super egenum & pauperem*: & qui eius curam gerit. In quæ verba S. Augustinus ait: non esse perfectam charitatem, quæ vi precum extorquetur: *quia nihil, ait, carius emitur, quam quod precibus emitur*. Quare qui magna est charitate præditus, & gratis aliquid vult donare: prius donet, quam rogetur; & potius inuit ad accipiendum. Eum in modum, quo Abraham & Loth non expectarunt, ut peregrini eos rogarent: sed ipsi præuenientes rogabant eos, imò magna amoris significatione cogeant, oblata munera accipere: ad quorum imitationem & tu ipse meritò aliquando exibis, ut pauperes huiusmodi verecundos quæras. qui aut ægroti iacent; aut domi suæ, præ pudore latent: aut visitabis hospitalia, promptaque voluntate tuas illis offeres eleemosynas. Et si quis valde egenus ad fores domus tuæ accesserit, meritò exhibis, apertisque vlnis excipiens, præuenies illum; dans illi id, quo eum indigere intelligis: imitatus piū illum Samaritanum, qui *c hominem videns spoliatum & seminuum* in via iacentem, etiam si nihil peteret, *appropians* tamen *alligauit vulnera eius* & reliqua fecit, quibus ille opus habuit. Quod si *d cadaver cuiuspiam mortui* desertum videris, curabis exemplo Tobiae, sepultura illud mandare: ex animo optans, offerri tibi tales occasiones, in quibus possis tuas diuitias libenter collocare: siquidem (ut S. Ambrosius fuse ostendit) multò plura diues, qui has eleemosynas facit, acquirit: quam pauper, qui eas recipit.

ELEEMOSYNA deinde, quam Booz obtulit RUTH, liberalis fuit, & copiosa: non enim illa die tantum eam cibauit; sed iussit

etiam

etiam, ut etiam diu messoribus suis iungeretur, donec omnes segetes meterentur, & cum eisdem cibum sumeret. Diuites enim liberales esse decet, iuxta facultates, quas à Deo acceperunt: regulam illam sequentes, quam senior Tobias filio suo dedit, dicens; *Ex substantia tua fac eleemosynam: & noli auertere faciem tuam ab ullo paupere: ita enim fiet, ut nec à te aueratur facies Domini. quomodo potueris, ita esto misericors. si multum tibi fuerit, abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude. premium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis. sed quis hic dies est alius, quam ultimus vitæ tuæ? cum te magna necessitate premi senties, ob imminentem Deo reddendam rationem: magnum tunc bonorum thesaurum ex tuis eleemosynis congregatum inuenies: siue illæ magnæ fuerint, quia tu diues eras; siue paucae, quia pauper: ita tamen, si cum hilaritate illas dederis; ac desiderio feceris plurimas. Nam qui parceseminat, (ait Apostolus) parce metet; qui autem seminat in benedictionibus de benedictionibus & metet. Et Sanctus Leo Papa: in hac, inquit, distributione, omnium fidelium pares animi esse possunt, etiam inter impares facultates: & qui largitati sunt viribus inæquales: mentis tamen affectione sunt similes: Nam fidelium liberalitas, non doni, sed amoris quantitate pensatur. sit itaque diues largus in dando quod habet: nec sit pauper inferior in desiderando, quod non potest.*

S E D non sufficit, quod eleemosyna sit larga, nisi & modum illum coniunctum habeat, quem ipsius B o o z eleemosyna habuit: indicij scilicet magnæ charitatis ostensis, quibus R v t h necessitati compatiatur: cum qua loquebatur humanissime, eis circumstantijs diuites monens; ne faciant eleemosynam cum aliquo mundanæ liberalitatis spiritu; sed charitatis & misericordiæ christianæ, quæ (ut Sanctus Gregorius ait) cor prius offert, quàm donum, iuxta illud Iob: *h flebam quondam super eo, qui afflictus erat, & compatiabatur anima mea pauperi*, cuius miseriam meam reputabam: ex quo internæ misericordiæ externa signa procedunt verbis & operibus: consolando scilicet pauperem; eiusque miseriam, quomodo potest, subleuando. Contra Christianam enim misericordiam esset, mala verba pauperi dare; & exigua misericordia, tantum verba dare, etiam si sint bona: quæ, ut Sanctus Iacobus Apostolus dixit, parum illi profunt. Et Sanctus Ioannes: *non diligamus, inquit, verbo, neque lingua, sed opere, & veritate*. perfecta enim misericordia ex bonis verbis, bonisque operibus completur, iuxta illud Ecclesiastici consilium: *1 Fili in bonis, quæ tribuis, non des querelam: & in omni dato tuo non des tristitiam verbi mali. Nonne ardorem refrigerabit ros? sic & verbum bonum refrigerat melius quam datum. Nonne sæpè verbum cum*

e Rut. 2. 21.

f Tob. 4. 7.
Liberalis
sit Eleemo
synag2. Cor 9. 6.
Serm. 1. de
collectis &
Serm. 6. de
quadages
cc
cc3.
Compassio
ne plena,Lib. 19. mo
ral. c. 4.
h Iob. 30.
25.i Iacob. 2. 15.
k 1. Ioa. 3. 18.

l Eccl. 18. 15.

Lib. 21. Moral. 6. 14.

humanitate prolatum pluris sit quam datum bonum : sed utraque in homine iustificato simul inueniuntur. Ex qua sententia colligit S. Gregorius: humilitatem in verbis debere pietatem in operibus comitari : ne horum fructus pereat.

4.
in Ruth. 2. 9.

SED ulterius multò progressa est excellens Booz misericordia: qui non satis habuit, quòd ipse RUTH ipsius misereretur, & liberalem se in eam ostenderet: sed mandauit, inquit, *pueris meis, ut nemo molestus sit tibi.* sapienter enim euenit, ut diues sit pius, & misericors; famulus verò, per quem eleemosynam largitur, sit morosus & male affectus. non decet autem, si Dominus est liberalis, & humanus: domus præfectum parcum esse & morosum, expeditque huiusmodi incommodum à misericordi diuite præueniri, & auerti.

5.
in Ruth. 2. 9. 14.

HVC accedit, quòd Booz eam misericordiam & eleemosynam fecerit modo quodam ingenuo & honorato, dicens RUTH: etiam *nunc sifteris vade ad sarcinulas, & bibe aquas de quibus & pueri bibunt: & quando hora vesperti fuerit, veni huc & comede panem,* quemadmodum ceteri ad eorum mensam. Imò ipso die ex propria manu dedit illi quod comederet, ut colligitur ex alia translatione dicente: *porrexit ei granatum,* cibum scilicet quo messores vespcebantur, ex frumenti granis tostis confectum. Ex quo apparet, pi-um diuitem debere eleemosynam facere modo qualitati pauperis accommodato: illum scilicet iuxta sui status qualitatem honorando: nec semper mittere debet eleemosynam ad ipsam portam domus; sed nonnunquam inducendus est pauper in ipsam domum; & sternenda ei mensa, in qua comedat. imò aliquando coniiciendo oculos in eum, quem pauper ipse refert, & cuius amore diues eum recepit; decet ad propriam mensam illum adhibere: quemadmodum Sanctus Ludonicus Rex Galliarum faciebat, seruata interim decentia & decoro conuenienti. nec semper danda est eleemosyna per alterius manum; sed etiam interdum propria. Solet enim Dominus noster huiusmodi factum particulari aliqua consolatione remunerare; quæ pars quædam sit illius centupli, quod in hac vita largitur facienti eleemosynam. Quod experiuntur quotidie, qui hospitalia visitantes, pauperibus ministrant, manus eorum lauant, ungues absciunt, & cibum porrigunt, etiam in ipsum os illum immittentes; & omnes blanditias illis ostendentes, quas pia & sollicita mater agrotanti filio ostenderet. In huiusmodi enim occasionibus locum habet, quod ipse Saluator dixit: *o qui fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater, & mater est.* & licebit certè matrem CHRISTI appellare eum, qui, ut illi obediat, seruit, ministrat, & matris spiritu indulget

in Mat. 12. 5.

pauperi:

pauperi: in quo est ipsemet Christus. Cum igitur filij valde gratos soleant se in matres suas ostendere: quos fauores, & quas delicias non exhibebit hic Dominus ijs, quos matris suæ nomine dignatur: eò quod tale officium in ipsum exercent. De eisdem S. Gregorius declarat illud, quod habetur apud Iob: *p̄ visitans speciem tuam, non peccabis*. Certum est omnes homines eiusdem esse speciei: & quoad hoc vnumquemque esse alterius imaginem, & similitudinem: sed pauper homo est multò maior similitudo nostra quam diues. Nam diuitiæ homini adueniunt extrinsecè, & ipsi naturæ sunt tanquam addimenta: paupertatem autem & miseriam ex ipsa sua natura post peccatum habet. Est autem aptum medium ad vitanda peccata, huiusmodi pauperes visitare: intuendo in eis imaginem tuam; & ex eo agnoscendo, eisdem te miserijs esse subiectum, quibus illi. ex quo altiores in humilitate iacies radices. Quod si eorum necessitatibus ita subuenias: sicut velles alios tuis subuenire: solidaberis in charitate: & ex tali visitatione proficies, nouaque consolatione & spiritu refectus abices.

SED prædictis omnibus vltimam Booz manum imposuit, cum suis pueris præcepit: *q̄ de vestris quoque manipulis proicite de industria, & remanere permittite, vt ABSQVE RVBORE colligat*, cogitans: se iure legis posse eas colligere: O charitatem omni admiratione suspiciendam! ô perfectæ misericordiæ inuentiones, quæ modum & viam adinuenit, qua pauper tanquam sibi debitum accipiat, quod ex mera gratia offertur! de magno illo Eleemosynario S. Ioanne Patriarcha Alexandrino refertur: quod cum intelligeret, iuuenem quendam, nobilium & diuitum parentum alius filium, in magnam paupertatem incidisse: ne is eleemosynam accipere erubesceret, iussit quendam eius famulum, in antiqua aliqua charta recognitione quandam scribere, qua constaret, ipsum Patriarcham à multis annis debere ipsius iuuenis parenti magnam auri summam: eamque chartam eidem iuueni offerret, suaderetque, vt creditum illud parentis à Patriarcha exigeret. Quod cum iuuenis fecisset, sine vlla difficultate aut mora recepit, specie crediti, honoratissimam eleemosynam, prodeuntem ex pectore illo, magis anxio ad dandum, quam sint omnes huius mundi avari ad accipiendum. O virum admirabilem, qui *fecit mirabilia in vita sua*! siquidem sanctas huiusmodi fraudes adinuenit, non vt aliena sibi vsurparet, sed vt propria largiretur; nō vt furtum occultaret, sed vt eleemosynam dissimularet; non vt iram, detrimentum patientis impediret; sed vt pudorem, recipientis commodum, remoueret.

OMNIA hæc præcipuam suam originem habent ab humilitate, quæ misericordiam comitatur: in qua non hominum laudes, sed gloria ipsius Dei quaeritur; non eleemosynarius haberi, sed reuera talis esse apud

Lib 6. Moral. c. 6.
p Iob. 5. 24.

6.
q Ruth. 2. 16

In vita sua

Eccl. 31. 9.

7.

Matt. 62.

Lib. 19. Moral. c. 14. & part. 3. post admon. 21. Humilitas misericordia iungatur.

8.

Ruth. 2. 2. Ad mortuos & inimicos extendatur. u 2. Reg. 9. 3

x Prov. 25. 21.

y Luc. 6. 36.

2 Ruth. 2. 18

Deum: faciendo eleemosynam ita occulte, ut homines *id non videant*. quemadmodum S. Nicolaus eleemosynam fecit, quæ tres virgines nubere possent: quæ aliàs erant in periculo: secutus Christi D. N. consilium, dicentis: *s cum facis eleemosynam, noli tibi canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in Synagogis, & in vicis, ut honorificentur ab hominibus: Amen dico vobis receperunt mercedem suam.* O infelicem fucata laudis mercedem, propter opus, quod æternam potuisset gloriam promereri! est tamen eadem laus merces falsæ illi misericordiæ proportionata. Nam, ut Sanctus Gregorius de Eleemosynariis in peccatis suis obstinatis ait, pecuniam quidem suam dant Deo, sed animam Diabolo: ita de his dicere licet: quod pecuniam suam Christo dant, sed cor, mundo & peccato. Quamobrem ait Christus D. N. *faciente eleemosynam: nesciat sin. ira tua quid faciat dextra tua*, hoc est: stude quantum in te erit, intentionem tuam ita occultare, ut non solum alios homines lateat; sed si erit possibile, etiam te ipsum: Ita ut operi bono nihil intentionis vanæ commisceas: alioqui eleemolyna, quæ ex se volaret in cælum; ob sinistram huiusmodi intentionem herebit in terra, & peribit. Quare si fuerit aliquando necesse eleemosynam publicè fieri, intentio tamen semper maneat occulta: ut scilicet dextera manus eam porrigat intentione adeo recta, ut manus sinistra nihil habeat intentionis obliquæ.

DENIQUE magni huius viri misericordia, etiam in eo eluxit, quod Notum audiens, quæ RUTH ab eo facta referebat, dixerit, *t benedictus sit ille à Domino: quoniam eandem gratiam, quam præbuerat viuis, seruauit & mortuis.* his verbis significans eius misericordiam firmam esse ac stabilem: ut quæ non obliuisceretur amicorum etiã post mortem; sed extenderet se quoque ad pauperes, quæ mortuos, sanguine contingebant. quemadmodum & Dauid magnam exhibuit misericordiam ijs, u *qui supererant de domo Ionatha.* Quauis ut hæc misericordia plena sit & perfecta, debet etiã se extendere ad inimicos: iuxta Sapientis consilium: *x si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitierit da ei aquam bibere.* sic enim plenè satisfacies consilio Saluatoris dicentis: *y estote misericordes sicut & Pater vester misericors est:* qui etiam malis & ingratis benè facit.

S. 2. Qua ratione pauperes possint eleemosynas facere.

SI pauper es, & artem quoque callere cupis, faciendi eleemosynam: exemplar respice in paupere RUTH tibi propositum. quæ exijt, ut labore suo spicas colligens, non seipsam tantum, sed æque pauperem N O E M I (quæ tanquã ætate grandæua domi manserat) aleret, ac sustentaret. Nam cum vesperi domum rediret, a tres modios hordei quos excusserat ex spicis collectis, statim tradidit socru suæ: *in super protulit & dedit ei de reliquis cibi sui, quo saturata fuerat, & quem B O O Z eleemosynæ nomine illi dederat.* quo facto duplicem rationem ostendit, quæ possint etiam pauperes esse eleemosyna-

rijs tantumque, aut plus etiam promereri, quam diuites. Altera ratio est laborando proprijs manibus, vt ex mercede laboris, proximorum necessitatibus subueniant: iuxta consilium Apostoli, suadentis Ephesijs, *b operari manibus suis, vt haberent, unde tribuerent necessitatibus patienti.* & ipsemet gloriabatur, dicens: *c quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministrauerunt manus illæ.* & quoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos. sic enim exemplar se ipsum præbuit, quod alij imitarentur: quem multi ex antiquis Patribus sūt imitati: qualis ille fuit Religiosus, de quo S. Gregor. quod cum tota hebdomada in consuendis calceis laboraret, quicquid post suā sustentatioē supererat, die Sabbathi pauperib⁹ erogabat. Et alius Monachus vidit, quod eidē Religioso pulchrum in cœlis palatium ædificaretur, cuius constructores solo die Sabbathi videbātur operari. vt sic appareret, pretiosam apud Deum fuisse eleemosynā, quæ illis diebus, & ex tali labore fieret. Et hic primus modus illam etiam complectitur eleemosynam, quæ fit visitando infirmos, eos consolando, & in eorum morbis eis ministrando: & similibus alijs.

ALTER modus, quo potest pauper eleemosynas facere, est; quādo alios pauperes participes facit ei⁹ eleemosynæ, quam ipse ab alijs tanquā pauper accepit: sic ostendens affectū & propensionem, quam habet ad miserendū: de *d exiguo quod habet*, sicut dixit Tobias *exiguum etiam libenter impertiendo* quod quamuis quantitate sit exiguum, æstimatione tamen est magnum: siquidem sibi ipsi subtrahit, quod aliorum necessitati subleuandæ impendat. Quamobrem Christus D. N. e *pauperem Viduam mittentem arā minutā duo in gazophylatium laudans, dixit discipulis suis, verē dico vobis, quia Vidua hæc pauper, plusquam omnes misit: nam omnes hi ex abundanti sibi miserunt in mennera. De hac autem ex eo, quod deest illi omnem victum suum, quem habuit, misit.* & ipsemet Saluator in se ipso exprimebat, quod in alijs laudaret. Nam exijs, quæ eleemosynæ nomine tanquam pauper accipiebat, curabat (vt refert Sanctus Ioannes) *egenis aliquid dari*: Quod aded erat in eius scholareceptum: vt cum in nocte vltimæ cænæ diceret Iudæ: *quod facis, fac citius*: discipuli intellexerint, iussisse eum aliquid emere, quod pauperibus alijs in ipso Paschate donaretur. Quod exemplum amplexi sunt, qui in sua paupertate honori sibi ducebant, Christum Seruatorem imitari: qualis fuit pauper ille Seruulus paralyticus, de quo S. Gregorius, quod cum ex eleemosynis vitam sustentaret, quicquid ei supererat alijs pauperibus erogabat: in die autem obitus sui Angelorum mulicam & cœlestes laudes audiuit: quibus comitantibus in cœlum ascendit, vt hinc animum pauperes assumant, ad dandum alijs pauperibus quod habuerint: licet non aliud quā aquæ haustum: quo nihil minus dari potest: cum Christus

D. dixit

5 Ephes. 4.
18.c Act. 20. 34
Pauper la-
o et vt sub-
ueniens pau-
peri.Lib 4. Dia-
log. 6. 37.De alijs de
sua eleemo-
syna.

d Tob. 4. 9.

c Luc. 21. 2.

f Ioan. 13. 29.

4. Dialog.
cap. 14.g Matt. 10
24.

h Marc 9.
40.

D. dixerit: *g* quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aqua frigida, tantum in nomine discipuli, & h in nomine meo. Amen dico vobis, non perdet mercedem suā: ego enim illi aquam gratiae vitae cum tanta spiritualium bonorum abundantia dabo: ut omnia sua bona desideria in hac vita, & in futura aeternum exsatiaret, Amen.

CAPVT XIII.

ORATIONES SATISFACTORIAE, ET QVOD
votatio diuina post penitentiam exhortetur, & impel-
lat ad feruorem & perfectionem in bonis
omnibus operibus.

ERTIOS Penitentiae fructus complectitur oratio. Et quoniam multi penitentes praestare non possunt alias penitencias corporales, ob suam imbecillitatem aut eleemosynas, ob paupertatem: solent ut plurimum Confessarii tertium hoc satisfactionis genus eis praescribere: qualia sunt Sacro Missae interesse, Psalmos, Coronas, siue Rosaria, & Litanias orare, Ecclesias visitare, Cōciones audire, pios libros legere, & aliquid temporis diuinis mysterijs meditandis impendere: aliaque similia opera, quae ad cultum diuinum, vitamque contemplatiuam spectant: quae ad utrumque praedictum finem valde conducunt. Valdē enim pro peccatis praeteritis satisfaciunt, quatenus carni & spiritui sunt grauiā; adiuuant verō, ad vitae reformationem & perfectionem, quatenus in se valde excellunt; nostrumque spiritum multum extollunt, ut cum diuino coniungatur. Vtrumque hoc Sanctus Chrysostomus coniunxit dicens: *si magnum aliquod donum Deo offerre volumus: nihil habemus laudatione maius, nihil laudatione difficilius.* Nam multum procul dubio spiritus laborat in adhibenda attentione ad id, quod in hac laudatione facit: ne scilicet ad alia diuertat, aut sollicitudinum occurrentium agmini aditum praebet; alijsque imaginibus, quae turbare eum solent. Ipsum quoque corpus aliquid patitur. Ecclesiastes enim dixit: *a frequentem meditationem, carnis esse afflictionem.* Et nominatim quidem, eō quod oratio externam quoque exigat reuerentiam, quam exhibendo, ipsum corpus defatigatur: siue genua sint flectenda, siue standum, siue in loco aliquo quiete manendum: quamuis satisfactio (teste S. Thoma) nominatim respondeat speciali illi orationis labori, quā vocalis est: cā enim *reddimus* (ut Oseas Propheta dixit) *Domino omnem iniquitatem auferenti vitulos labiorum nostrorum:* verba scilicet Orationum, Hymnorum, Canticorum, & aliarum laudum.

In Psal. 110.

a Eccl. 12. 12.

2. 2. 7. 83.

a. 12.

b Osea 14. 3.

SED

SED multò adhuc magis conducit oratio ad nostram reformationem & perfectionem, duos alios effectus in nobis producendo: *refectionem* scilicet animæ spirituales; & *impetrationem* eorum bonorum, quæ à Deo petimus. His enim peccatorum reliquias euellit, à lapsibus præseruat, arboremque pœnitentiæ fouet: vt fructus valde copiosos & perfectos proferat. Oratio, ait S. Chrysost. est instar irrigationis arborum, & plantarum, quæ aquæ humore virorem & vigorem suum conseruant, crescunt, & folia flores, ac fructus proferunt: quod si irrigatio desit, marcescunt, arescunt, & tandem per eunt: præcipue si in arida & arenosa terra sint sata; & clima ipsum æstuosum & intemperans. Hunc ergò in modum, orationis irrigatione spiritus vigorem conseruabis, cresces in virtute, flores produces feruentium desideriorum, folia verborum sanctorum, & bonorum operum fructus. Quod si irriguum hoc tibi deesset, virtutes omnes perirent: ed quod plantatæ sint in anima, quæ instar est aridæ & sterilis terræ, & à ventis passionum vrentibus oppugnata radijsque, quos amor proprius ex se iacit, quasi consumpta. Oratio, inquit, instar est solis in mundo: cuius præsentia plantæ virescunt, viuientia exhilarantur, alleuiantur infirmi, & sanis laborant: per illam enim exanimata corda incalescunt; tristitia consolationem percipiunt; infirma conualescunt; & quæ sana sunt, solidantur. Illa denique vitam Dei cultu dignam miris modis conciliat, conciliatam auget, quasi quæ thesaurum recondit animis nostris. Nam DEVS admirabilem se ostendit in ijs, qui orationi se dedunt: vt illos virtutibus & gratijs diceret, quæ sint hominibus admirationi. Nam ipse dixit: *c petite & accipietis*, ideoque si castitatem, si patientiam, reliquasque virtutes ab eo petas, vt oportet: accipies eas liberaliter. Quod si velis, vt Michæas ait, *d facere semper iudicium & iustitiā, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum Deo tuo*: esto sollicitus ac diligens in orando: oratio enim impetrabit tibi spiritum seueri iudicis in te ipsum; & sollicitæ ac misericordis matris in proximos; & filii diligentis, ac obedientis Deo tuo. Eadem impetrabit tibi reformationem, & constantiam, quam desideras: quia omnia potest, & omnia obtinet in virtute Spiritus sancti, à quo illa procedit. Quemadmodum in Duce spirituali fufius est dictum, ad quem remitto Christianum Lectorem.

§. Vnicus. Vocatio ad omnia bona opera prædicta.

IMPONA MV s huic Tractationi finem; explicantes amicum & beneuolum modum, quo vocatio diuina animam per pœnitentiam iam iustificatam, inuitat, vt prædicta omnia opera feruenter exerceat, & vias satisfactionis ac reformationis, vsque ad earum finem acceleret.

S. Thom. 9.
87. 4. 13.
Respicit &
impetrat.

Lib. 1. de o-
rando Deū.

Oratio fons
& sol.

c. Matth. 7. 7

d. Mich. 6. 8

a Cant. 2. 10

Surge à Te-
pore.I.
Ob Benefi-
cia exhibi-
ta.2.
Impedimen-
ta sublata.

Surge, inquit, propera amica mea, columba mea formosa mea, & veni. Iam enim hyems transit, imber abiit & recessit. Flores apparuerunt in terra nostra: tempus putationis aduenit: vox turturis audita est in terra nostra: ficus protulit grossos suos: vinea florentes dederunt odorem suum. Surge, amica mea, speciosa mea, & veni. columba mea in foraminibus petrae, in caverna macerie inhabita, ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora. O utinam diuinus spiritus eum tibi manifestaret, qui in his similitudinibus latet, excitaretur dubio procul, & ingentem resumeres spiritum ad excellentissimam reformationem & perfectionem procurandam, quam eisdem similitudinibus intendit ipse tibi persuadere. Quod primum iubet animae tuae est, ut surgat, non ex morte ad vitam: quia supponitur iam resurrexisse per Contritionem & Confessionem factam: sed ab illo tristi & flebili statu, in quo est; & à torpore atque ignauia, quae solet eum comitari, ad vitam nouam, valdeque reformatam inchoandam: magnoque feruore opera sanctitatis exercenda, quibus illa obtinetur. quod ut tibi persuadeat, quatuor efficacissimas affert rationes.

PRIMATIO est desumpta ex ingentibus beneficijs ac fauoribus, quibus te persecutus est die, quo fuisti confessus: quae beneficia splendidis, ac gloriosis nominibus, quibus te compellat, ostendit: quae non sunt inania, sed sanctitate, quam significant, plena. est autem rationi consentaneum, ut tu iuxta eorum significationem te geras, quasi tibi diceret: recordare, o anima iam confessa, quod in confessione fecerim te *amicam meam*, per gratiam & charitatem; *columbam meam*, per puritatem & sinceritatem; *formosam meam*, per omnium virtutum splendorem: & in his omnibus es mea: nam huiusmodi dona non tua sunt, sed mea: quae ideo tibi contuli, ut te obstringerem, ut semper in ea maneres, & eisdem mihi seruires. Quare surge, propera, & veni. Surge, amica mea, ut voluntatem meam fortiter adimpleas; propera, columba mea, ad multos filios operum sanctorum, magna puritate generandos; veni formosa mea, ut virtutum splendorem clarissimis exemplis manifestes. quae omnium intuentium corda pertrahant ad imitationem. Grata igitur esto tanto benefactori tuo; nouas gratias, acceptis iam donis comparando.

Nec minus efficax est *secunda ratio*. nam per Confessionem sublata sunt impedimenta in diuino seruitio progrediendi. Hyems, ait, transit imber abiit & recessit. Iam enim praeteritae vitae peccata tibi condonauimus, quae tibi quasi hyems quaedam erant, ob iustitiae solis absentiam; frigus erant ob defectum charitatis; & imber, ob effrenas carnis passionis ac tentationes Daemonis permolestas. Nubilum erat ob fidem mortificatam, & ignorantiae nebulam, triste, ob conscientiae remorsum, & culpa a-

mari-

maritudinem. Cum igitur hæc omnia cessauerint: *Surge, propera & veni.* Ex aliquantulum ex molesta miseriarum tuarum consideratione; quæ timidam te reddit, & arctat, respira cogitatione ingentium misericordiarum mearum. & siquidem peccatorum tuorum catenas, & compedes solui: memor esto huius beneficii, gratamque te semper ostende: occupando te in meo obsequio. Filijs Israel olim dixi, b *Memento te diei huius, in qua egressi es de Aegypto, & de domo seruitutis, in qua tenebamini.* In eius ergo memoriam præcipio, vt non comedatis fermentatum panem. Sed tibi, O anima iustificata, nunc dico, vt semper sis memor huius diei, in qua per confessionem eripui te à Dæmonis tyrannide, à peccatorum seruitute, à frigore & imbribus calamitatum, quos propter illud fueras promeritus. Hanc igitur à te gratitudinem requiro, vt non amplius c *fermentum* corruptionis resumas; sed *azimum* ab omni fermento liberum: festinando, vt procul magis ac magis discedas ab Aegypto, vt acceptum bonum securius conferues.

Sed tertia ratio, quam addit, adhuc est efficacior. Iam enim in nomine & virtute DEI, tuæ salutis opus feruentibus initijs inchoasti: rectum itaque est, & rationi omnino conforme, vt pergas, donec perfectè voti compos euadas. Attende, inquit, incepisse iam in anima tua ver nouæ vitæ. ex gratia enim & auxilio meo iam flores bonorum desideriorum in te apparuerunt; *tempus putationis* conscientiæ tuæ aduenit: quam Sacramentalis confessionis falx putatoria perfecit, cum ab ea omnia peccata putauit; *Vox turturis audita est*, cum præ dolore eorum ingemuiti; *figus protulit grossos suos*, dum aliqua alia opera satisfactoria, & quæ dolorem tibi incusserunt, præstitisti; *vineæ tuarum potentiarum flores* bonis desiderijs inceperunt odorem suum dare, & proximos ædificare. Quæ igitur tam fœliciter incepisti: ne hæsites. Sed *surge & propera*, vt peticias, & aboluas, quod adhuc tibi deest. Desideriorum tuorum flores proferant bonorum operum fructus. Eadem falx, quæ tua peccata putauit, eorundem reliquias abscindat; delicias putet ieiunij; fortunas, eleemosynas, secularem splendorem, humiliationibus: omnes in his omnibus excessus abscindendo, *Vox turturis*, quæ ob culpas gemebat, gemat nunc in oratione, continuum petendo virtutum augmentum. *Ficus*, quæ satisfactionis grossos ac debita protulit, proferat nunc optimas secundas figas, reformationis in moribus: *Vinea*, quæ bonum odorem dabant, proferant nunc amoris vinum & feruoris. Denique bona proposita, quæ concepisti: attende, vt statim opere exequaris, nec dubites, auxilium meum tibi adfuturum. desidero. n. opera mea esse perfecta: & qui sanctificationis tuæ opus in te cepi: auxiliū feram, vt perficiatur. Ne oblata hæc

S. Bern. ser
58. in Cant.

b Exo. 13. 3. 7
Deuter. 16. 3.

c 1. Cor. 5. 8.

3.
Iacta est
leues, pergen-
dum est.

d Luc. 14. 30

4.
Ad oratio-
nem & Con-
templatio-
nem euola.e Psa. 103. 18
Herinacius.
Columba.

occasionem præterire patiaris: quam nunc offero. occasio enim semel amissa, difficile redit. & si non perficias, quod nunc incipis, illudent tibi Demones, tanquam homini inconstanti: qui d *cepit edificare*, & cœptum adificium non potuit consummare.

Sed neque hic sistit diuina vocatio: secundò enim vocat animam, vt opera exerceat orationis, & contemplationis sublimiora. Surge, ait, *columba mea*: & è terra in cœlum vola; jè creaturis ad creatorem, & ex te ipsa ad tuum Redemptorem. Ingredere per orationem & Meditationem in *foramina petrae & cauernam macerie*: mansionem & sessionem tuam ponens in mea humanitatis ac diuinitatis mysterijs; in vulneribus, quæ tui gratia in cruce pertuli, & in ijs operibus, quibus te protego, & ex cœlo ipso tibi assisto: vt tibi spiritum & feruorem recipias, quo meas imiteris virtutes, sequaris consilia; & feruentibus in me sensibus & affectibus transformeris. Cum de confessione peragenda cogitares, tuorumque peccatorum memoria quodammodo contraheris; ad mea vulnera, vt veniam quæreres, cõfugiebas. Scriptum est enim: *e petra refugium herinacis*. Nam ad hæc se recipit foramina, vt securus sit. Iam desisti *herinacius* esse, ob pœnitentiam & factus es *columba*, ob receptam puritatem. Veni igitur ad eadem vulnera mea, non repens sicut herinacius; sed sicut columba volans, non præ timore tremens, aut repugnauer; sed magno animo, & fiducia maxima; non ad petendam tantum tuorum peccatorum veniam, sed vt propter dolores meos gemas, & in meas virtutes transformeris, dulcesq; mecum sermones misceas. *Ostende mihi faciem tuâ, quæ decora est; & sonet vox tua in auribus meis: quia dulcis est.* Non timeas in meum conspectum venire, prætorum peccatorum turpitudinem erubescens: quia iam te lacrymarum aqua ablauisti; & per Absolutionem tibi impensam, omnes tuas maculas deleui. Ideoque magnâ es induta pulchritudinem & elegantiam. Ne existimes molestum mihi esse, si in oratione mecum loquaris. & me vocem verbaque tua contemnere, tanquam ab eadem anima prolata, quæ tot aliàs in meî & proximorum suorum iniuriam protulit: Nam post tuam pœnitentiam, iam vox tua est mihi dulcis, illamque audire delector. Loquere, ora, pete, mecumque de tuis rebus confer. nam deliciae meæ sunt colloqui cum filiis hominum, & cum eisdem conuersari, qui mihi sunt chari. O felicem animam quâ Deus vocatione adeò beneuola vocat! cui gloriosa adeò agnomina tribuit! cum qua tenera adeò colloquia miscet, cui exercitia adeò nobilia suggerit, auxilium suum etiam offerens: vt in eisdem proficiat.

O Deus animæ meæ: quando æquius dicere tibi ego possum, quod tu mihi: ostende mihi Domine, faciem tuam: quia decora est; sonet vox tua in auribus meis: quia dulcis est; illustra, Domine, diuino tuo lumine mentem

meam:

meam: vt in contemplatione pulchritudinem videam diuinæ faciei tuæ, & virtutum ac perfectionum tuarum elegantiam, ita vt ad eas imitandas exciter, & afficiar. Sonet in auribus meis dulcissima suauissima inspirationis tuæ vox, quæ me ad omnium horum operum exercitationem inuitet; vt auxilio tali præmunitus in omnibus eis valde præcellens eudam; perueniamque ad te videndum, & in gloria tua æternum fruendum, Amen.

TRACTATVS III. FINIS.

TRACTATVS IV.

DE SACRATISSIMO EVCHARISTIAE SACRAMENTO ET EXCELLENTI

PERFECTIONE, QVAM SVSCIPIENTIBUS ADVERT.

CAPVT PRIMVM.

PRAESENTIAM CHRISTI D. N. IN SANCTISSIMO Eucharistiae Sacramento comprobant stupenda, quæ per illud facta sunt in mundo.

ANCTISSIMUM Altaris Sacramentum, quod etiam EVCHARISTIAE appellamus, proprium locum (vt sacra Concilia Ecclesiaeque Doctores asserunt) habet post Baptismum & Confirmationem, quæ nos capaces dignosque reddunt ad illud suscipiendum. Sed quoniam plerumque fideles in varias incidunt culpas, à quibus necesse est, eos per confessionis Sacramentum purgari, antequam hoc suscipiant: hoc posuimus quarto loco, tanquam solem inter septem planetas, quod tamen in excellentia & dignitate est omnium primum, & a fontem solis licet appellare: multis scilicet aquis redundantem. Nam ex septem fontibus Saluatoris hic gloriosior est, & abundantior: quia continet in se ipsummet

Concil. Trid.
sess. 7. c. 1.
S. Tho. 3. p.
q. 61. a. 2.
S. 3.

Ios. 15. 7.
Ios. 12. 3.